

Vnitřní soudní síť
ve věcech občanských a obchodních
Síť tváří

SBÍRKA PŘÍKLADŮ Z OBLASTI PŘESHRANIČNÍ SOUDNÍ SPOLUPRÁCE V OBČANSKÝCH A OBCHODNÍCH VĚCÍCH

Leges

Co-funded by the Justice Programme
of the European Union (2014-2020)

**SBÍRKA PŘÍKLADŮ
Z OBLASTI PŘESHRANIČNÍ
SOUDNÍ SPOLUPRÁCE
V OBČANSKÝCH
A OBCHODNÍCH VĚCECH**

Vnitřní soudní síť
ve věcech občanských a obchodních
Síť tváří

SBÍRKA PŘÍKLADŮ Z OBLASTI PŘESHraniČNÍ SOUDNÍ SPOLUPRÁCE V OBČANSKÝCH A OBCHODNÍCH VĚCECH

Zuzana Fišerová, Jana Hofmannová, Kateřina Putnová,
Monika Čáповá, Michaela Čejková, Magdalena Pfeiffer,
Alžběta Studená, Alena Vostalová Grüter,
Marta Zavadilová

Vnitřní soudní síť
ve věcech občanských a obchodních
Síť tváří

leges

Vzor citace:

Fišerová, Z., Putnová, K., Hofmannová, J. et al.: Sbíрка příkladů z oblasti přeshraniční soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech. Praha: Leges, 2020, 140 s.

Tato kniha byla vydána v rámci realizace projektu na rozvoj Vnitřní soudní sítě ve věcech občanských a obchodních, který je financován Evropskou komisí. Publikace je nezávaznou interpretační pomůckou, která má za cíl na praktických příkladech přiblížit významná rozhodnutí Soudního dvora v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech civilních, a usnadnit tak orientaci v judikatuře Soudního dvora Evropské unie.

Tato publikace je dostupná i v elektronické verzi na Extranetu Ministerstva spravedlnosti v sekci Mezinárodní justiční spolupráce.

Vydalo Nakladatelství Leges, s. r. o., Lublaňská 4/61, Praha 2, v roce 2020 jako svou 674. publikaci.

Vydání první

Edice Teoretik

Návrh obálky Michaela Vydrová

Redakce JUDr. Jana Sladká Hyklová, Ph.D.

Sazba Gradis

Tisk Tiskárna PROTISK, s. r. o., České Budějovice

www.knihyleges.cz

© Monika Čápková, Michaela Čejková, Zuzana Fišerová,
Jana Hofmannová, Magdalena Pfeiffer, Kateřina Putnová,
Alžběta Studená, Alena Vostalová Grüter, Marta Zavadilová, 2020
ISBN 978-80-7502-473-2

Autorský kolektiv:

Mgr. et Mgr. Monika Čápková – Rodinné právo – Příklad č. 2,

Mgr. Bc. Michaela Čejková – Evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz,

Mgr. et Mgr. Zuzana Fišerová – Rodinné právo – Příklad č. 4 ve spoluautorství, celková redakce,

Mgr. Jana Hofmannová – Doručování, dokazování, celková redakce,

doc. JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer, Ph.D. – Dědictví, majetkové poměry manželů,

Mgr. Kateřina Putnová – Mimosmluvní závazkové vztahy – dopravní nehody, Přepřavní smlouvy, celková redakce,

Mgr. Alžběta Studená – Spotřebitelské smlouvy,

Mgr. Alena Vostalová Grüter – Individuální pracovní smlouvy, Rodinné právo – Příklad č. 4 ve spoluautorství,

JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D. – Rodinné právo – Příklad č. 1, Příklad č. 3.

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Fišerová, Zuzana, 1977–

Sbírka příkladů z oblasti přeshraniční soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech /

Zuzana Fišerová, Jana Hofmannová, Kateřina Putnová, Monika Čápková, Michaela Čejková,

Magdalena Pfeiffer, Alžběta Studená, Alena Vostalová Grüter, Marta Zavadilová. – Vydání první. –

Praha : Leges, 2020. – 140 stran. – (Teoretik)

Pod názvem: Vnitřní soudní síť ve věcech občanských a obchodních. – Obsahuje bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7502-473-2 (brožováno)

* 347.99 * 341.232 * 347 * 347.7 * 347.951 * (437.3) * (4) * (035)

– soudnictví – Česko

– soudnictví – země Evropské unie

– mezinárodní spolupráce – země Evropské unie

– občanské právo

– obchodní právo

– soudní rozhodnutí a stanoviska – země Evropské unie

– příručky

347.9 – Občanské soudní řízení. Soudnictví [16]

OBSAH

Seznam použitých zkratk	9
Mimosmluvní závazkové vztahy – dopravní nehody	15
• Příklad č. 1 – dopravní nehody s více vozidly	17
• Příklad č. 2 – dopravní nehody s jediným vozidlem	23
Spotřebitelské smlouvy	29
• Příklad č. 1 – zaměřování činnosti na stát spotřebitele	31
• Příklad č. 2 – podnikatelský a spotřebitelský účel uzavření smlouvy	37
Přepravní smlouvy	41
• Příklad č. 1 – žaloba na náhradu škody za zpožděný let	44
• Příklad č. 2 – žaloba na náhradu škody za zpožděný let zajišťovaný cestovní kanceláří	47
• Poznámka k jurisdikci a rozhodnému právu u přepravních smluv v letecké přepravě	51
Individuální pracovní smlouvy	57
• Příklad č. 1 – místo výkonu práce člena palubního personálu	59
• Příklad č. 2 – smlouva uzavřená s velvyslanectvím státu mimo EU	64
Rodinné právo	69
• Příklad č. 1 – rodičovská odpovědnost	69
• Příklad č. 2 – rodičovská odpovědnost ve vztahu ke státům mimo EU	76
• Příklad č. 3 – únos dítěte	82
• Příklad č. 4 – rozvod	87

Dědictví a majetkové poměry manželů	95
• Příklad č. 1 – závěť a volba práva	96
• Příklad č. 2 – vypořádání majetkových poměrů manželů, obvyklý pobyt zůstavitele, schválení úkonu za nezletilého	100
Doručování, dokazování	109
• Příklad č. 1 – doručování	109
• Příklad č. 2 – dokazování	118
Evropský exekuční titul (EET) a evropský platební rozkaz (EPR)	125
• Příklad č. 1 – evropský exekuční titul (EET)	125
• Příklad č. 2 – evropský platební rozkaz (EPR)	130
Seznam judikatury	137

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Bruselská úmluva	Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Brusel, 27. září 1968 (Úř. věst. C 27, 26. 1. 1998).
Haagská konference	Haagská konference mezinárodního práva soukromého.
Luganská úmluva	Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Lugano, 16. září 1988 (Úř. věst. L 319/9, 25. 11. 1988).
Haagská úmluva o ochraně dětí	Úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (141/2001 Sb. m. s.).
Haagská úmluva o únosech	Úmluva ze dne 25. 10. 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (34/1998 Sb.).
Haagský protokol o výživném	Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.
Narižení Brusel I	Narižení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 012, 16. 1. 2001).

Nariadení Brusel I bis

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění) (Úř. věst. EU L 351/1, 20. 12. 2012).

Nariadení Brusel II bis

Nariadení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nariadení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338/1, 23. 12. 2003).

Nariadení o dědictví

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. EU L 201/107, 27. 7. 2012).

Nariadení o drobných nárocích

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (Úř. věst. EU L 199/1, 31. 7. 2007).

Nariadení o evropském exekučním titulu (EET)

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. EU L 143/15, 30. 4. 2004).

Nariadení o evropském platebním rozkazu (EPR)

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Úř. věst. EU L 399/1, 30. 12. 2006).

Nařízení o výživném	Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. EU, L 7/1, 10. 1. 2009).
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. EU, L 177/6, 4. 8. 2007).
Nařízení Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Úř. věst. EU L 199/40, 31. 7. 2007).
Nařízení Řím III	Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Úř. věst. EU L 343/10, 29. 12. 2010).
Nařízení o majetkových režimech manželů	Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 ze dne 24. července 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.
Nařízení o doručování	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (Úř. věst. 2007, L 324, s. 79).

Nařízení o dokazování

Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 174, s. 1).

**Nařízení v oblasti
civilního letectví**

Nařízení Rady (EHS) č. 3922/91 ze dne 16. prosince 1991 o harmonizaci technických požadavků a správních postupů v oblasti civilního letectví (Úř. věst. 1991, L 373, s. 4), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1899/2006 ze dne 12. prosince 2006 (Úř. věst. 2006, L 377, s. 1).

Nařízení č. 261/2004

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. L 46, 17. 2. 2004).

SDEU

Soudní dvůr Evropské unie (bývalý Evropský soudní dvůr).

SFEU

Smlouva o fungování Evropské unie (Úř. věst. C 83/49, 30. 3. 2010).

EU

Evropská unie.

ZMPS

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

ZŘS

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

OZ

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

OSŘ

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Úmluva OSN

Úmluva Organizace spojených národů (OSN) o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku přijatá Valným shromážděním OSN dne 2. 12. 2004 v New Yorku.

Redakční poznámka:

Ustanovení § 858 OZ používá pojem „rodičovská odpovědnost“. Nařízení Brusel II bis a Haagská úmluva o ochraně dětí používají pojem „rodičovská zodpovědnost“. Obsahově se však jedná o shodné pojmy. Překlady mezinárodních instrumentů byly pořízeny před účinností nového OZ.

MIMOSMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY – DOPRAVNÍ NEHODY

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-149/18 Agostinho da Silva Martins proti Dekra Claims Services Portugal SA	čl. 16 a 27 nařízení Řím II	imperativní normy
C-350/14 Florin Lazar proti Allianz SpA	čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II	země, kde vznikla škoda, nepřímé následky
C-240/14 Eleonore Prüller-Frey proti Norbert Brodnig a Axa Versicherung AG	čl. 18 nařízení Řím II	přímá žaloba poškozeného proti pojistiteli
C-359/14 a C-475/14 ERGO Insurance	čl. 18, 19 a 20 nařízení Řím II	regresní nárok pojistitelů
C-22/12 Katarína Haasová proti Rastislav Petřík a Blanka Holingová	čl. 3 odst. 1 směrnice 72/166/ EHS, čl. 1 směrnice 90/232/ EHS	rozsah povinného pojištění
C-463/06 FBTO Schadeverzekeringen NV proti Jack Odenbreit	čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 11 odst. 2 nařízení Brusel I	přímá žaloba poškozeného proti pojistiteli
C-21/76 Handelskwekerij G. J. Bier BV proti Mines de Potasse d'Alsace SA	čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy	místo škodné události
C-220/88 Dumez France SA a další proti Hessische Landesbank a další	čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy	místo škodné události ve vztahu k nepřímému poškozenému

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-68/93 Fiona Shevill a další proti Presse Alliance SA	čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy	místo škodné události v případě pomluvy v tisku
C-364/93 Antonio Marinari proti Lloyds Bank plc a Zubaidi Trading Company	čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy	místo škodné události ve vztahu k nepřímé škodě
C-168/02 Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a další	čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy	místo škodné události ve vztahu k bydlišti žalobce
C-12/15 Universal Music International Holding BV proti M. T. Schilling a další	čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I	místo škodné události ve vztahu k účtu žalobce
C-304/17 Helga Löber proti Barclays Bank PLC	čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I	místo škodné události ve vztahu k účtu žalobce

Příklad č. 1 – dopravní nehody s více vozidly

Na dovolené v Itálii způsobí David, řidič osobního auta registrovaného v ČR, český státní příslušník s obvyklým bydlištěm v ČR, dopravní nehodu, když narazí do auta registrovaného v Německu. Při této dopravní nehodě dojde k hmotné škodě na obou vozidlech a řidič Klaus a spolujezdec v autě s německou poznávací značkou, oba státní příslušníci Německa s obvyklým bydlištěm tamtéž, utrpí újmu na zdraví, která si vyžádá několikátýdenní pracovní neschopnost. Poškozený řidič Klaus se rozhodne podat žalobu, ve které žádá náhradu majetkové i nemajetkové újmy, kterou v důsledku deliktního jednání českého řidiče Davida utrpěl.

Jaký soud je mezinárodně příslušný rozhodnout o nároku žalobce Klause vyplývajícího z mimosmluvního závazkového vztahu v popsaném případě?

V případě dopravních nehod je třeba především rozlišovat mezi žalobou na odpovědnou osobu a žalobou na pojistitele odpovědné osoby. Pro určení mezinárodní soudní příslušnosti je tak možné aplikovat hned několik pravidel.

Pokud hovoříme o žalobě na odpovědnou osobu, tedy viníka dopravní nehody, jde především o použití čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis, který upravuje obecnou soudní příslušnost soudů ve státě bydliště žalovaného. V tomto případě by tedy byl mezinárodně příslušný soud v ČR.

Příslušnost je možné určit také dle ustanovení o zvláštní příslušnosti v nařízení Brusel I bis, konkrétně čl. 7 odst. 2, který umožňuje ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti podat žalobu u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události (k tomuto pojmu viz další výklad).

Dle okolností případu by šlo aplikovat i čl. 7 odst. 3 nařízení Brusel I bis, který v případě žaloby na náhradu škody vyvolané jednáním, které je zároveň trestným činem, umožňuje podat žalobu u soudu, u něhož byla podána obžaloba, je-li tento soud podle práva pro něj závazného oprávněn rozhodovat o občanskoprávních nárocích.

V případě přímých žalob na pojistitele odpovědné osoby, které u dopravních nehod převažují, jde o aplikaci čl. 13 odst. 2 ve spojení se čl. 11 odst. 1

písm. b) nařízení Brusel I bis. Tato ustanovení umožňují pojistitele se sídlem v některém členském státě žalovat ve státě bydliště žalobce, jde-li o žalobu, kterou podává poškozený přímo proti pojistiteli, je-li taková přímá žaloba přípustná dle vnitrostátního práva.¹

To v případě členských států platí vždy, neboť pro všechny členské státy je závazná směrnice 2009/103/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění,² která přímou žalobu proti pojistiteli odpovědné osoby zavádí ve svém čl. 18.³

Smyslem této směrnice je především zajistit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel, která mají své stanoviště v EU, bude kryta pojištěním, a upravit rozsah a podmínky pojistného krytí.

Přímou žalobu proti pojistiteli českého řidiče jako viníka dopravní nehody by tedy poškozený mohl podat v Německu jako ve státě svého obvyklého bydliště.

Německý řidič Klaus se rozhodl podat žalobu na viníka dopravní nehody u soudu v Německu podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, neboť dospěl k závěru, že se zde nachází místo škodné události. Dle jeho názoru se především tady projevila újma, kterou utrpěl v souvislosti s dopravní nehodou. Nachází se zde středisko jeho zájmů, rodina, zaměstnání, jeho majetek, bankovní účty, strávil tu několik měsíců v pracovní neschopnosti a pobíral dávky nemocenské péče. Je jeho závěr o jurisdikci německých soudů správný?

Ne. V daném případě jde o výklad pojmu „místo škodné události“, který používá čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis. Dle ustálené judikatury SDEU, vytvořené již k totožnému znění čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy, zahrnuje místo škodné události místo, kde vznikla škoda, i místo, kde došlo ke skutečnosti vedoucí ke vzniku škody. Volba soudu je věcí žalobce.⁴ V případě dopravních nehod však místo škody a místo příčinné právní skutečnosti až

¹ Srov. rozsudek ve věci C-463/06, FBTO Schadeverzekeringen, bod 31.

² Tzv. šestá motorová směrnice, která konsoliduje znění pěti předchozích směrnic. V současné době je tato směrnice předmětem další revize, neboť dne 24. 5. 2018 Evropská komise zveřejnila návrh nové směrnice o pojištění motorových vozidel.

³ „Členské státy zajistí, aby poškození v důsledku nehod způsobených vozidlem krytým pojištěním podle článku 3 měli přímý nárok vůči pojišťovně pojišťující osoby, která odpovídá za škodu, pro případ občanskoprávní odpovědnosti.“

⁴ Rozsudek ve věci C-21/76, Bier BV v Mines de Potasse d'Alsace, bod 24 a 25.

na výjimečné případy, kdy se dopravní nehoda stala např. v těsné blízkosti státní hranice, spadá v jedno.

Zároveň však platí, že „[...] pojem ‚místo, kde došlo ke škodné události‘ nelze vykládat rozšiřujícím způsobem tak, že by zahrnoval každé místo, kde mohou být pocítovány škodlivé následky skutečnosti, která způsobila škodu, ke které ve skutečnosti došlo v jiném místě“.⁵

Obdobně v dalším případě SDEU judikoval, že tento pojem „[...] nezahrnuje místo bydliště žalobce, kde se nachází ‚centrum jeho majetkových zájmů‘ jen ze samotného důvodu, že zde utrpěl peněžní újmu vyplývající ze ztráty části jeho majetku, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě, který je smluvní stranou“.⁶

Také „[...] by tento výklad činil určení příslušného soudu závislým na nejistých okolnostech, jako jsou místo, kde se nachází ‚centrum majetkových zájmů‘ poškozeného [...]. [...] Nadto by tento výklad nejčastěji vedl k uznání příslušnosti soudů bydliště žalobce, příslušnost, které, jak to Soudní dvůr konstatoval v bodu 14 tohoto rozsudku, úmluva, vyjma případů, které výslovně stanoví, není nakloněna.“⁷

V daném případě je místem škodné události Itálie, mezinárodně příslušný podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis je tedy italský soud.

Předpokládejme, že zraněný německý řidič Klaus byl veřejně známou osobou, např. aktivním hudebníkem, který měl na období strávené v pracovní neschopnosti naplánované evropské koncertní turné. Toto turné muselo být zrušeno, a v důsledku toho vznikla pořadatelům v dotčených evropských státech majetková škoda. Francouzský pořadatel se rozhodl žalovat viníka nehody Davida z ČR na náhradu finanční újmy, kterou utrpěl v důsledku zrušení koncertů v rámci francouzské části turné. Žalobu podal u soudu v Lyonu, neboť zde se nacházelo sídlo poškozené pořadatelské agentury. Bude tento soud mezinárodně příslušný k projednání žalobního návrhu na náhradu škody?

V tomto případě je francouzský žalobce v postavení nepřímého poškozeného, který v důsledku pracovní neschopnosti německé oběti dopravní nehody utrpěl majetkovou újmu, kterou pocítil přímo na bankovních účtech vedených ve Francii. Jde tedy o to, jak vyložit pojem „místo škodné událos-

⁵ Rozsudek ve věci C-364/93, Marinari, bod 14.

⁶ Rozsudek ve věci C-168/02, Kronhofer, bod 21.

⁷ Tamtéž, bod 20.

ti“ ve vztahu k nepřímému poškozenému, který pocítil újmu až v důsledku škody, kterou utrpěla přímá oběť dopravní nehody.

Oddíl o zvláštní příslušnosti v nařízení Brusel I bis je založen na existenci blízké vazby mezi předmětem sporu a soudem, který je odlišný od soudu bydliště žalovaného, což je obecné pravidlo mezinárodní soudní příslušnosti. Už z výše uvedené judikatury vyplynulo, že SDEU zastává tendenci vykládat tento pojem spíše restriktivně a nejinak tomu je i v případě nepřímého poškozeného. Ve věci C-220/88 Dumez SDEU vyvodil, že: „[...] zatímco s místem, kde se projevila původní škoda, jsou obvykle úzce spojeny další prvky odpovědnosti, s bydlištěm nepřímé oběti tomu tak ve většině případů není.“

SDEU dále dovodil: „[...] čl. 5(3) Úmluvy nesmí být vykládán tak, že umožňuje žalobci dovolávajícímu se náhrady škody, o které tvrdí, že vznikla v důsledku újmy utrpěné jinou osobou jako přímou obětí škodného jednání, zahájit řízení proti původci takového jednání před soudy v místě, kde on sám zaznamenal škodu na svém majetku.“⁸

Na základě čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis tedy nelze v tomto případě založit mezinárodní příslušnost francouzských soudů, ale podle tohoto ustanovení jsou příslušné soudy italské. Případně je možné viníka dopravní nehody žalovat v ČR podle čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Pokud se Klaus, poškozený řidič německého auta, rozhodne žalovat viníka dopravní nehody Davida na náhradu majetkové a nemajetkové újmy v ČR, dle jakého právního předpisu se určí rozhodné právo?

Unijním právním předpisem stanovujícím rozhodné právo pro nesmluvní závazkové vztahy je nařízení Řím II. Toto nařízení však ve svém čl. 28 odst. 1 stanoví přednost mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Touto úmluvou, která bude mít přednost před nařízením Řím II, je Úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody z roku 1971 (v této kapitole dále jen jako „Úmluva“).⁹

⁸ Rozsudek ve věci C-220/88, Dumez France, body 21 a 22, vlastní překlad autora.

⁹ Vyhláška č. 130/1976 Sb. Přehled smluvních stran je dostupný na webových stránkách Haagské konference mezinárodního práva soukromého: <https://www.hcch.net/>.

Následující členské státy EU nejsou smluvními stranami Úmluvy, a je pro ně tedy závazné nařízení Řím II: Bulharsko, Kypr, Estonsko, Finsko, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Malta, Rumunsko, Švédsko a Portugalsko. Úmluva má působnost *erga omnes*, což znamená, že se před soudy smluvních stran aplikuje vůči všem bez ohledu na strany sporu.

Bude-li tedy o této žalobě rozhodovat český soud, určí rozhodné právo v souladu se čl. 3 Úmluvy, dle kterého jsou rozhodným právem vnitřní předpisy státu, na jehož území k nehodě došlo, tedy právo italské.

Jaký právní nástroj může český soud použít pro zjištění italského práva?

Český soud může využít Evropskou úmluvu o poskytování informací o cizím právu z roku 1968.¹⁰ Ta umožňuje požádat vedle textu právních předpisů i o zaslání relevantní národní judikatury ohledně požadované právní problematiky.

Pokud se Klaus, poškozený řidič německého auta, rozhodne žalovat viníka dopravní nehody na náhradu majetkové a nemajetkové újmy v Itálii, dle jakého právního předpisu se určí rozhodné právo?

Itálie není smluvní stranou Úmluvy, v daném případě se tedy před italskými soudy určí rozhodné právo dle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II. To vychází z přístupu, že rozhodující je místo vzniku škody bez ohledy na skutečnost, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi se projevily nepřímé následky škody. Tento přístup má zabránit štěpení rozhodného práva v závislosti na bydlišti osob, které se považují za poškozené. Dle recitálu č. 17 tohoto nařízení by se „[...] v případě škody na zdraví nebo na majetku měla za zemi, kde škoda vznikla, považovat země, v níž byla škoda na zdraví nebo na majetku způsobena“.

V daném případě by tedy rozhodným bylo právo italské, neboť k dopravní nehodě došlo na území Itálie.

Pokud se německý řidič Klaus rozhodne využít institutu přímé žaloby proti pojistiteli odpovědné osoby a žaluje ji ve svém domovském státě, jak se určí rozhodné právo pro jeho mimosmluvní nárok?

Ačkoliv dle rozhodnutí SDEU ve věci C-463/06, FBTO Schadeverzekeringen, může žalovat poškozený pojišťovnu ve svém domovském státě, rozhodné právo pro takový žalobní nárok bývá zpravidla odlišné od práva obvyklého bydliště poškozeného.

Nejprve je třeba vyhovět podmínkám čl. 18 nařízení Řím II, který umožňuje poškozenému vznést svůj nárok přímo proti pojistiteli osoby povinné

Důvodová zpráva k Úmluvě v angličtině je dostupná na webových stránkách Haagské konference mezinárodního práva soukromého v odkaze „HCCH Publications“ u této Úmluvy.

¹⁰ Sdělení MZV č. 221/1998 Sb. Přehled smluvních stran včetně příslušných orgánů je dostupný na webových stránkách Rady Evropy: <https://www.coe.int/en/web/portal>.

k nahrazení škody, stanoví-li to právo rozhodné pro daný mimosmluvní závazkový vztah nebo právo rozhodné pro danou pojistnou smlouvu.

V praxi toto ustanovení způsobovalo nemalé výkladové problémy. Existují názory, které považují toto ustanovení za kolizní normu, která umožňuje poškozenému vybrat si pro svůj žalobní nárok ten příznivější právní řád, a to buď právní řád pro mimosmluvní závazkový vztah určený podle nařízení Řím II, nebo právní řád, kterým se řídí pojistná smlouva.¹¹

Jak ale uvedl generální advokát ve svém stanovisku ve věci C-240/14 Prüller-Frey: „Článek 18 nařízení Řím II nepředstavuje kolizní normu z hlediska hmotného práva rozhodného pro určení závazku pojistitele nebo odpovědné osoby. Cílem tohoto článku je pouze určit rozhodné právo, pokud jde o otázku, zda poškozená osoba může podat žalobu přímo proti pojistiteli, a netýká se rozsahu závazků pojistitele nebo odpovědné osoby.“¹²

Tuto argumentaci převzal SDEU i do rozhodnutí samotného, když uvedl: „Tento článek se omezuje pouze na to, že umožňuje podání přímé žaloby v případě, kdy jeden z právních řádů, které tento článek vyjmenovává, takovou možnost poskytuje. [...] musí předkládající soud zjistit, zda lze takovou žalobu podat podle práva rozhodného pro mimosmluvní závazkový vztah dotčený v původním řízení, určeného podle článku 4 nařízení č. 864/2007, nebo práva rozhodného pro pojistnou smlouvu [...]. Právo rozhodné pro dotýcnou pojistnou smlouvu v tomto ohledu nemůže bránit tomu, aby byla přímá žaloba podána případně na základě práva rozhodného pro mimosmluvní závazkový vztah.“¹³

S ohledem na tento výklad lze tedy říci, že se čl. 18 týká jen určení rozhodného práva pro posouzení otázky, zda je přímá žaloba přípustná, či nikoliv.

Samotné právo rozhodné pro nárok na náhradu škody se tak určí podle obecného pravidla ve čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II, protože Německo, jehož soudy jsou mezinárodně příslušné k projednání takové přímé žaloby, není Úmluvou vázané. Podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II je tedy rozhodné právo italské, neboť k dopravní nehodě došlo na území Itálie.

¹¹ DICKINSON, Andrew. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. Oxford University Press, 2008, 14.87-14.88.

¹² Stanovisko generálního advokáta Macieje Szpunara ze dne 20. května 2015 ve věci C-240/14, Prüller-Frey, bod 75.

¹³ Rozsudek ve věci C-240/14, Prüller-Frey, body 41, 43 a 44.

Příklad č. 2 – dopravní nehody s jediným vozidlem

Libor, český státní příslušník s obvyklým bydlištěm v ČR, byl vyslán svým zaměstnavatelem sídlícím v Praze na pracovní cestu do Budapešti. Na cestu se vypravil svým soukromým autem registrovaným v ČR a v Bratislavě vyzvedl Matyáše, svého kolegu z bratislavské pobočky téže firmy. V důsledku neopatrné jízdy českého řidiče však auto narazilo v Maďarsku do stromu. Následkem tohoto nárazu slovenský spolucestující Matyáš zemřel, řidič Libor utrpěl těžká zranění. Spoluúčast jiného vozidla nebyla zjištěna. Rodiče zemřelého slovenského kolegy Matyáše žijící na Slovensku se rozhodnou žalovat viníka, českého řidiče Libora, na náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěli v důsledku smrti svého syna. Jejich nárok na náhradu škody nebyl projednán v rámci trestního řízení.

Jak se bude lišit rozhodné právo v závislosti na místě soudu?

Mezinárodně příslušný bude buď soud maďarský podle místa škodné události v souladu se čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis (viz výklad uvedený v příkladu č. 1 k pojmu „místo škodné události“), nebo český soud jako soud určený dle bydliště žalovaného podle čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Pro určení rozhodného práva bude pro český soud závazná Úmluva. V tomto případě se však neuplatní obecné pravidlo ve čl. 3, což by vedlo k aplikaci práva státu, kde došlo k nehodě, ale výjimka z tohoto pravidla ve čl. 4 písm. a). Na rozdíl od nařízení Řím II totiž Úmluva volí v situaci, kdy se nehody účastní jediné vozidlo, hraniční určovatel, který nařízení nezná, a to právo státu registrace vozidla.

Podle čl. 4 písm. a), druhé odrážky, se dle práva státu registrace vozidla, tedy v daném případě českého práva, určí odpovědnost ve vztahu k postižené osobě, kterou je cestující, jehož bydliště je v jiném státě, než kde došlo k nehodě. České právo zároveň v souladu se čl. 8 odst. 6 Úmluvy určí osoby, které škodu utrpěly a mají nárok na její náhradu.

Maďarský soud bude ale pro určení rozhodného práva aplikovat nařízení Řím II, neboť Maďarsko není smluvní stranou Úmluvy. Opět se bude v daném případě aplikovat obecné pravidlo ve čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II, přičemž specifická je v daném případě okolnost, že žalobu podávají nepřímí poškození.

Na rozdíl od nařízení Brusel I bis nebere nařízení Řím II v potaz místo deliktního jednání vedoucího ke vzniku škody (*lex loci delicti commissi*), díky čemuž se i v případě deliktů, kde je od sebe zeměpisně odděleno místo, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a místo vzniku škody, aplikuje jediné rozhodné právo. Tím je právo místa, kde škoda vznikla. Rozlišení, zda lze nemajetkovou újmu, kterou utrpěli rodiče zemřelého spolucestujícího Matyáše na Slovensku, kvalifikovat jako „škodu“, či jako „nepřímý následek“ civilního deliktu, což je ovšem dle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II bez vlivu na rozhodné právo, je proto zásadní pro určení, zda se v daném případě aplikuje právo maďarské, nebo právo slovenské.

K otázce přímé a nepřímé škody v kontextu jurisdikce podle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy se již SDEU vyjádřil ve věci C-220/88, Dumez France a Tracoba, a to při vymezení termínu „místo škodné události“. I další judikatura uvedená v příkladu č. 1 vztahující se ke čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy je v kontextu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II relevantní, neboť ustanovení obou instrumentů by dle recitálu č. 7 k nařízení Řím II měla být v souladu.

Jak poznamenal generální advokát ve svém stanovisku ve věci C-350/14 Florin Lazar, „[...] má výklad, podle něhož se dle vžitého obecného pravidla výrazem ‚země, kde škoda vznikla‘, uvedeným v čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II, rozumí místo přímé škody – v projednávané věci místo smrtelné nehody – výhodu jednoduchosti a objektivitu za situace, kdy veškerá tvrzená škoda má ve skutečnosti jediný původ. Jak uvedl i sám předkládající soud, použití práva místa, kde došlo k nehodě, zabraňuje zejména tomu, aby mohla být událost, která je předmětem posouzení soudu, rozčleněna na více částí podléhajících odlišné právní úpravě v závislosti na právu místa bydliště osob, které jsou označeny za poškozené.“¹⁴

Skutečnost, že rodiče přímé oběti dopravní nehody žijí na Slovensku, kde pociťují újmu, jež je předmětem žalobního nároku, je tedy bez vlivu na určení rozhodného práva, kterým bude právo maďarské, neboť jde o nepřímý následek deliktu.¹⁵

Jak ale dále generální advokát v této věci upozorňuje, „[...] bod 33 odůvodnění nařízení Řím II konkrétně vyzývá soud, který se sporem zabývá, aby při stanovování výše náhrady škody na zdraví zohlednil ‚veškeré významné skutkové okolnosti týkající se konkrétní oběti, včetně zejména skutečné újmy a nákladů na následnou a zdravotní péči‘. Soud je tedy vyzýván, aby vzal

¹⁴ Stanovisko generálního advokáta Nilse Wahla ze dne 10. září 2015 ve věci C-350/14, Lazar, bod 74.

¹⁵ Srov. rozsudek ve věci C-350/14, Lazar.

*v maximální možné míře v úvahu, a to zejména při posuzování škody, jež vznikla osobám, které nemají bydliště v zemi, kde ke smrtelné nehodě došlo, rozdíl v životní úrovni, jakož i náklady, které skutečně vznikly nebo které nejsou uvedené poškozené osoby v zemi jejich bydliště.*¹⁶

Zohledněno má být dle recitálu č. 33 nařízení Řím II tedy i slovenské právo, ovšem není zcela jasné, jakým způsobem má k tomuto pravidlu příslušný soud přistoupit, neboť nejde o normativní část textu.

Změnilo by se rozhodné právo, pokud by slovenský kolega Matyáš pracoval v pražské pobočce firmy a měl by již v ČR založeno své obvyklé bydliště?

Pokud by ve věci rozhodoval český soud, pak právo určené dle Úmluvy by bylo stále právo české.

V případě nehody zahrnující pouze jedno vozidlo je okolností, která by změnila rozhodné právo pro určení odpovědnosti viníka nehody ve vztahu k poškozenému spolucestujícímu, pouze skutečnost, že poškozený spolucestující má bydliště ve státě nehody [srov. čl. 4 písm. a) Úmluvy]. V takovém případě by se totiž neaplikovalo právo registrace vozidla, ale obecné pravidlo ve čl. 3, tedy právo maďarské.¹⁷ Dle zadání tohoto příkladu měl ale slovenský poškozený bydliště v ČR.

Pokud by spor rozhodoval maďarský soud, bylo by společné obvyklé bydliště odpovědné osoby a poškozeného podle čl. 4 odst. 2 nařízení Řím II důvodem pro aplikaci práva společného obvyklého bydliště namísto práva státu, kde vznikla škoda podle čl. 4 odst. 1.

V daném případě by ale mohlo být sporné, zda se posuzuje společné obvyklé bydliště ve vztahu k přímé oběti dopravní nehody, nebo ve vztahu k žalobci, nepřímé oběti.

Vysvětlující recitál č. 18 k tomuto ustanovení v nařízení Řím II hovoří o stranách, což by mohlo vést k interpretaci, že posuzujeme obvyklé bydliště žalobce a strany žalované. V textu nařízení se ve čl. 4 odst. 2 používá výraz poškozený, zatímco některá další ustanovení nařízení používají spo-

¹⁶ Stanovisko generálního advokáta Nilse Wahla ze dne 10. září 2015 ve věci C-350/14, Lazar, bod 82.

¹⁷ Ve vztahu k řidiči, vlastníku nebo jiné osobě mající právo k vozidlu, **pokud jsou v pozici poškozených**, je však princip práva registrace vozidla v případě nehody zahrnující pouze jedno vozidlo neotřesitelný. I kdyby např. nastal případ, kdy stát registrace vozidla je jinak bez jakéhokoliv vztahu k obvyklému bydlišti těchto osob (registrace je čistě formální v jiném státě např. z daňových důvodů), princip aplikace práva registrace vozidla by touto skutečností nebyl narušen.

jení „osoba usilující o náhradu škody“ [např. čl. 6 odst. 3 písm. b) nebo čl. 7]. Toto terminologické rozlišení vyznívá tak, že nařízení samotné vychází z přístupu, že nemusí jít vždy o stejnou osobu. Pokud bychom chtěli zachovat pro výklad pojmu „poškozený“ ve čl. 4 odst. 2 konzistentní přístup s výkladem pojmu „škoda“ ve čl. 4 odst. 1, kde se škoda chápe v úzkém slova smyslu bez ohledu na nepřímé následky, pak by i výraz „poškozený“ zahrnoval pouze přímou oběť dopravní nehody, nikoliv v tomto případě nepřímou oběť, rodiče, kteří žalují nemajetkovou újmu.¹⁸

S ohledem na tento možný výklad by maďarský soud aplikoval české právo.

---

¹⁸ DICKINSON, Andrew. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*, Oxford University Press, 2008, 4.83.

SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-585/08 a C-144/09 Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller	čl. 15 odst. 1 písm. c) a odst. 3 nařízení Brusel I	činnost zaměřená na členský stát spotřebitele
C-190/11 Daniela Mühleitner proti Ahmad Yusufi a Wadat Yusufi	čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I	omezení příslušnosti na smlouvy uzavřené na dálku
C-218/12 Lokman Emrek proti Vlado Sabranovic	čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I	příčinná souvislost mezi podnikatelskou činností a uzavřením smlouvy
C-478/12 Armin Maletic a Marianne Maletic proti lastminute.com GmbH a TUI Österreich GmbH	čl. 16 odst. 1 nařízení Brusel I	žaloba proti zprostředkovateli i cestovní kanceláři
C-464/01 Johann Gruber proti Bay Wa AG	čl. 13 první pododstavec Bruselské úmluvy	zčásti soukromý a zčásti podnikatelský účel uzavření smlouvy
C-96/00 Rudolf Gabriel	čl. 13 odst. 1 Bruselské úmluvy	zaměřování činnosti na stát spotřebitele
C-297/14 Rüdiger Hobohm proti Benedikt Kampik Ltd & Co. KG a další	čl. 15 odst. 1 písm. c) a čl. 16 odst. 1 nařízení Brusel I	zaměřování činnosti na stát spotřebitele

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-191/15 Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU Sàrl	čl. 6 nařízení Řím I	ujednání o příslušnosti
C-375/13 Harald Kolassa proti Barclays Bank plc	čl. 15 odst. 1 nařízení Brusel I	žaloba proti emitentovi dluhopisů
C-630/17 Anica Milivojević proti Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg- -Wolfsberg eGen	čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis	soukromý či podnikatelský účel uzavření smlouvy

Příklad č. 1 – zaměřování činnosti na stát spotřebitele

Německá cestovní kancelář Beckmann GmbH se sídlem v Hamburku nabízí na svých internetových stránkách www.beckmannurlaub.de zájezdy do různých evropských destinací. Václav, který bydlí v Plzni, již delší dobu hledal cestovní kancelář, která by mu nabídla cenově výhodný zájezd kombinující ubytování s wellness, zážitkovou gastronomií a lyžováním. Když obdržel reklamní e-mail cestovní kanceláře Beckmann, který nabízel celou řadu atraktivních zájezdů, neváhal a ihned rozklikl přiložený odkaz na webové stránky kanceláře. Neznalost německého jazyka pro něj nebyla překážkou, neboť cestovní kancelář Beckmann umožňuje zobrazit webové stránky mimo jiné i v českém jazyce. Václav si proto objednal zájezd do vyhlášeného čtyřhvězdičkového hotelu v rakouských Alpách a pochvaloval si, že platbu bylo možné provést v českých korunách. Jaké však bylo jeho zklamání, když po příjezdu zjistil, že má být ubytován v jiném než objednaném hotelu, který měl pouze tři hvězdičky, a navíc nedisponoval slíbeným fitness centrem a venkovní vířivkou. Václav proto po cestovní kanceláři Beckmann požadoval slevu ve výši 20 % z ceny zájezdu. Cestovní kancelář tuto částku odmítla uhradit a Václav se rozhodl řešit spor soudní cestou.

Který soud je mezinárodně příslušný k projednání Václavovy žaloby?

Vzhledem k tomu, že ze zadání nevyplývá, že by Václav uzavřel smlouvu, která se týká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, přichází v úvahu určení příslušnosti podle ustanovení upravujících příslušnost u spotřebitelských smluv obsažených v nařízení Brusel I bis. Pro podání žaloby u místně příslušného soudu v České republice je zapotřebí, aby smlouva byla uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, v němž má spotřebitel bydliště, nebo aby se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát zaměřovala, a smlouva spadala do rozsahu těchto činností. Cestovní kancelář Beckmann GmbH je právnickou osobou založenou podle německého práva, sídlící na území Německa, která navíc nemá na území České republiky pobočku. Pro založení příslušnosti je proto nutné, aby se podnikatelská činnost cestovní kanceláře zaměřovala na Českou republiku.

Skutečnosti, na jejichž základě lze dovodit, že se podnikatelská činnost osoby zaměřuje na členský stát bydliště spotřebitele, je třeba posuzovat v každém případě individuálně. SDEU poskytl v rozhodnutí Pammer a Hotel Alpenhof demonstrativní výčet skutečností, které vnitrostátní soud zhodnotí, aby určil, zda je dána zaměřenost činnosti na stát spotřebitele: „[...] *mezinárodní povaha činnosti, popis cesty do sídla podnikatele s počátkem v jiných členských státech, použití jiného jazyka nebo jiné měny, než jsou jazyk nebo měna, které jsou obvykle používány v členském státě, ve kterém má podnikatel sídlo s možností provést rezervaci a potvrdit ji v tomto jiném jazyce, uvedení telefonického spojení s mezinárodním předčíslem, vynaložení nákladů na službu sponzorovaných odkazů na internetu s cílem usnadnit spotřebitelům s bydlištěm v jiných členských státech přístup na stránku podnikatele nebo jeho zprostředkovatele, použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo, a uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlištěm v jiných členských státech*“.¹⁹ Nadto je třeba ověřit, „[...] *zda před případným uzavřením smlouvy s tímto spotřebitelem existovaly indicie, které by prokazovaly, že podnikatel uvažoval o obchodování se spotřebiteli, kteří mají bydliště v jiných členských státech, včetně členského státu, na jehož území má spotřebitel své bydliště, v tom smyslu, že byl připraven uzavřít s takovými spotřebiteli smlouvy*“.²⁰

S ohledem na výše uvedené tak v tomto případě lze konstatovat, že zde existuje zaměřenost cestovní kanceláře na Českou republiku jakožto členský stát spotřebitele, a proto k projednání žaloby podané Václavem je český soud mezinárodně příslušný.

Tento závěr však nevyklučuje možnost Václava dle čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis podat žalobu u soudu členského státu, v němž má smluvní partner spotřebitele bydliště, tj. u německého soudu.

Ještě před svou negativní zkušeností doporučil Václav cestovní kancelář Beckmann svému sousedovi Jiřímu, který nemá e-mailovou adresu ani přístup k internetu. Jelikož však bydlí blízko německých hranic, vypravil se Jiří do pobočky cestovní kanceláře Beckmann v Drážďanech, kde uzavřel smlouvu o zájezdu. Podobně jako Václav se však rozhodl cestovní kancelář žalovat z důvodu porušení smluvní povinnosti.

¹⁹ Rozsudek ve spojených věcech C-585/08 a C-144/09, Pammer a Hotel Alpenhof, bod 93.

²⁰ Tamtéž, bod 76.

Který soud je mezinárodně příslušný k projednání žaloby Jiřího?

Obdobně jako v případě Václava je nutné zkoumat, zda zde existuje zaměření činnosti na stát spotřebitele (kritéria viz výše). Na rozdíl od Václava Jiří nebyl osloven e-mailem s nabídkou zájezdu, nevyhledal zájezd na internetových stránkách cestovní kanceláře ani neuzavřel smlouvu na dálku prostřednictvím těchto stránek. K demonstrativnímu výčtu indicií, z nichž je možno usuzovat na zaměření činnosti na stát spotřebitele, doplnil SDEU v rozhodnutí Mühlleitner, že použití článku 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I [dnešní čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I bis] není podmíněno uzavřením smlouvy na dálku (opačný výklad by totiž vedl ke zhoršení postavení spotřebitele, a tím ke snížení jeho ochrany²¹).

Soud musí v každém jednotlivém případě zkoumat, zda z okolností případu vyplývá, že se smluvní partner zaměřuje na stát bydliště spotřebitele. Na tomto místě je vhodné upozornit rovněž na rozhodnutí Emrek, ve kterém SDEU dovodil, že aplikace čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I bis „[...] nevyžaduje existenci příčinné souvislosti mezi prostředkem použitým k zaměření podnikatelské nebo profesionální činnosti na členský stát bydliště spotřebitele, tj. internetovou stránkou, a uzavřením smlouvy s tímto spotřebitelem. Existence takové příčinné souvislosti však ukazuje na spojitost smlouvy s takovou činností“.²²

Ačkoli se tedy Jiří o zájezdech cestovní kanceláře Beckmann nedozvěděl přímo z webových stránek kanceláře, je možné dovodit příslušnost českého soudu na základě čl. 17 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis, neboť zde existuje zaměření činnosti na stát spotřebitele (srov. odůvodnění u první otázky) a zároveň není vyžadována příčinná souvislost mezi použitým prostředkem (tj. webovou stránkou a jejím obsahem) a uzavřením smlouvy s Jiřím.

Stejně jako v případě Václava není vyloučena možnost podat žalobu proti společnosti Beckmann GmbH v Německu, neboť se zde nachází sídlo této společnosti (čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis).

Manželé Petr a Ivana, kteří bydlí v Plzni, si na webových stránkách lastminuteholiday.com objednali a zaplatili zájezd do Egypta. Na těchto webových stránkách byla rovněž uvedena informace, že spo-

²¹ Rozsudek ve věci C-190/11, Mühlleitner, bod 42.

²² Rozsudek ve věci C-218/12, Emrek, bod 32.

lečnost lastminuteholiday.com se sídlem v Praze vystupuje jako zprostředkovatel zájezdů a že zájezd je organizován cestovní kanceláří Beckmann GmbH. Manželé Petr a Ivana netušili, že tato cestovní kancelář je známa svými problémy s ubytováním klientů, a byli proto velmi překvapeni, když po příjezdu do Hurghady zjistili, že mají být ubytováni v jiném než sjednaném hotelu. Zaplatili proto doplatek ve výši 1040 EUR, aby mohli bydlet v původně zarezervovaném hotelu. Po návratu podali žalobu u Okresního soudu v Plzni, kterou se domáhali, aby jim společnosti lastminuteholiday.com a Beckmann GmbH společně a nerozdílně zaplatily částku 1040 EUR včetně příslušenství.

Je možné v daném případě žalovat na zaplacení částky zprostředkovatele a zároveň i cestovní kancelář?

V případě žaloby manželů Petra a Ivany proti zprostředkovateli (společnosti lastminuteholiday.com) by se jednalo o čistě vnitrostátní spor, na který se neaplikují přímo použitelné předpisy EU. Situace je však komplikovanější tím, že manželé žalují jako solidárně zavázaného dlužníka rovněž cestovní kancelář se sídlem v Německu. Je proto nutné zkoumat rozsah pojmu „smluvní partner“ obsažený v článku 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Ustanovení v oddílu týkajícím se zvláštní příslušnosti u spotřebitelských smluv jsou určena k ochraně spotřebitelů jako slabší smluvní strany. Dle názoru SDEU by tato ochrana ztrácela smysl, pokud by spotřebitelé byli zbaveni možnosti uplatňovat své nároky, které vyplývají z jejich právního jednání spočívajícího v uzavření smlouvy, proti oběma smluvním partnerům.²³ Pojem „smluvní partner“ podle SDEU zahrnuje i smluvního partnera hospodářského subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel tuto smlouvu.²⁴

Cestovní kancelář Beckmann GmbH se po počátečních problémech rozhodla kvalitu nabízených služeb zlepšit. Aby oslovila větší množství potenciálních klientů, rozšířila možnost zobrazit své internetové stránky o slovenštinu, maďarštinu a polštinu, a dále vedle platby v eurech umožnila i platbu v jiných měnách. Na zájezd do italského

²³ Rozsudek ve věci C-478/12, Maletic, bod 20.

²⁴ Tamtéž, bod 32.

lyžařského resortu se proto vypravila skupina sedmi Čechů, čtyř Slováků, osmi Poláků a dvou Maďarů.

Pokud by došlo k porušení smluvní povinnosti ze strany cestovní kanceláře Beckmann GmbH, bylo by možné nároky jednotlivých klientů projednat v rámci hromadné žaloby? Který soud by byl příslušný k projednání takové hromadné žaloby a které právo by bylo rozhodné?

Pokud jsou v tomto případě klienty spotřebitelé, příslušnost soudu určíme dle čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Spotřebitel proto bude moci podat žalobu u soudu členského státu, (i) v němž má smluvní partner bydliště (Německo) nebo (ii) bez ohledu na bydliště druhé strany, u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel (Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko). V případě (ii) pak nebude založena společná příslušnost jednoho soudu, neboť klienti mají bydliště v různých členských státech.

Spotřebitel však nemusí využít možnosti podat žalobu u soudu příslušného podle čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis, nýbrž může použít čl. 4 tohoto nařízení, který zakládá obecnou příslušnost soudu členského státu, ve kterém má bydliště žalovaný. V takovém případě by pak všichni klienti (z ČR i ze zahraničí) podávali žalobu podle bydliště žalovaného u německého soudu a bylo by možné vše projednat v jedné žalobě, pokud to umožňuje právní řád Německa.

Je možné uvažovat rovněž o zvláštní příslušnosti dle čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I bis, pokud by předmět sporu tvořila smlouva nebo nároky ze smlouvy. Pak by byl příslušný soud místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn (k tomuto kritériu existuje rovněž bohatá judikatura SDEU²⁵).

Za předpokladu, že strany neučiní platnou volbu práva,²⁶ kterým se smlouva mezi nimi uzavřená má řídit, určí se rozhodné právo dle čl. 6 nařízení Řím I jako právo země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště (tj. čes-

²⁵ Srov. např. rozsudek ve věci C-417/15, Schmidt, rozsudek ve věci C-26/91 Handte, rozsudek ve věci C-419/11, Česká spořitelna, rozsudek ve věci C-147/12 ÖFAB, rozsudek ve věci C-204/08, Rehder.

²⁶ Za předpokladu, že strany učiní platnou volbu práva, je nezbytné neopomenout ustanovení čl. 6 odst. 2 věta druhá nařízení Řím I, dle kterého nesmí být spotřebitel v důsledku volby práva zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit a jež by se v případě neexistence volby práva na základě čl. 6 odst. 1 nařízení Řím I jinak použila.

ké, slovenské, polské a maďarské právo). Bez volby práva by tedy v tomto případě došlo k situaci, kdy na základě kolizní normy obsažené v čl. 6 nařízení Řím I by soud musel aplikovat odpovídající hmotné právo dle bydliště každého ze spotřebitelů.

Příklad č. 2 – podnikatelský a spotřebitelský účel uzavření smlouvy

Martin je truhlář a vlastní rozlehlou nemovitost ve Valticích. V ní obývá se svou rodinou několik místností v zadní části domu, v přední části se nachází jeho truhlářská dílna a sklad, v němž má uložen materiál, který používá ke své práci.

V rakouském Poysdorfu nedaleko od českých hranic sídlí společnost Holzmann, která prodává stavební materiály a potřeby pro kutily a zahradníky. Jelikož chtěla společnost Holzmann získat více nových klientů, rozhodla se v rámci Jihomoravského kraje distribuovat své reklamní materiály.

Martin se již dlouhou dobu chystal vyměnit na své nemovitosti střešní tašky. Když z reklamního letáku společnosti Holzmann, který byl připojen k regionálnímu časopisu Naše Valtice, zjistil, že Holzmann nabízí mimo jiné i tento materiál, rozhodl se telefonicky informovat u zaměstnance společnosti Holzmann ohledně různých druhů střešních tašek a cen, přičemž sdělil své jméno i adresu. Neuvedl však, že se žíví jako truhlář. Při příležitosti návštěvy v sídle společnosti informoval Martin zaměstnance, že vlastní truhlářský podnik a chce pokrýt taškami střechu nemovitosti, kde mimo jiné toto truhlářství sídlí. Neupřesnil výslovně, zda budova slouží především k podnikání, či k soukromému využití. Poté, co se na všem dohodli, potvrdil Martin objednávku.

Podle tvrzení Martina vykazují dodané tašky vady, některé jsou prasklé, jiné mají světlejší odstín. Martin se proto rozhodl soudně vymáhat vrácení kupní ceny tašek.

Je v tomto případě dána příslušnost českého soudu podle čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis?

Martin uzavřel se společností Holzmann smlouvu, jejímž předmětem je zboží určené zčásti k podnikatelskému účelu (provoz truhlářské dílny) a zčásti k účelu, který se netýká jeho podnikatelské činnosti (rekonstrukce obytné části domu). V takovém případě je zapotřebí, aby soud detailně zkoumal skutkové okolnosti, z nichž je možné dovodit, zda uzavření dané

smlouvy směřovalo nikoli zanedbatelným způsobem k naplňování podnikatelské činnosti, nebo zda provozování Martinovy podnikatelské činnosti zde mělo pouze nepatrný význam.²⁷ Vzhledem ke specifickému systému ochrany spotřebitele by soud rovněž neměl opomenout ověřit skutečnost, zda si společnost Holzmann mohla být vědoma toho, že pan Vácha uzavírá danou smlouvu nikoli jen za nepodnikatelským účelem.

Závěr, že osoba uzavírá smlouvu v rámci své podnikatelské činnosti, je možné dovodit mimo jiné z následujících skutečností: „jednotlivec objedná bez dalšího upřesnění věci, jež mohou skutečně sloužit k výkonu jeho povolání, použije pro tento účel dopisní papír s podnikatelskou hlavičkou, nechá si dodat zboží na adresu místa podnikání nebo zmíní možnost vrácení daně z přidané hodnoty“.²⁸ V takovém případě je možné uzavřít, že se speciální pravidla příslušnosti pro spotřebitelské smlouvy nepoužijí, neboť se daná osoba tímto jednáním vzdala ochrany poskytované takovými pravidly, zejména s ohledem na to, jaký dojem vyvolala u protistrany, pokud tato byla v dobré víře.²⁹

Odpověď na položenou otázku lze nalézt v závěrech SDEU v rozhodnutí Gruber, které se vztahuje k odpovídajícím ustanovením Bruselské úmluvy: „osoba, jež uzavřela smlouvu týkající se zboží určeného zčásti k účelu podnikatelskému a zčásti k účelu, jenž se netýká její podnikatelské činnosti, nemá právo dovolávat se prospěchu ze zvláštních pravidel o příslušnosti uvedených v člancích 13 až 15 uvedené Úmluvy, ledaže je podnikatelský účel natolik okrajový, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu dotčené transakce, přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv“.³⁰

²⁷ Rozsudek ve věci C-464/01, Gruber, bod 47.

²⁸ Tamtéž, bod 52.

²⁹ Tamtéž, bod 52.

³⁰ Tamtéž, bod 54.

PŘEPRAVNÍ SMLOUVY

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-464/18 ZX proti Ryanair DAC	čl. 7 odst. 5, čl. 26 nařízení Brusel I bis	provozování pobočky, konkludentní ujednání o příslušnosti
C-215/18 Libuše Králová proti Primera Air Scandinavia	čl. 15–17 nařízení Brusel I čl. 6 a 7 nařízení č. 261/2004 směrnice 90/314/ EHS	kombinace přepravy a ubytování
C-213/18 Adriano Guaitoli a další proti EasyJet Airline Co. Ltd	čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis čl. 5, 7, 9 a 12 nařízení č. 261/2004	zpožděný let, Montrealská úmluva
C-163/18 HQ a další proti Aegean Airlines SA	čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 směrnice 90/314/ EHS	souborné služby pro cesty
C274/16 C447/16 a C448/16 flightright	čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis	nároky ze smlouvy
C-478/12 Armin Maletic a Marianne Maletic proti lastminute.com Gmbh a TUI Österreich GmbH	čl. 16 odst. 1 nařízení Brusel I	smluvní partner

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-204/08 Peter Rehder proti Air Baltic Corporation	čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I	místo poskytování služeb
C-402/07 a C-432/07 Sturgeon a další proti Condor Flugdienst GmbH a Stefan Böck a Cornelia Lepuschnitz proti Air France SA	čl. 2 písm. l), čl. 5, 6 a 7 nařízení č. 261/2004	zpožděný a zrušený let, mimořádné okolnosti
C-344/04 IATA a ELFAA proti Department for Transport	čl. 5, 6 a 7 nařízení č. 261/2004	zpožděný let, Montrealská úmluva
C-265/02 Fruhuil SA proti Assitalia SpA	čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy	nároky ze smlouvy
C-585/08 a C-144/09 Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller	čl. 15 odst. 1 písm. c) a čl. 15 odst. 3 nařízení Brusel I	souborné služby pro cesty
C-111/09 Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group proti Michal Bilas	čl. 24 nařízení Brusel I	konkludentní ujednání o příslušnosti
C-419/11 Česká spořitelna, a. s., proti Gerald Feichter	čl. 5 odst. 1 písm. a) a čl. 15 odst. 1 nařízení Brusel I	smlouva a nároky ze smlouvy, smlouva uzavřená spotřebitelem
C-375/13 Harald Kolassa proti Barclays Bank plc.	čl. 5 odst. 1 písm. a) a čl. 15 odst. 1 nařízení Brusel I	smlouva uzavřená spotřebitelem

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-498/16 Maximilian Schrems proti Facebook Ireland Limited	čl. 15 a 16 nařízení Brusel I	pojem spotřebitel, příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv
C-243/08 Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Győrfi	směrnice 93/13/EHS	zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách
C-191/15 Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU Sàrl	směrnice 93/13/EHS	zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách
C-519/19 Ryanair DAC proti DelayFix	směrnice 93/13/EHS	zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách

Příklad č. 1 – žaloba na náhradu škody za zpožděný let

Žalobce Manuel, španělský státní příslušník s bydlištěm v Toulouse na území Francie, si online zakoupil zpáteční letenku z Madridu do Lisabonu se společností Ryanair. Vzhledem k tomu, že letadlo bylo na svém odletu z Madridu opožděno o více než čtyři hodiny, rozhodl se po návratu domů do Francie podat žalobu na náhradu škody ve výši 250 EUR na irskou společnost Ryanair podle čl. 7 nařízení č. 261/2004 u soudu v Toulouse. V žalobě se dovolával příslušnosti francouzských soudů podle čl. 18 nařízení Brusel I bis, neboť se v daném sporu považoval za spotřebitele, a tedy slabší smluvní stranu. Žalovaná letecká společnost nereagovala na výzvu soudní kanceláře o předložení vyjádření k mezinárodní příslušnosti francouzského soudu ani se neúčastnila řízení.

Jaký soud je mezinárodně příslušný k projednání nároku žalobce?

V případě osob s bydlištěm ve členském státě se může především vždy uplatnit pravidlo o obecné příslušnosti ve čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis, což by v daném případě vedlo k příslušnosti irských soudů. To je ovšem pro žalobce v tomto případě méně výhodné, proto chce využít jurisdikční pravidla o příslušnosti ve věcech spotřebitelských v nařízení Brusel I bis, která by mu umožnila smluvního partnera žalovat ve státě svého bydliště.

Smlouva, kterou cestující s leteckou společností uzavřel, je však smlouvou o přepravě a ta je ve čl. 17 odst. 3 nařízení Brusel I bis výslovně vyloučena ze zvláštních jurisdikčních pravidel pro spotřebitelské smlouvy, ledaže by se jednalo o přepravní smlouvu, která poskytuje kombinaci dopravy a ubytování. Obdobně v rovině rozhodného práva platí, že se čl. 6 odst. 1 a 2 nařízení Řím I ke spotřebitelským smlouvám nevztahuje na přepravní smlouvy, které jsou odlišné od smlouvy týkající se souborných služeb pro cesty ve smyslu směrnice 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách³¹ (dále jen „směrnice 2015/2302“).

Pokud tedy pro založení příslušnosti žalobce nemůže využít oddíl 4 kapitoly II nařízení Brusel I bis k příslušnosti u spotřebitelských smluv, který

³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS.

by mu umožňoval na základě čl. 18 odst. 1 žalovat leteckou společnost ve Francii jako ve státě svého bydliště, je třeba zjistit, zda mu tuto možnost nedávají některá z jurisdikčních pravidel ve čl. 7 nařízení Brusel I bis. Jsou to pravidla zvláštní příslušnosti, na základě kterých je možné osobu s bydlištěm v jednom členském státě žalovat u soudů v jiném členském státě.

Čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) umožňuje v případě, kdy předmět sporu tvoří nároky ze smlouvy, založit příslušnost ve státě, kde závazek byl nebo měl být splněn. Místo plnění závazku v případě poskytování služeb v oblasti letecké přepravy bylo definováno v rozsudku Rehder, C-204/08, vztahujícímu se ještě ke čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel I, kdy soud uvedl, že „[...] čl. 5 bod 1 písm. b) druhá odrážka nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě letecké dopravy osob z jednoho členského státu do jiného členského státu uskutečňované na základě smlouvy uzavřené s jedinou leteckou společností, která je skutečným dopravcem, je soudem příslušným k rozhodnutí o návrhu na náhradu škody – který se zakládá na této smlouvě o přepravě a nařízení č. 261/2004 – na základě volby žalobce soud, v jehož obvodě se nachází místo odletu nebo místo příletu letadla, která jsou sjednána v uvedené smlouvě“.³²

Místem odletu byl v daném případě Madrid, místem příletu Lisabon. Mezinárodní soudní příslušnost budou mít tedy v daném případě španělské nebo portugalské soudy v souladu s čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) druhá odrážka nařízení Brusel I bis.

Příslušnost francouzského soudu podle pravidel o zvláštní příslušnosti ve čl. 7 založit nelze.

Bylo by přesto možné v daném případě založit příslušnost francouzského soudu konkludentně na základě čl. 26 nařízení Brusel I bis?

K otázce založení příslušnosti konkludentně se SDEU vyjádřil ve věci C-464/18 Ryanair:

„Vzhledem k tomu, že nepředložení vyjádření nemůže představovat účast na řízení ve smyslu článku 26 nařízení č. 1215/2012, a nemůže být tudíž považováno za konkludentní souhlas žalovaného s příslušností soudu, jemuž byl spor předložen, nelze za takových okolností, jako jsou okolnosti v původním řízení, takové ustanovení týkající se konkludentní volby příslušnosti použít.“³³

³² Rozsudek ve věci C-204/08, Rehder, bod 47.

³³ Rozsudek ve věci C-464/18, Ryanair, bod 40.

Obdobně se k výkladu čl. 24 nařízení Brusel I SDEU vyjádřil ve věci C-111/09 Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group:

„V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 24 první věta nařízení č. 44/2001 stanoví pravidlo příslušnosti založené na účasti žalovaného na řízení pro všechny spory, ve kterých příslušnost soudu, jemuž byl spor předložen, nevyplývá z jiných ustanovení tohoto nařízení. Toto ustanovení se použije i na případy, ve kterých byl spor soudu předložen, aniž byla dodržena ustanovení uvedené nařízení, a znamená, že účast žalovaného na řízení může být považována za konkludentní souhlas s příslušností soudu, jemuž byl spor předložen, a tedy za ujednání o jeho příslušnosti.“³⁴

Za daných skutkových okolností tedy nelze hovořit o účasti žalovaného na řízení. Na výzvu soudu k předložení vyjádření k mezinárodní příslušnosti strana žalovaná žádné vyjádření nepředložila a řízení se neúčastnila. Pasivitu strany žalované nelze považovat za konkludentní souhlas.

---

³⁴ Rozsudek ve věci C-111/09, ČPP Vienna Insurance Group, bod 21.

Příklad č. 2 – žaloba na náhradu škody za zpožděný let zajišťovaný cestovní kanceláří

Manuel se po této zkušenosti rozhodl, že raději využije služeb cestovní kanceláře se sídlem ve Francii a zaplatí si letecký zájezd do České republiky spojený s ubytováním v luxusním pražském hotelu. Bohužel měl opět smůlu a jeho let z Paříže do Prahy, který objednávala přímo cestovní kancelář, měl pětihodinové zpoždění. Manuel se rozhodl žalovat na náhradu škody za zpožděný let dle čl. 7 nařízení č. 261/2004 přímo leteckou společností Air France, která provozovala tento zpožděný let, a to u francouzského soudu. Jurisdikci francouzského soudu opřel opět o čl. 18 nařízení Brusel I bis, neboť se po zkušenostech z předchozího soudního řízení domníval, že nyní již požívá postavení spotřebitele, když měl vedle dopravy zajištěno cestovní kanceláří i ubytování.

Pokud Manuel žaluje přímo leteckou společnost, i když si letenku sám nezajišťoval, protože všechno zařizovala cestovní kancelář, je letecký dopravce pasivně legitimován podle čl. 7 nařízení č. 261/2004?

Tato otázka cílí na okolnost, že žalobce uzavřel pouze smlouvu o souborných službách pro cesty ve smyslu směrnice 2015/2302, a to s cestovní kanceláří, avšak nyní se dovolává nařízení č. 261/2004, i když mezi ním a žalovanou leteckou společností nebyla uzavřena smlouva.

Dále jde také o vztah mezi nařízením č. 261/2004 a směrnicí 2015/2302 a o to, zda skutečnost, že let byl součástí souborných služeb pro cesty, má vliv na nároky cestujících dle čl. 6 a 7 nařízení č. 261/2004.

Pojem souborné služby pro cesty definoval Soudní dvůr v rozsudku ve spojených věcech C-585/08 a C-144/09 Pammer a Hotel Alpenhof,³⁵ kdy uvedl, že „[...] k tomu, aby plnění mohlo být klasifikováno jako ‚soubor služeb‘ ve smyslu čl. 2 bodu 1 směrnice 90/314, totiž postačí, jednak aby kombinovalo služby cestovního ruchu prodávané za paušální cenu zahrnující dvě ze tří služeb uvedených v tomto ustanovení, jimiž jsou doprava, ubytování a další služby cestovního ruchu, které nejsou doplňkem dopravy nebo ubyto-

³⁵ Zde se ovšem SDEU vyjadřoval ještě ke čl. 2 bodu 1 směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, která byla zrušena právě směrnicí 2015/2302. V ní je pojem „souborné služby“ uveden ve čl. 3 bodu 2.

vání a tvoří významnou část souboru služeb, a jednak aby uvedené služby trvaly déle než 24 hodin nebo zahrnovaly nocleh“.³⁶

Podle čl. 2 písm. b) nařízení č. 261/2004 se „provozujícím leteckým dopravcem“ rozumí letecký dopravce, který provádí nebo zamýšlí provést let podle smlouvy s cestujícím nebo v zastoupení jiné právnické nebo fyzické osoby, která uzavřela smlouvu s tímto cestujícím. Dle čl. 3 odst. 5 téhož nařízení platí, že i když provozující letecký dopravce nemá smlouvu s cestujícím a plní povinnosti podle tohoto nařízení, má se za to, že jedná v zastoupení osoby, jež uzavřela smlouvu s tímto cestujícím.

Systém ochrany cestujících dle nařízení č. 261/2004 a směrnice 2015/2302³⁷ se do určité míry prolíná. Samotné nařízení č. 261/2004 ve svém čl. 3 odst. 6 stanoví: „Tímto nařízením nejsou dotčena práva cestujících podle směrnice 90/314/EHS. Toto nařízení se nepoužije v případech, kdy jsou souborné služby pro cesty, pobyty a zájezdy zrušeny z důvodů jiných než zrušení letu.“

Smyslem však není kumulovat ochranu dle obou právních předpisů, neboť by takový přístup vedl k nadměrné ochraně cestujících vůči provozovatelům letecké přepravy. Pokud jde např. o náhradu ceny letenky, což je nárok cestujících podle čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004, judikoval SDEU ve věci C-163/18 Aegean Airlines SA, že „[z] jasného znění čl. 8 odst. 2 vyplývá, že samotná existence práva na náhradu podle směrnice 90/314 postačuje k tomu, aby cestující, jehož let je součástí souborných služeb pro cesty, nemohl požadovat náhradu pořizovací ceny letenky od provozujícího leteckého dopravce podle nařízení č. 261/2004.“³⁸

„Tento výklad potvrzuje i historie vzniku nařízení č. 261/2004. Jak zdůraznil generální advokát v bodech 43 a 44 svého stanoviska, z historie vzniku nařízení vyplývá, že unijní normotvůrce si sice nepřál vyloučit cestující, jejichž let je součástí souborné služby pro cesty, zcela z působnosti tohoto nařízení, avšak měl v úmyslu, aby pro ně nadále platil systém, který byl již předtím zaveden směrnicí 90/314 a který považoval za dostatečný z hlediska ochrany.“³⁹

Paušální náhrada škody dle čl. 7 nařízení č. 261/2004 však nemá svou obdobu ve směrnici 2015/2302 vůči organizátorovi souborných služeb pro cesty. V tomto případě tudíž může cestující podat žalobu na náhradu škody

³⁶ Rozsudek ve věci C-585/08, Pammer a Hotel Alpenhof, bod 37.

³⁷ Nařízení č. 261/2004 však s ohledem na datum svého vzniku odkazuje ještě na směrnici 90/314/EHS.

³⁸ Rozsudek ve věci Aegean Airlines SA, C-163/18, bod 31.

³⁹ Tamtéž, bod 32.

dle čl. 6 a 7 nařízení č. 261/2004 vůči leteckému dopravci, a to i když mezi tímto cestujícím a leteckým dopravcem nebyla uzavřena smlouva, neboť pojem „provozující letecký dopravce“ ve smyslu nařízení č. 261/2004 zahrnuje také leteckého dopravce, který provádí nebo zamýšlí provést let podle smlouvy s cestujícím nebo v zastoupení jiné právnické nebo fyzické osoby, která uzavřela smlouvu s tímto cestujícím.

Je správné se v daném případě dovolávat jurisdikce francouzského soudu na základě čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis?

Ne. Použití kapitoly II oddílu 4 nařízení Brusel I bis vyžaduje identitu stran, tedy aby strany sporu byly rovněž smluvními stranami. Vyplývá to ze znění oddílu 4, neboť ten hovoří o „smluvním partnerovi spotřebitele“, „smlouvách uzavřených spotřebitelem“ či v případě dohody o volbě soudu o dohodách uzavřených „mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem“.⁴⁰

Soudní dvůr splnění takové podmínky také několikrát judikoval.⁴¹ Ve věci C-375/13 Kolassa např. uvedl, že „[č]lánek 15 odst. 1 nařízení č. 44/2001 se použije za předpokladu, že jsou splněny tři podmínky: zaprvé má některá ze smluvních stran postavení spotřebitele, který jedná v rámci, o němž lze mít za to, že nespadá do jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, zadruhé smlouva mezi takovýmto spotřebitelem a profesionálem či podnikatelem byla skutečně uzavřena a zatřetí spadá takováto smlouva do některé z kategorií uvedených v odst. 1 písm. a) až c) uvedeného článku 15. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně, takže není-li některá z oněch tří podmínek splněna, nemůže být příslušnost určena podle pravidel platných ve věcech spotřebitelských smluv [...]“.⁴²

V situaci popsané v tomto příkladu, kdy žalobce Manuel žaluje přímo leteckou společnost, se kterou ovšem smlouvu neuzavřel, nejsou tyto kumulativní podmínky splněny, takže pro založení jurisdikce nelze čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I bis použít.

Podle kapitoly II oddílu 4 tohoto nařízení by Manuel mohl podat žalobu vůči cestovní kanceláři, protože s ní smlouvu o souborných cestovních službách uzavřel a takový typ smlouvy není vyloučen ze spotřebitelské ochrany na poli jurisdikce.

⁴⁰ Čl. 17 odst. 2, čl. 18 odst. 1 a 2, čl. 19 odst. 3 nařízení Brusel I bis.

⁴¹ Rozsudek ve věci Česká spořitelna, C-419/11, bod 30.

Rozsudek ve věci Schrems, C-498/16, bod 45.

Rozsudek ve věci Primera Air Scandinavia, C-215/18, bod 58 a 60.

⁴² Rozsudek ve věci Kolassa, C-375/13, bod 23.

Bude přesto možné založit mezinárodní soudní příslušnost francouzského soudu pro Manuelovu žalobu vůči letecké společnosti na základě jiného ustanovení nařízení Brusel I bis?

Pro zodpovězení této otázky je nutné posoudit, zda je možné jurisdikci oprít o čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis, a to i když mezi stranami sporu žádná smlouva uzavřena nebyla. Za tím účelem je třeba vyložit pojem „smlouva nebo nároky ze smlouvy“, který toto ustanovení používá, a posoudit, zda letecký dopravce plnil závazek svobodně přijatý vůči jiné osobě, když zajišťoval let stanovený ve smlouvě o souborných službách pro cestu, kterou s žalobcem uzavřela cestovní kancelář.

Již v minulosti Soudní dvůr rozhodl, že uzavření smlouvy není podmínkou pro využití čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis, ale že je nezbytná identifikace závazku, neboť příslušnost se určuje podle místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být plněn.⁴³

Soudní dvůr v rozsudku ve spojených věcech C274/16, C447/16 a C448/16 *flightright* konstatoval, „[...] že se pravidlo o zvláštní příslušnosti ve věcech týkajících nároků ze smlouvy uvedené v čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001 a čl. 7 bodu 1 písm. a) nařízení č. 1215/2012 zakládá na důvodu žaloby, a nikoli na identitě stran [...]“.⁴⁴

Jak dále vyplývá z rozsudku *flightright*, „[...] čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se pojem ‚nároky ze smlouvy‘ ve smyslu tohoto ustanovení vztahuje rovněž na žalobní nárok cestujících v letecké dopravě na náhradu škody za významné zpoždění letu s přestupem, uplatňovaný na základě nařízení č. 261/2004 vůči provozujícímu leteckému dopravci, který není smluvní protistranou dotčeného cestujícího“.⁴⁵

V daném případě podle čl. 2 písm. b) ve spojení se čl. 3 odst. 5 nařízení č. 261/2004 platí, že i když letecký dopravce nemá uzavřenu smlouvu s cestujícím, ale plní povinnosti podle tohoto nařízení, má se za to, že jedná v zastoupení osoby, jež uzavřela smlouvu s tímto cestujícím (v tomto případě cestovní kancelář).

Přestože tedy není letecký dopravce Manuelovým smluvním partnerem, vyplývá z výše uvedeného, že by bylo možné v daném případě založit příslušnost francouzského soudu ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároku ze smlouvy ve smyslu čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) druhá odrážka. Za mís-

⁴³ Rozsudek ve věci Česká spořitelna, C-419/11, bod 46.

⁴⁴ Rozsudek ve věci *flightright*, C-274/16, C-447/16 a C-448/16, bod 61.

⁴⁵ Tamtéž, bod 65.

to plnění smlouvy je dle ustálené judikatury Soudního dvora považováno místo odletu nebo místo příletu letadla.⁴⁶

Poznámka k jurisdikci a rozhodnému právu u přepravních smluv v letecké dopravě

Jak již bylo uvedeno v předchozím výkladu, přepravní smlouvy jsou vyjmuty ze spotřebitelské ochrany na úrovni jurisdikční i na úrovni rozhodného práva. V nařízení Brusel I bis jde o ustanovení čl. 17 odst. 3 a v nařízení Řím I o čl. 6 odst. 4 písm. b). Oba tyto předpisy také shodně uvádí, že se tento přístup neuplatní v situaci, kdy přepravní smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování ve smyslu směrnice 2015/2302.

Realitou přepravních smluv v oblasti letecké přepravy jsou často doložky o volbě práva a o volbě soudu obsažené ve všeobecných smluvních podmínkách, se kterými musí cestující vyslovit souhlas zpravidla při koupi letenky. Je velmi časté, že doložka o volbě rozhodného práva a o volbě soudu je navržena tak, aby vedla k založení mezinárodní příslušnosti soudu ve státě sídla letecké společnosti a k aplikaci *lex fori*.

Ač je tedy cestující *de facto* v postavení slabší smluvní strany vůči letecké společnosti, zásadní princip spotřebitelské ochrany dle nařízení Řím I, kdy spotřebitel nemůže být volbou práva zbaven ochrany práva svého obvyklého bydliště jako příznivějšího právního řádu, se na cestujícího z přepravní smlouvy neuplatní. Obdobně se na doložku o volbě soudu nevztahují přísná pravidla v čl. 19 odst. 1 nařízení Brusel I bis, takže prorogace v přepravní smlouvě může být uzavřena i před vznikem sporu.⁴⁷

Na rozdíl od nařízení Brusel I bis a nařízení Řím I však přepravní smlouvy nejsou vyjmuty ze spotřebitelské ochrany ve směrnici 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách⁴⁸ (dále jen „směrnice 93/13/EHS“). Nabízí se tedy možnost přezkoumat ujednání o volbě práva

⁴⁶ Rozsudek ve věci Rehder, C-204/08, bod 47.

⁴⁷ Pro úplnost je třeba uvést, že pokud přepravní smlouva neobsahuje doložku o volbě práva, případně taková doložka nepokrývá veškeré právní otázky, uplatní se pro určení rozhodného práva čl. 5 odst. 2 nařízení Řím I. Obdobně v případě absence doložky o volbě soudu se pro založení příslušnosti aplikuje dle čl. 4 odst. 1 (bydliště žalovaného) nebo čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) druhá odrážka (místo poskytování služeb), případně by bylo možné příslušnost založit konkludentně podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

⁴⁸ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách.

a o volbě soudu obsažené ve všeobecných smluvních podmínkách z hlediska toho, zda nejde o zneužívající ujednání.⁴⁹

Tento přezkum spotřebitelských smluv z hlediska výskytu zneužívajících ujednání má soud provádět z úřední povinnosti.

„Soud, který věc projednává, musí tedy zajistit užitečný účinek ochrany požadované ustanoveními směrnice. Role, která je tak přiznána právem Společenství vnitrostátnímu soudu v předmětné oblasti, se proto neomezuje na pouhou možnost vyslovit se k případně zneužívajícímu charakteru určité smluvní klauzule, nýbrž zahrnuje rovněž povinnost posoudit tuto otázku z úřední povinnosti, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, a to včetně případu, kdy řeší svou vlastní místní příslušnost.“⁵⁰

V případě přezkumu prorogační doložky je namíste upozornit na čl. 67 nařízení Brusel I bis, který dává aplikační přednost jako *lex specialis* ustanovením, která upravují příslušnost, uznání a výkon rozhodnutí ve zvláštních věcech a která jsou obsažena v aktech Unie nebo v harmonizovaných vnitrostátních právních předpisech, které je provádějí. V tomto případě jde tedy o posouzení, zda tímto ustanovením může být klauzule pod písm. q) v příkladném výčtu zneužívajících ujednání podle čl. 3 odst. 3 směrnice 93/13/EHS. Zde se hovoří o tom, že zneužívající charakter může mít ujednání, které vylučuje nebo omezuje právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy.⁵¹

V oblasti letecké přepravy přispěl SDEU ve věci C-519/19 k vyjasnění dopadu této směrnice na doložku o volbě soudu a způsob jejího přezkumu, když uvedl: *„Vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o takovém sporu, jako je spor v původním řízení, přísluší, aby na základě právních předpisů státu, jehož soudy jsou určeny v ujednání o soudní příslušnosti, a na základě výkladu této právní úpravy v souladu s požadavky směrnice 93/13 vyvodil právní*

⁴⁹ Srov. čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13/EHS: *„Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“*

⁵⁰ Rozsudek ve věci C-243/08, Pannon GSM, bod 32.

⁵¹ Příloha bod 1 písm. q) směrnice 93/13/EHS: *„Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je: vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránit uplatnění tohoto práva, nepřiměřeně omezit důkazní prostředky, které má spotřebitel k dispozici, nebo uložit spotřebiteli důkazní břemeno, které by podle použitelného práva měla nést druhá smluvní strana.“*

*důsledky z případné zneužívající povahy takového ujednání, jelikož ze znění čl. 6 odst. 1 této směrnice vyplývá, že vnitrostátní soudy mají povinnost nepoužít zneužívající ujednání tak, aby nevyvolala závazné účinky.*⁵²

Argumentaci k přezkumu prorogační doložky pak SDEU v tomto rozsudku shrnul do závěru, že „[t]akové ujednání, které je obsaženo ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem, tj. cestujícím v letecké dopravě, a poskytovatelem služby, tj. uvedenou leteckou společností, aniž bylo sjednáno individuálně, a které přiznává výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází její sídlo, musí být případně považováno za zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách.”⁵³

Pokud jde o doložku o volbě práva, zde nelze hovořit o tom, že by směrnice 93/13/EHS byla ve vztahu k nařízení Řím I v postavení *lex specialis* ve smyslu čl. 23 nařízení Řím I, neboť směrnice neobsahuje kolizní normy.

Výklad k tomu, jaké ujednání o volbě práva je možné považovat ve spotřebitelské smlouvě za zneužívající, provedl SDEU ve věci C-191/15 Verein für Konsumenteninformation: „[...] čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání obsažené ve všeobecných smluvních podmínkách obchodníka, které nebylo sjednáno individuálně a podle kterého se právem členského státu sídla tohoto obchodníka řídí smlouva uzavřená formou elektronického obchodu se spotřebitelem, je zneužívající klauzulí v rozsahu, v němž uvádí tohoto spotřebitele v omyl tím, že u něj vyvolává dojem, že se na smlouvu použije pouze právo tohoto členského státu, aniž spotřebitele informoval, že se na něj na základě čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I vztahuje ochrana, kterou mu zajišťují imperativní ustanovení práva, které by bylo rozhodné v případě neexistence tohoto ujednání, přičemž přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ve světle všech relevantních okolností tuto skutečnost ověřil.”⁵⁴

Argumentaci Soudního dvora ve věci C-191/15 však nelze automaticky použít pro oblast přepravních smluv, protože v případě přepravních smluv se čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I vůbec neuplatní.

Jak z výše uvedeného výkladu vyplývá, je otázka přezkumu doložky o volbě práva a prorogační doložky ve všeobecných smluvních podmínkách v přepravních smlouvách z pohledu směrnice 93/13/EHS záležitostí poměrně složitou. Výklad SDEU je v této věci s ohledem na frekvenci soud-

⁵² Rozsudek ve věci DelayFix, C-519/19, bod 61.

⁵³ Tamtéž, bod 63.

⁵⁴ Rozsudek ve věci C-191/15, Verein für Konsumenteninformation, bod 71.

ních sporů mezi cestujícími a leteckými společnostmi velmi potřebný, a to hlavně proto, že směrnice 93/13/EHS představuje právní nástroj, na základě kterého by bylo možné posílit právní postavení cestujících v letecké dopravě, což nařízení Brusel I bis ani nařízení Řím I neumožňují.

INDIVIDUÁLNÍ PRACOVNÍ SMLOUVY

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-125/92 Mulox IBC Ltd proti Hendrick Geels	čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy	místo výkonu práce
C-383/95 Petrus Wilhelmus Rutten proti Cross Medical Ltd.	čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy	místo výkonu práce
C-37/00 Herbert Weber proti Universal Ogden Services Ltd.	čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy	místo výkonu práce
C-29/10 Heiko Koelzsch proti Lucemburské velkovévodství	čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy	místo výkonu práce
C-384/10 Jan Voogsgeerd proti Navimer SA	čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy	místo výkonu práce
C-168/16 a C-169/16 Sandra Nogueira a další proti Crewlink Ireland Ltd a Miguel José Moreno Osacar proti Ryanair Designated Activity Company	čl. 19 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel I čl. 21 nařízení Brusel I	místo výkonu práce, prorogační doložka
C-64/12 Anton Schlecker proti Melitta Josefa Boedeker	čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy	úniková doložka
C-154/11 Ahmed Mahamdia proti Alžírská demokratická a lidová republika	čl. 18 odst. 2 nařízení Brusel I čl. 21 odst. 2 nařízení Brusel I	prorogační doložka, provozovna

Základní principy:

- Pro oba níže aplikované právní instrumenty, tj. nařízení Brusel I bis (co do určení jurisdikce) a nařízení Řím I (co do určení rozhodného práva), je stěžejním (ne však jediným) určovacím kritériem tzv. *lex loci laboris*, „**místo, kde nebo odkud zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci**“. Proto i judikatura v dané oblasti je prostupná pro obě nařízení.
- Nosným principem v obou nařízeních je **ochrana zaměstnance jako slabší strany smluvního vztahu**, kdy je kladem zřetel na to, aby zaměstnanec měl možnost žalovat svého zaměstnavatele u soudu, který považuje za nejbližší svým zájmům.

Příklad č. 1 – místo výkonu práce člena palubního personálu

Matouš uzavřel v Dauhá, Katar, pracovní smlouvu s leteckou společností Qatar Airways Company Q.C.S.C. (dále také „QAC“) se sídlem tamtéž na pracovní pozici člena palubního personálu (stevarda).

Do pracovní náplně stewarda patří zejména starost o bezpečnost a pohodlí cestujících, jejich kontrola při vstupu a výstupu na palubu a na letišti, předletová příprava interiéru letadla, jakož i jeho úklid. Pracovní smlouva byla sepsána ve Vídni, Rakousko, v anglickém jazyce a obsahovala ujednání o příslušnosti katarských soudů v případě, že dojde mezi stranami smlouvy ke sporu, jakož i o použití katarského práva jako práva rozhodného. Mateřským letištěm (tzv. base) bylo stanoveno letiště ve Vídni, Rakousko, kde Matoušovi služba počínala a končila. Jelikož bydlel v Mikulově, mohl na vídeňské letiště dojíždět ze svého bydliště dle rozvrhu služeb.

Poté, co byl Matouš propuštěn, podal žalobu proti společnosti Qatar Airways Company Q.C.S.C. k českému soudu na neplatnost výpovědi s úvahou, že český soud je pro něj nejprístupnější s ohledem na jeho bydliště a finanční situaci.

Je český soud příslušný k projednání žaloby?

Jelikož QAC nemá své sídlo na území členských států, je třeba nejdříve posoudit, zda se nacházíme v režimu nařízení Brusel I bis.

Nařízení Brusel I bis stanoví v bodě 14 odůvodnění, že: „Žalovaný, který nemá bydliště v některém členském státě, by měl podléhat vnitrostátním pravidlům pro určení příslušnosti použitelným na území členského státu, kde se koná řízení,“ a dále že: „Některá pravidla pro určení příslušnosti by se však měla uplatnit bez ohledu na místo bydliště žalovaného, aby se zajistila ochrana spotřebitelů a zaměstnanců [...]“

Tato premisa byla vtělena do čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I bis, dle kterého platí, že nemá-li žalovaný bydliště v některém členském státě, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů s výhradou mj. čl. 21 odst. 2 pro oblast individuálních pracovních smluv.

Dle čl. 21 odst. 2 platí, že zaměstnavatel může být žalován u soudu členského státu v souladu s odst. 1 písm. b), tj.

- u soudu místa, kde nebo odkud zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci nebo kde ji naposledy vykonával
- pokud zaměstnanec obvykle nevykonává/nevykonával práci v jediné zemi, u soudu místa, kde se nachází/nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.

Místo obvyklého výkonu práce je třeba posoudit podle relevantních okolností konkrétního případu ve světle judikatury SDEU, který postupně „vystavěl“ metodu založenou na práci se souborem indicií, dle kterých je takovéto místo určováno. Je třeba vzít v úvahu veškeré faktory charakteristické pro činnost, jež zaměstnanec v rámci svého pracovního poměru vykonává, určit místo, ze kterého zaměstnanec uskutečňuje své pracovní jízdy, kam se po skončení práce vrací a kde dostává pokyny ke služebním jízdám a organizuje svoji práci, jakož i místo, kde se nacházejí pracovní nástroje.⁵⁵

Stěžejním rozhodnutím ve věci zaměstnanců v oblasti letecké přepravy je rozsudek ve spojených věcech C-168/16 a C-169/16, Nogueira.⁵⁶ Soud konstatoval, že není-li soud členského státu schopen jednoznačně určit místo, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, musí pro účely ověření své příslušnosti určit místo, odkud zaměstnanec vykonává podstatnou část svých povinností vůči zaměstnavateli.⁵⁷

Soud uzavřel, že pojem „*mateřské letiště*“, tak jak je definován v nařízení v oblasti civilního letectví,⁵⁸ nelze postavit na roveň „*místo, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci*“. Jde však o prvek, který hraje významnou roli při určování indicií podstatných pro určení takového místa, neboť

⁵⁵ Srov. rozsudek ve věci C-29/10, Koelzsch, bod 48 a 49, a rozsudek ve věci C-384/10, Voogsgaard, body 38 až 41.

⁵⁶ Předběžná otázka položená v daném případě zněla, zda v případě zaměstnance-člena palubní posádky letadla lze pojem „*obvyklé místo výkonu práce*“ vykládat jako srovnatelný s pojmem „*mateřské letiště*“ tak, jak je definován v příloze III nařízení Rady (EHS) č. 3922/91 ze dne 16. prosince 1991 o harmonizaci technických požadavků a správních postupů v oblasti civilního letectví (Úř. věst. 1991, L 373, s. 4), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1899/2006 ze dne 12. prosince 2006 (Úř. věst. 2006, L 377, s. 1), tedy definován jako „*místo, které provozovatel určí členu posádky, v němž člen posádky obvykle začíná a končí dobu služby nebo sérii dob služby a v němž provozovatel za normálních okolností není odpovědný za ubytování dotyčného členu posádky*“.

⁵⁷ Srov. též rozsudek ve věci Mulox, C-125/92, bod 26.

⁵⁸ Nařízení Rady (EHS) č. 3922/91 ze dne 16. prosince 1991 o harmonizaci technických požadavků a správních postupů v oblasti civilního letectví, které bylo zrušeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 216/2008 ze dne 20. února 2008 o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví.

je definován jako místo, v němž člen posádky obvykle začíná a končí svůj pracovní den, organizuje si zde každodenně svou práci a v jehož blízkosti zaměstnanec po dobu výkonu své pracovní smlouvy má bydliště a je k dispozici leteckému dopravci.

V daném případě je práce Matoušem vykonávána z Vídně, kde započínal i končil své služby. Skutečnost, že Matouš bydlí v České republice, není v daném případě relevantní. Místem výkonu práce je tedy Vídeň.

Za daných okolností nelze dovodit příslušnost českého soudu, neboť jedinou vazbou případu na Českou republiku je občanství a bydliště žalobce. Je však možné dovodit příslušnost soudu rakouského.

Jak by byla posouzena mezinárodní příslušnost českého soudu, uzavřel-li by Matouš pracovní smlouvu na pobočce QAC v Praze?

Nařízení Brusel I bis pracuje s fikcí stanovenou čl. 20 odst. 2, že má-li zaměstnavatel pobočku v některé členské zemi, je s ním v případě sporů vyplývajících z provozu pobočky, pro účely oddílu 5 nařízení, jednáno tak, jako by měl bydliště v tomto členském státě.

Tímto ustanovením se dostáváme do působnosti nařízení Brusel I bis a příslušnost českého soudu lze dovodit s odkazem na čl. 21 odst. 1 písm. a), tj. že zaměstnavatel může být žalován u soudů členského státu, v němž má bydliště.

Prorogační doložka

Je třeba se též vypořádat s prorogační doložkou, dle které jsou katarské soudy příslušné k rozhodnutí případných sporů vyplývajících z pracovní smlouvy.

Dle čl. 23 nařízení Brusel I bis si mohou smluvní strany dohodnout příslušnost jiného soudu, než který by byl příslušný dle tohoto nařízení pouze po vzniku samotného sporu, nebo pokud obsahem takovéto dohody bude rozšíření možnosti zaměstnance žalovat zaměstnavatele i u jiného soudu, než který je příslušný dle nařízení.

Jelikož v daném případě byla prorogační doložka uzavřena při samotném podpisu pracovní smlouvy a stanoví jasně danou příslušnost katarských soudů, je s citovaným článkem 23 v rozporu, a je tedy vůči zaměstnanci nevymahatelná (srov. rozsudek C-168 a C-169/16⁵⁹). Respektive je třeba ji vykládat tak, že vyjma soudů, jejichž příslušnost bude určena na zá-

⁵⁹ Rozsudek ve věci C-168/16, Nogueira a další, bod 52, 53, 54.

kladě nařízení Brusel I bis, je možnost zaměstnance žalovat zaměstnavatele rozšířena o další jurisdikci (srov. rozsudek C-154/11:⁶⁰ „[...] čl. 21 odst. 2 nařízení č. 44/2001⁶¹ musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje na dohodu o určení příslušnosti uzavřenou před vznikem sporu v rozsahu, v němž tato dohoda dává zaměstnanci možnost podat návrh na zahájení řízení vedle soudů běžně příslušných na základě zvláštních pravidel v člancích 18 a 19 tohoto nařízení i k jiným soudům, případně včetně soudů nacházejících se mimo Unii“).

Prorogační doložka by tedy v daném případě nekompromitovala jurisdikci rakouského či českého soudu.

Jaké je rozhodné právo?

Čl. 2 nařízení Řím I zakotvuje jeho univerzální použitelnost, to znamená, že právo dle tohoto nařízení určené se aplikuje bez ohledu na to, zda jde o právo členského státu či nikoli.

Dle čl. 25 odst. 1 nařízení Řím I platí, že není dotčeno použití mezinárodních smluv, jejichž stranou je jeden či více členských států. Jelikož Česká republika nemá s Katarom uzavřenu žádnou bilaterální smlouvu a není ani vázána žádnou mnohostrannou smlouvou na zkoumaném poli, bude rozhodné právo určováno dle nařízení Řím I.

Zvolené rozhodné právo

Ačkoliv si smluvní strany mohou zvolit právo, kterým se bude jejich právní vztah řídit (čl. 8 odst. 1 nařízení Řím I), zaměstnanec zůstane vždy pod ochranou ustanovení zákona, od nichž se nelze odchýlit dle právního řádu, který by se použil v případě absence volby práva (čl. 8 odst. 2, 3, 4 nařízení Řím I).

Rozhodné právo v případě absence volby práva

Nařízení Řím I stanoví hraniční určovatele hierarchicky. Prvním je místo, ve kterém zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, pokud toto nelze určit, nastupuje druhý, tedy místo, odkud zaměstnanec obvykle vykonává svoji práci, a pokud ani tento nelze určit, je hraničním určovatelem země, v níž se nachází provozovna, která zaměstnance zaměstnala.

⁶⁰ Rozsudek ve věci C-154/11, Mahamdia, bod 66.

⁶¹ Nyní čl. 23 odst. 2 nařízení Brusel I bis.

Aplikace právního rámce na konkrétní okolnosti případu

Místo výkonu práce Matouše bude určeno stejně jako pro účely zjištění mezinárodní příslušnosti soudu (viz výše). Je jím Vídeň.

Soud tedy bude rozhodovat dle práva katarského, nicméně bude aplikovat kogentní normy rakouského práva v dané oblasti, které jsou pro zaměstnance příznivější.

Příklad č. 2 – smlouva uzavřená s velvyslanectvím státu mimo EU

Paní Mabika, státní příslušnice Demokratické republiky Kongo, uzavřela pracovní smlouvu se zaměstnavatelem – Velvyslanectvím Demokratické republiky Kongo v ČR (dále jen „velvyslanectví“) na dobu čtyř let, na pozici kuchařky. Pracovní smlouva byla uzavřena ve francouzštině dle práva Demokratické republiky Kongo. Po dvou letech však byla Mabika ze zaměstnání propuštěna, dle jejího názoru neoprávněně, a proto se obrátila na český soud s žalobou na neplatnost výpovědi. Velvyslanectví vzneslo v daném soudním řízení námitku jurisdikční imunity.

Je dána příslušnost českého soudu?

Žalovaným v daném případě je velvyslanectví státu mimo EU. Může být tedy sporné, zda je sídlo žalovaného v EU, či mimo EU, což je klíčové z hlediska založení mezinárodní soudní příslušnosti podle nařízení Brusel I bis.

Nařízení Brusel I bis stanoví v čl. 20 odst. 2, že nemá-li žalovaný, se kterým žalobce uzavřel pracovní smlouvu, bydliště v některém členském státě, avšak má v některém státě pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním ve sporech vyplývajících z této pobočky jednáno, jako by bydliště v členském státě měl.

SDEU se k otázce určení postavení zastupitelského úřadu (konkrétně velvyslanectví) třetího státu vyjádřil v rozsudku C-154/11,⁶² kde uvedl, že: „[...] čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001⁶³ musí být vykládán v tom smyslu, že velvyslanectví třetího státu nacházející se na území členského státu představuje ‚provozovnu‘ ve smyslu tohoto ustanovení ve sporu týkajícím se pracovní smlouvy uzavřené tímto velvyslanectvím jménem vysílajícího státu, pokud činnost vykonávaná zaměstnancem nespadá do výkonu veřejné moci. Přesnou povahu činnosti vykonávané zaměstnancem přísluší určit vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu ve věci“.

V daném případě je tedy pravomoc českých soudů dána.

⁶² Rozsudek ve věci C-154/11, Mahamdia, bod 57.

⁶³ Nyní čl. 20 odst. 2 nařízení Brusel I bis.

Jak soud naloží s námitkou jurisdikční imunity?

Dle čl. 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích⁶⁴ je funkcí diplomatické mise zejména zastupovat vysílající stát ve státě přijímacím, chránit zájmy vysílajícího státu a podporovat vztahy s přijímacím státem.

Vycházejí z obecně uznávané zásady mezinárodního práva, že stát nemůže být podřízen soudní pravomoci jiného státu (*par in parem non habet imperium*), disponují státy jurisdikční imunitou, a nelze je tedy žalovat před soudy jiného státu. V českém právním řádu je tato zásada promítnuta v čl. 7 odst. 1 ZMPS.⁶⁵

Právní úpravu v oblasti jurisdikčních imunit obsahuje rovněž Úmluva OSN,⁶⁶ kterou Česká republika ratifikovala. Ačkoliv Úmluva OSN dosud nevstoupila v platnost, je často považována za kodifikaci obyčejového práva pro oblast státních imunit a je soudy používána jako referenční rámec.⁶⁷

Dle čl. 11 Úmluvy OSN platí, že pokud se státy nedohodly jinak, cizí stát nepožívá imunity ve vztahu k pracovní smlouvě, jejíž náplní je práce, která je nebo má být zcela či zčásti vykonávána na území jiného státu.

Restriktivně je pojem jurisdikční imunity vykládán i českými soudy. Nejvyšší soud konstatoval, že: *„Obsah imunity státu dříve vnímaný jako absolutní, kdy jakákoliv souvislost státu s předmětem sporu vedla ke konstatování imunity, a tím k nemožnosti vést s ním řízení před cizím soudem, se s dynamickým rozvojem mezinárodních vztahů v průběhu doby vyvíjel směrem k funkčnímu pojetí tohoto právního poměru [...]. Převládající vývojové tendence [...] vykrytalizovaly v závěr, že stát se nemůže dovolávat své jurisdikční imunity – vedle případů, kdy se jí výslovně zřekl – ani tehdy, kdy jde o řízení týkající se jeho obchodních transakcí, pracovních smluv, vlastnictví, držby nebo užívání majetku, v případě náhrady škody způsobené na majet-*

⁶⁴ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb. ze dne 10. června 1964 o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích.

⁶⁵ „Z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.“

⁶⁶ Úmluva Organizace spojených národů (OSN) o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku přijatá Valným shromážděním OSN dne 2. 12. 2004 v New Yorku.

⁶⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 21 Cdo 43/2018, ve kterém soud konstatoval, že „[u]vedený závěr je v souladu s obecným (obyčejovým) mezinárodním právem, jehož současný stav vyjadřuje Úmluva Organizace spojených národů (OSN) o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku přijatá Valným shromážděním OSN dne 2. 12. 2004 v New Yorku (dále jen ‚Úmluva OSN‘). Přestože prozatím nevstoupila v platnost (z potřebných 30 ji ratifikovalo pouze 21 států včetně České republiky), jedná se o východisko obecně přijímaného režimu státních imunit“.

ku či osobám, ve věcech průmyslového či duševního vlastnictví, ohledně účasti v obchodních společnostech; tedy v podstatě v případech, kdy stát nejedná jako vykonavatel veřejné moci (*acta iure imperii*). Judikatura soudů proto již dříve dovodila, že vystupuje-li cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících ze soukromoprávních vztahů charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba – cizí stát – nepožívá funkční imunity a že je v těchto věcech dána pravomoc českých soudů (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008 sp. zn. 21 Cdo 2215/2007, uveřejněné pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017 sp. zn. 21 Cdo 3095/2017).⁶⁸

SDEU též uvedl, že za současného stavu mezinárodní praxe není jurisdikční imunita absolutní. Je obvykle přiznávána, jsou-li předmětem sporu svrchované úkony vykonávané *iure imperii*. Naproti tomu neuplatní se, týká-li se žaloba *acta iure gestionis* (tedy úkonů nespádajících do výkonu veřejné moci).⁶⁹

Bude tedy třeba nejprve posoudit, co bylo obsahem zaměstnaneckého vztahu, tedy do které kategorie výše uvedená činnost zaměstnankyně spadala.

Jelikož byla Mabika zaměstnána na pozici kuchařky, její činnost spadá do okruhu činností *iure gestionis* vykonávaného velvyslanectvím, neboť žádným způsobem neparticipovala na výkonu státní svrchovanosti svého zaměstnavatele. Nacházíme se tedy v režimu čistě soukromoprávního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, neboť ani zaměstnavatel nevystupoval v daném vztahu v rámci výkonu veřejné moci. Z toho důvodu nelze velvyslanectví v tomto případě jurisdikční imunitu přiznat.

Jaké je rozhodné právo?

Čl. 25 odst. 1 nařízení Řím I stanoví aplikační přednost mezinárodních smluv, jejichž stranou je jeden či více členských států, před tímto nařízením. Jelikož ale Česká republika nemá s Demokratickou republikou Kongo uzavřenou žádnou bilaterální smlouvu a není ani vázána žádnou multilaterální smlouvou na zkoumaném poli, určí se rozhodné právo dle čl. 8 odst. 2 nařízení Řím I. Protože pracovní smlouva neobsahovala doložku o volbě práva, bude rozhodným právem právo české, neboť zaměstnankyně obvykle vykonávala svoji práci v České republice.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 21 Cdo 43/2018.

⁶⁹ Rozsudek ve věci C-154/11, Mahamdia, bod 55.

Příklad č. 1 – rodičovská odpovědnost

Relevantní judikatura SDEU/NS	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-523/07 A	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	obvyklý pobyt dítěte při častých změnách bydliště, záměr rodičů a další ukazatele
C-497/10 Barbara Mercredi proti Richard Chaffe	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	určení obvyklého pobytu kojence
C-376/14 C proti M	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	určení obvyklého pobytu dítěte bezprostředně před protiprávním zadržením
C-512/17 HR	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	záměr jednoho z rodičů usadit se s dítětem v určitém členském státě
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016 ve věci sp. zn. 21 Cdo 2850/2016	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	obvyklý pobyt dítěte – časově podmíněné dohody rodičů

Pětiletý Adam byl rozsudkem Okresního soudu v Mostě po rozvodu rodičů svěřen do péče matky, otci byla stanovena vyživovací povinnost a upraven styk se synem každý sudý víkend a dále o svátcích a prázdninách. Matka se rozhodla využít zajímavé pracovní nabídky

vést po časově omezenou dobu pobočku zaměstnavatele v Německu. S otcem uzavřeli písemnou dohodu, v níž otec souhlasil s ročním pobytem syna v Německu za podmínky, že bude i nadále zachováno jeho právo na styk se synem. Adam začal v Německu navštěvovat školku a fotbalovou přípravku, pravidelné preventivní lékařské prohlídky a očkování nadále probíhaly u pediatra v ČR. Styk s otcem fungoval zpočátku dobře, po půl roce však matka opakovaně odmítla Adama předat otci ke styku a zhruba měsíc před blížícím se koncem dohodnutého ročního období oznámila otci, že plánuje pobyt v Německu prodloužit na neurčito a že Adama přihlásila ke školní docházce v Německu. V reakci na to se otec rozhodl podat návrh na změnu úpravy poměrů Adama, a to tak, že navrhuje svěřeni syna do své péče a stanovení výživného matce.

Může otec podat návrh u českého soudu?

Faktický pobyt matky a syna v jiném členském státě, než ve kterém má obvyklý pobyt otec, představuje v dané věci mezinárodní prvek dostatečně významný pro to, aby se soud zabýval otázkou své mezinárodní příslušnosti (pravomoci). Relevantními právními předpisy jsou nařízení Brusel II bis, do jehož věcné působnosti spadá úprava péče o dítě [čl. 1 odst. 2 písm. a)], a nařízení o výživném, které se použije mimo jiné na vyživovací povinnosti rodičů k dětem (čl. 1 odst. 1).

Díky akcesorické povaze rozhodování o vyživovací povinnosti ve vztahu k rozhodování o péči [čl. 3 písm. d) nařízení o výživném] bude v daném případě zásadní posoudit mezinárodní příslušnost soudu pro úpravu péče podle čl. 8 a násl. nařízení Brusel II bis. Základním a obecným kritériem pro určení mezinárodní příslušnosti je obvyklý pobyt dítěte⁷⁰ (čl. 8 odst. 1).⁷¹ Pro posouzení mezinárodní příslušnosti je v tomto případě klíčové určení obvyklého pobytu Adama, zda se stále nachází v ČR, nebo zda jej má již založen v Německu (viz odpověď na následující otázku).

⁷⁰ Synonymum k pojmu „obvyklé bydliště“ používanému v českých jazykových verzích některých unijních nařízení, mimo jiné i v nařízení Brusel II bis.

⁷¹ Shodné pravidlo zachovává i novelizovaná (přepřacovaná) verze nařízení, tzv. Brusel II bis (recast), která vstoupí v účinnost 1. 8. 2022. Závěry z řešení tohoto příkladu lze přenést i do nové právní úpravy.

Jaké skutečnosti jsou rozhodující pro posouzení otázky, kde se nachází obvyklý pobyt dítěte? Jaký soud je příslušný o návrhu otce rozhodnout?

Obvyklý pobyt jako základní kritérium pro určení mezinárodní příslušnosti má především zajistit blízkost dítěte a soudu, který o jeho poměrech rozhoduje.⁷² Obecně se za místo obvyklého pobytu fyzické osoby považuje místo, kde tato osoba žije, kde má těžiště svého života. V daném případě jde o posouzení, zda místem obvyklého pobytu Adama zůstává stále ČR, odkud se s matkou ani ne před rokem odstěhoval, přičemž oba rodiče tehdy shodně deklarovali úmysl, že se tak má stát pouze na přechodnou dobu, nebo zda Adamův obvyklý pobyt je v době podání návrhu otce již založen v Německu.

Obvyklý pobyt je pojem faktický a není v nařízení Brusel II bis definován. Důležitá vodítka pro určení obvyklého pobytu dítěte stanovil ve své judikatuře SDEU.

Obvyklý pobyt dítěte se určuje s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem daného případu,⁷³ přičemž fyzická přítomnost dítěte v určitém státě sama o sobě nestačí, i z dalších skutečností musí vyplývat, že „... tato přítomnost nemá v žádném případě pouze dočasnou či příležitostnou povahu a že bydliště dítěte odpovídá místu, které vykazuje určitou míru integrace dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí...“.⁷⁴ Aby mohl být pobyt považován za obvyklý, měl by po určitou dobu trvat a být stálý, nicméně žádná minimální doba pobytu v tomto smyslu stanovena není. Ani délka pobytu dítěte v určitém místě tak nemůže být jediným rozhodujícím kritériem. Za důležité indicie SDEU považuje zejména „... důvody pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, státní příslušnost dítěte, místo a podmínky školní docházky, jazykové znalosti, jakož i rodinné a sociální vazby dítěte v uvedeném státě...“, a dále i „... záměr rodičů či jednoho z nich usadit se s dítětem v jiném členském státě vyjádřený pomocí určitých hmatatelných opatření, jako je koupě či nájem bytu v tomto členském státě...“.⁷⁵

K posledně uvedené indicii – záměru rodičů – se SDEU vyjádřil i v jiných svých rozhodnutích; mimo jiné poměrně jednoznačně zhodnotil i si-

⁷² Bod 12 preambule nařízení Brusel II bis. K tomu srov. např. rozsudek ve věci C-376/14, C proti M, bod 50.

⁷³ Rozsudek ve věci C-523/07, A, body 37 až 44; rozsudek ve věci C-497/10 PPU, Mercredi, body 48 až 51.

⁷⁴ Rozsudek ve věci C-376/14, C proti M, bod 51.

⁷⁵ Tamtéž, bod 52.

tuaci, kdy záměr žít s dítětem na území určitého členského státu je pouze záměrem jednoho z nich, byť rodiče pečujícího – „...Avšak okolnost, že o dítě ve skutečnosti pečuje jeden z jeho rodičů, neznamená, že záměr rodičů je v každém případě omezen pouze na vůli posledně uvedeného rodiče. Pokud jsou totiž oba rodiče nositeli práva péče o dítě ve smyslu čl. 2 bodu 9 nařízení Brusel II bis a mají v úmyslu vykonávat toto právo, musí být zohledněna vůle každého z nich...“⁷⁶ Dohoda rodičů o časově omezeném pobytu syna s matkou v Německu v daném případě nasvědčuje tomu, že nebylo jejich společnou vůlí a úmyslem, aby se Adam do Německa přestěhoval natrvalo. I kdyby matka svůj úmysl změnila a chtěla v Německu zůstat, musela si být vědoma, že tím poruší dohodu, a předvídat otcův nesouhlas.

Při posouzení místa obvyklého pobytu Adama je nutné vyjít z výše uvedených vodítek a vzít v úvahu veškeré skutkové okolnosti. Podmínky přestěhování Adama do Německa (pobyt vázaný na dočasný pracovní poměr matky a s tím související omezený souhlas otce), rodinné a sociální vazby (styk s otcem, příbuznými z otcovy i matčiny strany lze předpokládat výhradně v ČR) svědčí závěru, že přestěhováním s matkou nedošlo k přemístění Adamova obvyklého pobytu do Německa a že jeho obvyklý pobyt zůstal zachován v ČR. O návrhu otce jsou v souladu s čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis mezinárodně příslušné rozhodnout české soudy.⁷⁷

Nařízení Brusel II bis stanoví pravidla pouze pro mezinárodní příslušnost, místní příslušnost je třeba určit podle vnitrostátních procesních předpisů (ZŘS). O úpravě poměrů Adama po rozvodu rodičů rozhodoval Okresní soud v Mostě, lze mít za to, že tento soud bude soudem místně příslušným i pro rozhodování o návrhu otce, nebudou-li dány důvody pro přenesení příslušnosti podle § 5 ZŘS.

Podle jakého rozhodného práva bude návrh otce na změnu úpravy poměrů Adama posouzen?

S ohledem na přítomnost mezinárodního prvku je třeba na základě kolizních norem určit rozhodné právo pro posouzení návrhu otce. Za tímto účelem je nutné striktně oddělit návrh na úpravu péče od návrhu na stanovení

⁷⁶ Rozsudek ve věci C-512/17, HR, bod 63.

⁷⁷ Zadání příkladu vychází ze skutkových okolností případu posouzeného Nejvyšším soudem v ČR v usnesení sp. zn. 21 Cdo 2850/2016 ze dne 20. 12. 2016. Soud v něm své závěry o určení místa obvyklého pobytu dítěte v případech časově podmíněných dohod rodičů (*open-ended moves, time limited moves*) opírá i o zahraniční judikaturu.

vyživovací povinnosti, jelikož tyto oblasti spadají do působnosti různých kolizních norem stanovených v různých právních předpisech.

Nařízení Brusel II bis ani jiné unijní nařízení kolizní normy pro oblast rodičovské odpovědnosti (včetně péče o dítě) neobsahují. Přednostně před vnitrostátní úpravou v ZMPS je třeba použít mezinárodní smlouvu, jíž je ČR vázána (§ 2 ZMPS). Takovou mezinárodní smlouvou je Haagská úmluva o ochraně dětí, jejíž čl. 15 odst. 1 stanoví jako rozhodné právo soudu (*lex fori*). Bude-li o návrhu otce rozhodovat český soud, rozhodne podle českého práva.

Při určení práva rozhodného pro návrh na stanovení výživného matce vyjde soud z čl. 15 nařízení o výživném, který odkazuje na mezinárodní smlouvu – Haagský protokol o výživném. Obecným hraničním určovatelem podle čl. 3 je obvyklý pobyt oprávněného (v daném případě Adama), a protože se rozhoduje o vyživovací povinnosti matky vůči Adamovi, tj. o vyživovací povinnosti rodiče vůči dítěti, uplatní se kaskádové pravidlo v čl. 4 ve prospěch oprávněného.⁷⁸ Bude-li o návrhu otce rozhodovat český soud, rozhodne podle práva českého, neboť za daných skutkových okolností (a předpokladu, že místem obvyklého pobytu Adama je stále ČR), určí české právo jak obecná kolizní norma v čl. 3, tak i zvláštní ustanovení čl. 4.

Jaké další možnosti má otec v případě, že se matka se synem po uplynutí dohodnuté doby do ČR nevrátí?

Pokud se matka po roce s Adamem do ČR i přes nesouhlas otce nevrátí, může být její jednání kvalifikováno jako tzv. protiprávní zadržení ve smyslu čl. 3 Haagské úmluvy o únosech, kterou je vázána jak ČR, tak i Německo. Zadržení dítěte jedním z rodičů ve smluvním státě Haagské úmluvy o únosech odlišném od smluvního státu, v němž mělo dítě obvyklý pobyt bezprostředně před zadržením, je podle tohoto ustanovení protiprávní, zejména porušuje-li právo péče o dítě druhého (tzv. „opuštěného“) rodiče. Právním rozhodným pro posouzení, zda opuštěnému rodiči svědčilo v okamžiku zadržení právo péče o dítě, je právo smluvního státu, v němž mělo dítě obvyklý pobyt bezprostředně před zadržením, přičemž právo péče o dítě ve smyslu Haagské úmluvy o únosech zahrnuje vždy (tj. bez ohledu na obsah

⁷⁸ Viz čl. 4 odst. 2 až 4 nařízení o výživném. Není-li možné přiznat dítěti výživné vůči rodiči podle práva státu obvyklého pobytu dítěte, použije se právo státu soudu, a pokud by ani toto právo výživné nepřiznalo, je možné jako „poslední záchranu“ použít práva státu společné státní příslušnosti dítěte a rodiče.

rozhodného práva) právo určit místo pobytu dítěte [čl. 5 písm. a) Haagské úmluvy o únosech]. Pojem „právo péče o dítě“ ve smyslu Haagské úmluvy o únosech je tak třeba chápat širěji než jen jako právo na osobní péči o dítě.⁷⁹ Vyjdeme-li z předpokladu, že obvyklý pobyt Adama zůstal zachován v ČR (viz odpověď na druhou otázku), lze mít za to, že otci v okamžiku zadržení (tj. po uplynutí doby, po kterou byl Adamův pobyt v Německu „krytý“ dohodou rodičů) podle rozhodného českého práva svědčilo právo péče o Adama (§ 865, § 877 OZ).

Otec se může za podmínek stanovených v čl. 12 Haagské úmluvy o únosech domáhat navrácení Adama z Německa do ČR. Návrh na navrácení může Adamův otec podat buď prostřednictvím tzv. ústředních orgánů podle čl. 8 Haagské úmluvy o únosech (ústředním orgánem ČR je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí), nebo přímo u příslušného německého soudu. Předmětem tzv. návratového řízení dle Haagské úmluvy o únosech je pouze přezkum podmínek pro bezodkladné navrácení dítěte do smluvního státu jeho obvyklého pobytu, a nepřekrývá se tak s předmětem řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte (úprava péče, případně styku s dítětem). Smyslem návratového řízení je to, aby se dítě rychle navrátilo do jurisdikce soudu, který má o jeho poměrech rozhodnout, tj. soudu mezinárodně příslušného k úpravě práva péče o dítě. Soudy státu, v němž je dítě zadržováno protiprávně (nebo do něhož je protiprávně přemístěno), nemohou rozhodovat o péči o dítě, dokud nebude rozhodnuto o návrhu na navrácení (čl. 16 Haagské úmluvy o únosech).⁸⁰

Lišilo by se posouzení obvyklého pobytu dítěte v případě, že by oproti výchozímu zadání byly skutkové okolnosti obměněny tak, že do Německa za prací se rodiče odstěhovali společně, Adam v Německu začal chodit do školy, po třech letech se však soužití rodičů rozpadlo, otec chce

⁷⁹ K vymezení pojmů protiprávní (neoprávněné) přemístění (odebrání) a zadržení viz také čl. 2 odst. 11 nařízení Brusel II bis. Ke vztahu nařízení Brusel II bis a Haagské úmluvy o únosech podrobněji viz příklad č. 3 k mezinárodním únosům dětí.

⁸⁰ Mezi členskými státy EU jsou pravidla pro řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy o únosech doplněna čl. 11 nařízení Brusel II bis. Zvláštní pravidlo pro zachování příslušnosti soudů členského státu původního obvyklého pobytu dítěte v případě protiprávního přemístění dítěte do jiného členského státu nebo protiprávního zadržení dítěte v jiném členském státě stanoví čl. 10 nařízení Brusel II bis. K podrobnostem vztahu Haagské úmluvy o únosech a nařízení Brusel II bis viz příklad č. 3 k mezinárodnímu únosu dítěte.

v Německu nadále zůstat, matka navrhuje svěření Adama do své péče a chce se s ním odstěhovat zpět do ČR?

Vodítka pro určení místa obvyklého pobytu Adama v okamžiku zahájení řízení zůstávají stejná (viz druhá otázka). Odlišné skutkové okolnosti, v jejichž rámci budou tato vodítka aplikována, však mohou vést k jinému závěru o místě obvyklého pobytu Adama. Počáteční úmysl obou rodičů, s jakým se do Německa stěhovali (zda měli v úmyslu se v Německu usadit natrvalo), nemusí být s odstupem času zřejmý (mohlo jít o odchod „na zkušenou“, o pokus se usadit, po rozchodu zpětně může každý z nich záměr interpretovat odlišně). Adamův pobyt v Německu bude v okamžiku zahájení řízení oproti původnímu zadání pravděpodobně vykazovat mnohem vyšší míru trvalosti, stálosti (Adam zde žije nejméně tři roky) i sociální integrace (má zde pravidelný kontakt s oběma rodiči, chodí zde do školy, plynně hovoří německy, má zde kamarády), což může vést k závěru, že státem obvyklého pobytu Adama je Německo.

Podá-li matka za daných skutkových okolností návrh u soudu v ČR a dospěje-li soud k závěru, že Adamův obvyklý pobyt je založen již v Německu, prohlásí v souladu s čl. 17 nařízení Brusel II bis⁸¹ i bez námítky nepřislušnosti svoji mezinárodní nepřislušnost a řízení zastaví (§ 104 odst. 1 OSŘ). Mezinárodní příslušnost českého soudu by však mohla být založena za podmínek čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis⁸² dohodou rodičů o příslušnosti soudu.

---

⁸¹ Čl. 18 nařízení Brusel II bis (recast).

⁸² Čl. 10 nařízení Brusel II bis (recast).

Příklad č. 2 – rodičovská odpovědnost ve vztahu ke státům mimo EU

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-523/07 A	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště dítěte
C-497/10 Barbara Mercredi proti Richard Chaffe	čl. 8 a 10 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště dítěte
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2244/2011	čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis, čl. 2 bod 7 nařízení Brusel II bis, § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. ve znění od 01. 07. 2009	obvyklé bydliště; rodičovská zodpovědnost; přípustnost dovolání

U českého soudu byl podán návrh, jehož předmětem je úprava péče a výživy k nezletilým Lotě a Míňě. Matka s dcerami žije v České republice, otec žije v USA. Matka je česká státní příslušnice, děti mají dvojí státní občanství (české a americké), otec je občan USA.

Podle jakého právního předpisu se posoudí pravomoc (mezinárodní příslušnost) českého soudu v části řízení dotýkajícího se nezletilých dětí?

Je třeba poznamenat, že ačkoli se podle českého právního řádu jedná o řízení jediné, je třeba posoudit pravomoc (mezinárodní soudní příslušnost) a rozhodné právo:

- samostatně pro úpravu práv a povinností rodičů k nezletilým dětem a
- samostatně pro úpravu výživného.

Problematiku dvojího státního občanství, z něhož jedno je české, řeší ustanovení § 28 odst. 1 ZMPS: „*Je-li někdo v rozhodné době státním občanem České republiky a považuje-li ho za svého občana také jiný stát, je rozhodné státní občanství České republiky.*“

Přímo použitelným předpisem EU pro posouzení pravomoci českého soudu pro úpravu výchovy je nařízení Brusel II bis. Věcnou působnost tohoto předpisu na řízení o péči lze dovodit v čl. 1 odst. 1 písm. b) ve spojení s odst. 2 písm. a) téhož článku.

Toto nařízení má v kapitole V, člancích 59 a násl., vymezen vztah nařízení k jiným nástrojům (mezinárodním smlouvám).

Česká republika nemá s USA jakožto nečlenským státem EU uzavřenu žádnou dvoustrannou smlouvu, tedy ani tu, která by měla aplikační přednost před použitím nařízení Brusel II bis (viz článek 59 odst. 1 nařízení Brusel II bis ve spojení s článkem 351 SFEU).

Je možné ve vztahu k USA pro posouzení pravomocí uvažovat o použití mnohostranné mezinárodní smlouvy – konkrétně Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996?⁸³

Nikoli, USA nejsou její smluvní stranou, tedy tento mezinárodní nástroj není možné pro založení pravomoci českého soudu použít.

Jak by bylo třeba postupovat, pokud by Lota a Mína měly například výlučně australskou státní příslušnost a současně obvyklý pobyt v České republice jako členském státě EU?

Austrálie:

- nemá (obdobně jako USA) s Českou republikou v dané oblasti uzavřenu žádnou dvoustrannou smlouvu o právní pomoci,
- je však smluvní stranou mnohostranné Haagské úmluvy o ochraně dětí.

V takovém případě umožňuje českému soudu přednostní použití nařízení Brusel II bis před Haagskou úmluvou o ochraně dětí článek 61 písm. a) tohoto nařízení.

⁸³ Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (Haag, 19. 10. 1996, sdělení č. 141/2001 Sb. m. s.).

Jaká jsou kritéria pro určení pravomoci (mezinárodní příslušnosti) soudu v části řízení týkající se péče?

Primárním kritériem pro určení pravomoci (mezinárodní příslušnosti) soudů je obvyklé bydliště dítěte, a to bez ohledu na jeho státní příslušnost. Pojmy „obvyklé bydliště“ a „obvyklý pobyt“ jsou totožné – jedná se o překlad anglického výrazu „*habitual residence*“. K výkladu tohoto pojmu se ve vztahu k dítěti opakovaně vyjádřil SDEU, například v rozhodnutích C-523/07 A,⁸⁴ C-497/10 Mercredi,⁸⁵ nebo Nejvyšší soud v rozhodnutí 30 Cdo 2244/2011.

Podle judikatury SDEU lze usoudit, že soud by měl svoji příslušnost zkoumat s ohledem na skutkové okolnosti v konkrétním případě – kromě fyzické přítomnosti dítěte na území členského státu musí být zejména přihlédnuto k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i rodinným a sociálním vazbám dítěte v tomto státě.

Jestliže český soud dovodí, že obvyklý pobyt dětí je v České republice, pak založí svou pravomoc dle čl. 8 nařízení Brusel II bis.⁸⁶

Závěrem lze nad rámec uvedeného případu doplnit:

- nařízení Brusel II bis zavádí v článku 12 též omezenou možnost zahájit řízení u soudu členského státu, ve kterém dítě nemá obvyklé bydliště, ať už z toho důvodu, že věc je spojená s probíhajícím rozvodovým řízením, nebo protože dítě má silný vztah k tomuto členskému státu;
- pokud má dítě obvyklý pobyt na území České republiky, ale rozhodující mezinárodní prvek odkazuje k třetímu státu, s nímž má Česká republika uzavřenu dvoustrannou smlouvu (dítě má sice obvyklý pobyt v České republice, ale je občanem Ukrajiny), použije se jurisdikční norma dvoustranné smlouvy s Ukrajinou;
- pokud dojde český soud k závěru, že pravomoc (mezinárodní příslušnost) není založena dle čl. 8, 9, 12 ani 13 nařízení Brusel II bis ani nelze ve vztahu k třetímu státu použít Haagskou úmluvu o ochraně dětí, protože nečlenský stát, k němuž odkazuje mezinárodní prvek, není smluvní stranou této Úmluvy, pak lze na základě zbytkové soudní příslušnosti dle čl. 14 použít ustanovení § 56 odst. 1 ZMPS, podle

⁸⁴ Rozsudek ve věci C-523/07, A, body 37 až 39, 44.

⁸⁵ Rozsudek ve věci C-497/10, Barbara Mercredi, bod 56.

⁸⁶ Obecná pravomoc dle čl. 8 je svěřena soudům členského státu, v němž má dítě obvyklé bydliště.

kterého k založení mezinárodní příslušnosti českého soudu postačí, je-li dítě státním občanem České republiky, i když má obvyklý pobyt v cizině;

- nařízení Brusel II bis určuje pouze členský stát, jehož soudy jsou mezinárodně příslušné, ale neurčuje soud, který je v tomto členském státě věcně a místně příslušný. Tato otázka je ponechána na vnitrostátním procesním právu.

Jak se určí rozhodné právo pro rodičovskou odpovědnost k nezletilým dětem?

Vzhledem k tomu, že unijní právo neupravuje kolizní normy pro oblast rodičovské odpovědnosti⁸⁷ a dvoustranná smlouva o právní pomoci, která by obsahovala kolizní normy v této oblasti, není s USA sjednána, určí se rozhodné právo podle Haagské úmluvy o ochraně dětí. USA sice nejsou její smluvní stranou,⁸⁸ avšak kolizní normy Haagské úmluvy o ochraně dětí mají tzv. univerzální charakter, „[...] tzn. že kolizní normy se použijí, i když právo, na které odkazují, je právem nesmluvního státu (čl. 20)“.⁸⁹

Pokud by však šlo o vztah ke státu, s nímž byla sjednána dvoustranná smlouva, která by pro oblast vztahů mezi rodiči a dětmi obsahovala kolizní normy, a tento stát by byl smluvní stranou Haagské úmluvy o ochraně dětí a současně by nebylo učiněno prohlášení dle čl. 52 odst. 1 této Úmluvy, měly by kolizní normy obsažené v dvoustranné smlouvě přednost před mnohostrannou Haagskou úmlouvou o ochraně dětí.

Naproti tomu ve vztahu s Polskem má Česká republika uzavřenu dvoustrannou smlouvu o právní pomoci s kolizní úpravou vztahů mezi rodiči a dětmi, nicméně jak Polsko, tak Česká republika jako smluvní strany Haagské úmluvy o ochraně dětí učinily prohlášení ve smyslu čl. 52 odst. 1 této Úmluvy – tedy oba státy upřednostnily použití mnohostranné Haagské úmluvy o ochraně dětí před dvoustrannou smlouvou o právní pomoci.

⁸⁷ Rodičovská zodpovědnost, respektive odpovědnost (ustanovení § 858 OZ), zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

⁸⁸ Seznam smluvních stran je dostupný na webových stránkách Haagské konference mezinárodního práva soukromého.

⁸⁹ Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 300.

Jaká jsou kritéria pro určení pravomoci (mezinárodní příslušnosti) soudu v řízení týkajícím se výživy?

Ani v tomto případě není ve vztahu k USA v platnosti mezinárodní (dvou-, mnohostranná) smlouva, která by obsahovala jurisdikční (a kolizní) normy týkající se úpravy výživného a která by měla ve vztahu k nařízení o výživném aplikační přednost (viz čl. 69 odst. 1 a 2 nařízení o výživném). Nesmíme však zapomínat na Haagskou úmluvu z roku 2007,⁹⁰ k níž přistoupila i EU, která však obsahuje toliko nepřímé jurisdikční normy (obsažené v ustanoveních o překážkách řízení či v podmínkách pro uznání a výkon rozhodnutí).

K určení pravomoci soudu je tedy třeba vyjít z nařízení o výživném. Základní kritéria pro založení pravomoci jsou upravena v článku 3 – příslušné jsou soudy místa obvyklého pobytu žalovaného nebo místa obvyklého pobytu oprávněného, dále soudy příslušné pro řízení o osobním stavu (rozvod) nebo pro řízení o rodičovské zodpovědnosti, je-li s tímto řízením spojeno řízení o výživné. Nařízení připouští v čl. 4 i určitou omezenou volbu jurisdikce, která však není možná, týká-li se řízení výživného pro dítě mladší 18 let. I pokud by soud nebyl příslušný podle jiných ustanovení nařízení, stává se příslušným tehdy, pokud se žalovaný účastní řízení před soudem (např. se vyjádří k žalobě), aniž by namítal nepřislušnost soudu (článek 5). Článek 6 upravuje podpůrnou příslušnost založenou na společné státní příslušnosti stran a článek 7 tzv. *forum necessitatis*, pokud by nebyl příslušný soud jiného členského státu podle jiných ustanovení nařízení.

Na rozdíl od nařízení Brusel II bis neupravuje nařízení o výživném tzv. zbytkovou příslušnost, tj. neumožňuje, aby v případě, že podle jeho pravidel nedovodí soud svoji mezinárodní příslušnost, mohla být použita ještě vnitrostátní pravidla. Není-li proto mezinárodní příslušnost podle nařízení založena, nemá soud pravomoc ve věci výživného rozhodnout a musí řízení v této části zastavit.

Jak se určí rozhodné právo pro úpravu vyživovacích povinností k nezletilým dětem?

Vzhledem k absenci mezinárodní smlouvy, která by obsahovala kolizní normy pro výživné a byla závazná jak pro Českou republiku, tak pro USA, použije se tzv. Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhod-

⁹⁰ Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů

ném pro vyživovací povinnosti,⁹¹ na nějž odkazuje čl. 15 nařízení o výživném.

Kolizní normy Haagského protokolu mají univerzální charakter (viz článek 2) a nahrazují vnitrostátní kolizní normy smluvních států. Obecné pravidlo pro rozhodné právo je v článku 3 Haagského protokolu. Toto pravidlo je modifikováno některými dalšími ustanoveními – pro vyživovací povinnost rodičů k dětem stanoví Haagský protokol zvláštní kolizní normu v čl. 4. Tato kolizní norma, která vedle čl. 3 stanoví další hraniční určovatele, se použije i pro vyživovací povinnosti jiných osob než rodičů k dítěti mladšímu 21 let a pro vyživovací povinnost dětí vůči rodičům.

Věcná působnost Haagského protokolu pokrývá vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství i švagrovství. Haagský protokol by měl pokrýt co možná nejširší možnou škálu vyživovacích povinností, které připadají v úvahu. Minimálně však pokrývá vyživovací povinnosti, které zná český právní řád.

Rozsah použitelnosti rozhodného práva, určeného na základě kolizních norem Haagského protokolu, je omezen pouze na posouzení vyživovací povinnosti, nikoli na posouzení vztahu, z něhož vyživovací povinnosti může vzniknout. Pokud soud přizná na základě cizího práva oprávněnému výživné, neznamená to automaticky, že by uznal i vztah, v jehož rámci cizí právo vyživovací povinnost stanoví.

---

⁹¹ Haagský protokol z roku 2007 je mnohostrannou mezinárodní smlouvou, sjednanou v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Jeho sjednávání probíhalo paralelně vedle sjednávání nařízení o výživném. Současně byla sjednávána také haagská Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů (Haag, 23. 11. 2007). Haagský protokol se uplatní ve všech členských státech kromě Dánska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

Příklad č. 3 – únos dítěte

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-403/09 PPU Jasna Detiček proti Maurizio Sgueglia	čl. 20 nařízení Brusel II bis	předběžné opatření o svěřeni dítěte do péče
C-211/10 PPU Doris Povse proti Mauro Alpagó	čl. 10, 11 odst. 8, 47 odst. 2 nařízení Brusel II bis	příslušnost v případě únosu dítěte, nadřazující mechanismus
C-85/18 PPU CV proti DU	čl. 10 nařízení Brusel II bis	příslušnost soudu k rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče v případě únosu
C-111/17PPU OL proti PQ	čl. 8, čl. 11 nařízení Brusel II bis	obvyklý pobyt dítěte, porušení práva péče o dítě

Katarína, občanka SR, a Josef, občan ČR, jsou nesezdanými rodiči šestiletých dvojčat Marie a Jonáše, kteří žili se svými rodiči od narození v Praze. Katarína se však jednoho dne rozhodla již delší dobu trvající partnerské neshody s Josefem radikálně vyřešit tak, že v době, kdy byl Josef na zahraniční pracovní cestě, opustila s oběma dětmi společný domov v bytě na Smíchově a vrátila se ke svým rodičům do Košic. Josefovi zanechala doma pouze dopis se stručným vysvětlením svého rozhodnutí a s příslibem, že si Josef může děti každé prázdniny půjčit.

Josef na nastalou situaci reagoval podáním návrhu k Obvodnímu soudu pro Prahu 5 na svěřeni dětí do své péče. Matka se obrátila na Okresný soud v Košicích, který svěřil děti předběžným opatřením do péče matky a zahájil řízení o úpravě jejich poměrů.

Jak lze posoudit jednání matky a jaké může mít právní následky?

Matka odstěhovala děti z místa jejich bydliště, které bez pochyby bylo i místem jejich obvyklého pobytu (místo, kde děti od narození žily se svými rodiči a kde vzhledem k svému věku pravděpodobně navštěvovaly několik let školku).⁹² Bez souhlasu otce tak matka rozhodla o změně bydliště dětí, tj. o záležitosti pro děti významné, o níž mají rozhodovat rodiče ve shodě, a není-li to možné, pak o ní rozhoduje soud (§ 877 OZ). Matka svým jednáním porušila právo otce určit místo bydliště dětí, které je součástí jeho rodičovské odpovědnosti (§ 858 OZ). Matka přemístila děti mimo území ČR, do státu, který je, stejně jako ČR, smluvní stranou Haagské úmluvy o únosech a zároveň i členským státem EU, lze tedy aplikovat Haagskou úmluvu o únosech a na ni navazující zvláštní ustanovení pro únosy dětí stanovená nařízením Brusel II bis (zejména čl. 10 a 11).⁹³

Matka přemístěním dětí na Slovensko porušila právo otce určit bydliště dítěte, které mu náleželo dle českého práva, tj. práva státu obvyklého pobytu dětí před jejich přemístěním, její jednání lze tedy kvalifikovat jako porušení práva péče o dítě ve smyslu čl. 3 písm. a) Haagské úmluvy o únosech a čl. 2 odst. 11 nařízení Brusel II bis.⁹⁴ Otcova rodičovská práva vůči dětem, včetně práva určit bydliště dítěte, nebyla v okamžiku přemístění nijak omezena, otec by je skutečně vykonával, pokud by nedošlo k přemístění dětí [čl. 3 písm. b) Haagské úmluvy o únosech], lze tedy uzavřít, že se matka dopustila protiprávního přemístění dětí, a otcí tak vznikají práva zaručená „opuštěnému“ rodiči Haagskou úmluvou o únosech, zejména právo domáhat se jejich bezodkladného navrácení zpět do ČR (čl. 12 Haagské úmluvy o únosech).

Jelikož děti byly protiprávně přemístěny do jiného členského státu EU (jde o tzv. vnitrounitní únos), zůstává zachována mezinárodní příslušnost českých soudů pro rozhodování ve věcech rodičovské zodpovědnosti (typicky o péči o dítě, o úpravě styku rodiče s dítětem) za podmínek čl. 10 nařízení Brusel II bis.⁹⁵ Oba rodiče se tedy mohou domáhat úpravy péče,

⁹² K pojmu obvyklý pobyt viz příklad č. 1 k rodičovské odpovědnosti.

⁹³ Usnesení ve věci C-85/18 PPU, CV, body 38–39 a bod 46.

⁹⁴ Nařízení Brusel II bis používá odlišné pojmy než Úmluva, nicméně obsahově jsou pojmy neoprávněné odebrání nebo zadržení (nařízení Brusel II bis) téměř identické s pojmy protiprávní přemístění a zadržení (Úmluva). K tomu viz např. rozsudek ve věci C-85/18 PPU, CV, body 38–39. Novelizovaná (přepracovaná) verze nařízení, tzv. Brusel II bis (recast), která vstoupí v účinnost 1. 8. 2022, terminologický rozdíl odstraňuje, používá terminologii Haagské úmluvy o únosech (viz čl. 2 odst. 11).

⁹⁵ Usnesení ve věci C-85/18 PPU, CV, body 38–39 a bod 46.

případně práva na styk s dětmi u mezinárodně a místně příslušného Obvodního soudu pro Prahu 5 (čl. 10 nařízení Brusel II bis, § 467 ZŘS).

Kdo rozhodne o navrácení dětí a jakým způsobem může otec podat návrh na navrácení podle Haagské úmluvy o únosech?

Řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy o únosech je řízením zvláštním; jeho předmětem je výlučně posouzení, zda bylo dítě protiprávně přemístěno, resp. zadrženo, a zda není dán některý z důvodů pro nenavrácení (čl. 13, čl. 20 Haagské úmluvy o únosech), nikoli rozhodování ve věcech rodičovské zodpovědnosti, tj. typicky o péči nebo o úpravě práva na styk s dítětem. Smyslem návratového řízení je umožnit urychlený návrat protiprávně přemístěného či zadržného dítěte zpět do státu jeho obvyklého pobytu, kde má být o jeho poměrech rozhodnuto, neboť se má za to, že soudy státu obvyklého pobytu dítěte jsou dítěti nejbližší, tím pádem nejvhodnější k rozhodnutí o jeho poměrech.⁹⁶ O návrhu na navrácení dítěte rozhodují soudy státu, do něhož bylo dítě přemístěno, resp. v němž je zadržováno.

Soud v řízení o navrácení musí nejprve posoudit otázku, kde měly děti obvyklý pobyt před přemístěním. V posuzovaném případě bude státem obvyklého pobytu dětí Česká republika. Z práva státu obvyklého pobytu dětí následně soud vychází při posouzení protiprávnosti přemístění, tj. posouzení, zda přemístěním bylo porušeno právo péče „opuštěného“ rodiče.⁹⁷

„Opuštěný“ rodič může návrh na navrácení podat buď přímo (resp. prostřednictvím svého právního zástupce) u příslušného soudu,⁹⁸ anebo prostřednictvím tzv. ústředního orgánu, kterým je v ČR Úřad pro mezinárodní právní ochranu dětí (čl. 8 Haagské úmluvy o únosech).

V daném případě o návrhu otce rozhodne Okresný soud v Košicích.⁹⁹

⁹⁶ Bod 12 preambule nařízení Brusel II bis. K tomu viz např. rozsudek ve věci C-403/09 PPU, *Detiček*, body 35–36.

⁹⁷ Rozsudek ve věci C-111/17 PPU, *OL*, bod 53.

⁹⁸ Příslušnost soudů rozhodnout o návrhu na navrácení dítěte podle Haagské úmluvy o únosech může být vnitrostátními právními předpisy jednotlivých smluvních států koncentrována u jednoho, případně několika specializovaných soudů. V ČR je jím Městský soud v Brně pro řízení v prvním stupni a Krajský soud v Brně pro řízení o odvolání. Na Slovensku je zvláštní příslušnost koncentrována u tří soudů (okresních pro řízení v prvním stupni, krajských pro odvolací řízení) – OS Bratislava I (KS Bratislava), OS Banská Bystrica (KS Banská Bystrica), OS Košice (KS Košice) – § 124 zák. č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok.

⁹⁹ Viz předchozí poznámka.

Postupoval Okresný súd v Košicích správne, když k návrhu matky jednak předběžným opatřením svěřil děti do její péče a jednak zahájil řízení ve věci samé (řízení o úpravě poměrů dětí)?

Jak bylo uvedeno výše v odpovědi na první otázku, zůstává mezinárodní příslušnost soudů pro úpravu péče o děti českým soudům (čl. 10 nařízení Brusel II bis). Slovenský soud měl postupovat podle čl. 17 nařízení Brusel II bis a i bez návrhu (tj. bez námítky nepřislušnosti) prohlásit svoji mezinárodní nepřislušnost a řízení ve věci úpravy péče o děti pro nedostatek podmínek řízení zastavit. Nadto, řízení o úpravě péče o děti u slovenských soudů brání i řízení o navrácení dětí zahájené na návrh otce (čl. 16 Haagské úmluvy o únosech).

Pokud jde o předběžné opatření, pak čl. 20 nařízení Brusel II bis sice umožňuje za určitých podmínek i mezinárodně nepřislušnému soudu přijmout předběžné opatření, vyžaduje-li tak naléhavě ochrana osoby nebo majetku dítěte. V rozsudku C-403/09 PPU, Detiček, však SDEU vymezil podmínky pro vydání předběžného opatření soudem, který nemá mezinárodní příslušnost:

„Jak vyplývá ze samotného znění čl. 20 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, jsou soudy uvedené v daném ustanovení oprávněny přijmout taková předběžná či zajišťovací opatření pouze při splnění tří kumulativních podmínek, tedy že dotčená opatření musí být naléhavá, musí se týkat osob nebo majetku nacházejících se v členském státě, v němž je sídlo uvedeného soudu, a musí mít dočasnou povahu [...].“¹⁰⁰

V daném případě se tedy nabízí otázka, zda byly tyto podmínky splněny a zda bylo nezbytné poskytnout dětem ochranu tím, že budou, byť prozatímně, svěřeny do péče matky, a dále zda je zde splněna podmínka naléhavosti, když o úpravě péče může rozhodnout mezinárodně příslušný soud v ČR. SDEU se i k této otázce ve skutkově podobné situaci poměrně jednoznačně vyjádřil ve výše citovaném rozsudku Detiček, když uzavřel, že čl. 20 nařízení Brusel II bis „[...] nelze vykládat tak, aby mohl rodič, který neoprávněně přemístil dítě, sloužit jako nástroj k prodlužování skutkové situace vytvořené jeho protiprávním jednáním či k legitimizaci účinků tohoto jednání“.¹⁰¹

S přihlédnutím k interpretaci čl. 20 nařízení Brusel II bis SDEU lze mít za to, že slovenský soud vydáním předběžného opatření, kterým svěřil děti do péče matky, překročil meze stanovené čl. 20.

¹⁰⁰ Rozsudek ve věci C-403/09 PPU, Detiček, bod 39.

¹⁰¹ Tamtéž, bod 57.

V jaké lhůtě se může Josef účinně domáhat navrácení dětí?

V souladu s čl. 12 Haagské úmluvy o únosech by měl Josef návrh na navrácení podat do jednoho roku ode dne, kdy děti byly matkou protiprávně přemístěny. Nejde přitom o striktně prekluzivní lhůtu. Soud může navrácení nařídít i v případě, kdy byl návrh podán po uplynutí roční doby, neprokáže-li se, že se dítě s novým prostředím szilo (čl. 12 Haagské úmluvy o únosech).

Přestože slovenský soud návrhu Josefa nevyhověl a s odvoláním na čl. 13 Haagské úmluvy o únosech rozhodl o nenavrácení dětí, u Obvodního soudu pro Prahu 5 Josef se svým návrhem na svěřeni dětí do své péče uspěl. Pomůže rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 Josefovi v navráceni dětí zpět do ČR?

Pro rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5, jakožto soudu mezinárodně příslušného rozhodovat o úpravě péče o děti, platí tzv. nadřazující mechanismus čl. 11 odst. 6 až 8 nařízení Brusel II bis. „Poslední slovo“ má mezinárodně příslušný soud pro úpravu péče, v našem případě Obvodní soud pro Prahu 5. Rozhodne-li tento soud o svěřeni dětí do péče otce, implikuje tím povinnost matky děti do péče otce navrátit, bez ohledu na to, že slovenské soudy rozhodly o nenavráceni dětí. Za podmínek stanovených ve čl. 42 a násl. nařízení Brusel II bis bude rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 na Slovensku vykonatelé přímo, aniž by muselo být prohlášeno za vykonatelné, a bez možnosti vznášet proti jeho uznání námítky.¹⁰²

Nadřazující mechanismus se aplikuje výlučně ve vnitroujních únosech, tj. nelze použít v případech, kdy je dítě protiprávně přemístěno do nečlenského státu EU.

---

¹⁰² Rozsudek ve věci C-211/10 PPU, Povse, body 51–67, k podstatě nadřazujícího mechanismu viz zejména bod 56.

Příklad č. 4 – rozvod

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-173/16, M.H. proti M.H.	čl. 16 nařízení Brusel II bis	okamžik zahájení řízení
C-68/07 Kerstin Sundelind Lopez proti Miguel Enrique Lopez Lizazo	čl. 6, 7 a 17 nařízení Brusel II bis	příslušnost pro rozvod, odpůrce – příslušník třetího státu
C-452/93 Pedro Magdalena Fernández proti Komisi Evropských společenství	čl. 3 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště
C-372/02 Roberto Adanez-Vega proti Bundesanstalt für Arbeit	čl. 3 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště
C-523/07 A.	čl. 3 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště
C-497/10 Barbara Mercredi proti Richard Chaffe	čl. 3 nařízení Brusel II bis	obvyklé bydliště

Jan (Čech) a Alina (Ruska) se seznámili v Moskvě (Rusko), kde také uzavřeli sňatek. Jan v Moskvě pracoval na pozici obchodního zástupce v pobočce české obchodní společnosti. Krátce po uzavření manželství byl Jan povolán zpět do Prahy, kde následně manželé téměř pět let společně žili. Manželství se postupně začalo rozpadat a před 15 měsíci se Alina náhle ze společné domácnosti natrvalo odstěhovala a v současné době pobývá u svých rodičů v Rusku. Jan byl ve stejné době vyslán svým zaměstnavatelem do Toulouse (Francie), kde nyní žije.

Jelikož má již novou přítelkyni, se kterou plánuje společnou budoucnost, podal dne 2. 8. 2020 u francouzského soudu Le tribunal de grande instance de Toulouse, le juge aux affaires familiales, návrh na rozvod z důvodu zavinění na straně manželky. Téhož dne však

podala návrh na rozvod také Alina, a to u Obvodního soudu pro Prahu 1.

Jak bude řešena otázka souběhu rozvodových řízení v České republice a ve Francii, resp. u kterého soudu bylo řízení zahájeno dříve?

Jelikož byl návrh na rozvod podán manželkou a manželem ve stejný den u dvou soudů členských států EU, bude nutné zkoumat (za předpokladu, že oba soudy budou mít k projednání dané věci mezinárodní pravomoc), kdy byla obě řízení, tj. jak u Obvodního soudu pro Prahu 1, tak u *Le tribunal de grande instance de Toulouse*, ve smyslu nařízení Brusel II bis zahájena.

Čl. 16 odst. 1 písm. a) a b) nařízení Brusel II bis stanoví, že řízení je zahájeno v okamžiku, kdy byl návrh na zahájení řízení podán k soudu (za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení odpůrci), přičemž není podstatné, zda tímto okamžikem došlo k zahájení řízení dle příslušných vnitrostátních předpisů¹⁰³ nebo kdy byla písemnost převzata orgánem odpovědným za její doručení v případě, že musí být doručena před podáním soudu (za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro podání písemnosti k soudu).

Ve vztahu k francouzskému soudu se uplatní varianta druhá, tj. uvedená v čl. 16 odst. 1 písm. b), neboť dle francouzských právních předpisů je návrh na rozvod třeba nejdříve doručit odpůrci, přičemž se tak činí prostřednictvím soudního vykonavatele, tzv. *huissiers de justice*.

Podle čl. 19 nařízení Brusel II bis je-li u soudů různých členských států zahájeno mezi týmiž stranami řízení ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první. Pokud je určena příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první, prohlásí se soud, který řízení zahájil později, za nepříslušný ve prospěch tohoto soudu.

V návaznosti na judikaturu SDEU¹⁰⁴ by za předpokladu, že jak francouzský, tak i český soud by byl příslušný k projednání věci, byl pro určení okamžiku zahájení řízení rozhodný přesný čas, kdy v daný den žaloby soudům dorazily.

¹⁰³ Srov. rozsudek ve věci C-173/16, M.H. v M.H., výrok rozhodnutí.

¹⁰⁴ Tamtéž.

Je založena mezinárodní příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 1?

Případ vykazuje vztah kromě České republiky k Rusku a k Francii. V obecné rovině tak lze uvažovat o použití nařízení Brusel II bis, bilaterální smlouvy o právní pomoci,¹⁰⁵ a teoreticky i ZMPS.

Český soud aplikuje nařízení Brusel II bis přednostně, přičemž není rozhodující, zda mezinárodní prvek ve věci je vykazován ve vztahu k členskému státu EU, či třetímu státu. V daném případě konstatujeme přítomnost obou citovaných mezinárodních prvků.

Nicméně navrhovatelka je ruské státní příslušnosti, bude tedy nutné posoudit výše citovanou bilaterální smlouvu o právní pomoci (dále jen „bilaterální smlouva“).

Dle jejího čl. 27 odst. 2 jsou k rozhodnutí o rozvodu manželství, kdy jeden z manželů je českým státním příslušníkem a druhý ruským státním příslušníkem, příslušné soudy toho státu, kde mají oba manželé bydliště. Pokud však mají bydliště každý ve státě své příslušnosti, jsou příslušné soudy obou států.

V posuzovaném případě však není splněna ani jedna z variant bilaterální smlouvou předvídaných, neboť manželé nežijí současně ani v jednom ze smluvních států a manžel české národnosti žije ve Francii.

Jelikož tedy bilaterální smlouva mezinárodní pravomoc pro danou situaci neupravuje, použije se nařízení Brusel II bis, v první řadě čl. 3 nařízení (obecná příslušnost), dle kterého by byl český soud příslušný v případě, že

a) na území ČR

- mají manželé obvyklé bydliště
- měli manželé poslední společné bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí
- má obvyklé bydliště odpůrce
- má obvyklé bydliště navrhovatel, za předpokladu, že zde bezprostředně před podáním návrhu zahájení řízení bydlel buď nejméně jeden rok, anebo šest měsíců, je-li státním občanem ČR

b) oba manželé jsou státními občany ČR

Soud však po aplikaci jurisdikčních kritérií zřejmě dospěje k závěru, že na jejich základě rovněž nelze založit jeho mezinárodní příslušnost, neboť

¹⁰⁵ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb. ze dne 16. května 1983 o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

ani jeden z manželů zde již nemá obvyklé bydliště. Zjišťuje tedy dále, v souladu s čl. 17 nařízení Brusel II bis, zda není dána pravomoc soudů jiného členského státu.¹⁰⁶

V úvahu přichází pravomoc francouzských soudů, za předpokladu, že v něm má manžel obvyklé bydliště.

Obvyklé bydliště je pojem, který dosud v kontextu rozvodu manželství nebyl SDEU vyložen. Existuje však judikatura v jiných oblastech práva Evropské unie, která se tímto pojmem zabývá.¹⁰⁷

Pokud soud dospěje k závěru, že obvyklým bydlištěm je Toulouse (Francie), a je tedy možné založit pravomoc francouzského soudu, postupuje dle čl. 17 nařízení Brusel II bis a prohlásí svoji nepřislušnost.

V opačném případě se uplatní čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel II bis, tj. soud konstatuje, že nebylo možné založit mezinárodní příslušnost soudu žádného členského státu a určí ji dle vlastních vnitrostátních předpisů, tedy § 47 odst. 1 ZMPS.¹⁰⁸ Pravomoc českého soudu bude dána, jelikož manžel je občanem České republiky.

K pojmu „obvyklé bydliště“

V případě sporu úředníka s Evropskou komisí ve věci nároku na příspěvek na práci v zahraničí (*expatriation allowance*) soud konstatoval, že obvyklé bydliště je místo, ve kterém dotčený úředník založil, s úmyslem se zde dlouhodobě usadit, trvalé nebo obvyklé centrum svých zájmů, přičemž v úvahu musí být vzaty veškeré faktické okolnosti, které takové bydliště tvoří.¹⁰⁹ Tento výklad je v souladu s předchozí judikaturou v oblasti sociálního zabezpečení,¹¹⁰ nicméně navíc vznáší otázku vztahu úmyslu dotčené osoby a objektivních faktorů, jako jsou současné bydliště a doba jeho trvání.

¹⁰⁶ Srov. rozsudek ve věci C-68/07, Sundelind Lopez, body 18 a 19.

¹⁰⁷ Srov. např. rozsudek ve věci C-452/93, Pedro Magdalena Fernández; rozsudek ve věci C-372/02 Adanez-Vega; rozsudek ve věci C-66/08, Kozłowski; rozsudek ve věci C-102/91, Knoch; rozsudek ve věci C-90/97, Swadlling.

¹⁰⁸ Nestanoví-li mezinárodní smlouva nebo přímo použitelný předpis Evropské unie něco jiného, stačí k založení pravomoci českých soudů k řízení o rozvodu manželství, neplatnosti manželství a určení, zda tu manželství je, či není, jestliže je jeden z manželů státním občanem České republiky nebo jestliže žalovaný má v České republice obvyklý pobyt.

¹⁰⁹ Srov. rozsudek ve věci C-452/93, Pedro Magdalena Fernández, bod 22.

¹¹⁰ Srov. rozsudek ve věci C-372/02 Adanez-Vega; rozsudek ve věci C-102/91, Knoch; rozsudek ve věci C-90/97, Swadlling.

SDEU se též zabýval výkladem pojmu obvyklé bydliště v kontextu nezletilých dětí, a to v rozsudcích C-523/07¹¹¹ a C-497/10.¹¹² Za obvyklé bydliště dítěte označil místo, které vykazuje určitou ingerenci dítěte v rámci sociálního systému a rodinného prostředí. Současně soud vytýčil okolnosti, ke kterým by mělo být při zjišťování obvyklého pobytu přihlédnuto, tedy k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

Nicméně co se týče dospělých osob, je třeba se za účelem zjištění obvyklého pobytu ptát na vztah mezi objektivními faktory a úmyslem posuzované osoby.

Jaké rozhodné právo použije francouzský soud, pokud by byla dána jeho pravomoc?

Francie je vázána nařízením Řím III, dle jehož čl. 8 se, v případě absence volby rozhodného práva manžely dle čl. 5, rozvod manželství řídí „[...] *právem státu*“:

- a) *v němž mají manželé obvyklé bydliště v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*
- b) *v němž měli manželé poslední obvyklé bydliště, pokud k ukončení pobytu nedošlo dříve než rok před zahájením řízení u soudu a jeden z manželů v tomto státě pobývá ještě v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*
- c) *jehož státní příslušnost mají oba manželé v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*
- d) *u jehož soudu bylo zahájeno řízení“.*

Francouzský soud by tedy měl aplikovat francouzské právo dle písm. d).

Jaké rozhodné právo použije český soud, pokud by byla dána jeho pravomoc?

Český soud bude zjišťovat rozhodné právo dle bilaterální smlouvy. Dle jejího čl. 26 odst. 2 platí, že je-li jeden z manželů občanem jedné smluvní

¹¹¹ Rozsudek ve věci C-523/07, A., bod 2 výroku rozsudku.

¹¹² Rozsudek ve věci C-497/10, Barbara Mercredi, bod 1 výroku rozsudku.

strany a druhý druhé smluvní strany, použije se právní řád smluvní strany, u jejíhož orgánu řízení o rozvod probíhá. Český soud tedy použije české právo.

Při hypotéze, že by Česká republika s Ruskem bilaterální smlouvu uzavřenu neměla, by bylo rozhodné právo určeno dle § 49 odst. 1¹¹³ a § 50 odst. 1¹¹⁴ ZMPS, dle nichž by český soud též použil český právní řád.

---

¹¹³ Osobní poměry manželů se řídí právním řádem státu, jehož jsou oba občany. Jsou-li občany různých států, řídí se tyto poměry právním řádem státu, v němž mají oba manželé obvyklý pobyt, jinak českým právním řádem.

¹¹⁴ Rozvod manželství se řídí právním řádem státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v době zahájení řízení.

DĚDICTVÍ A MAJETKOVÉ POMĚRY MANŽELŮ

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-80/19 E. E.	čl. 3 odst. 2 nařízení o dědictví	obvyklý pobyt zůstavitele
C-20/17 Vincent Pierre Oberle	čl. 4 nařízení o dědictví	obecná příslušnost soudu, EDO
C-658/17 WB	čl. 3 odst. 2 nařízení o dědictví	pojem „soud“, notáři
C-558/16 Doris Margret Lisette Mahnkopf	čl. 1 odst. 1 nařízení o dědictví	dědický podíl pozůstalého manžela
C-218/16 Aleksandra Kubicka	čl. 1 odst. 2 písm. k) a l) nařízení o dědictví	odmítnutí uznání, odkaz <i>per vindicationem</i>
C-404/14 Matoušková	čl. 1 odst. 1 písm. b), čl. 1 odst. 1 písm. f) nařízení Brusel II bis	schválení dědické dohody soudem za nezletilého

Příklad č. 1 – závěť a volba práva

Ema se rozhodla pořídit pro případ smrti, obrátila se tedy na notáře v ČR se žádostí o sepsání závěti. Ema má dvojí státní příslušnost: českou a švýcarskou. Již dva roky žije v Dobrušce, odkud pochází a kam se přestěhovala ze švýcarského Luzernu po smrti svého manžela. V Dobrušce si koupila dům s velkou zahradou a ráda by zde již zůstala po zbytek života. Na území ČR má i jiný nemovitý majetek, zejména se jedná o pozemky v okolí Dobrušky. Ve Švýcarsku má již jen vklady na bankovních účtech. Dále vlastní Ema apartmán v bytovém komplexu na chorvatském pobřeží, který po většinu roku pronajímá. Ráda by sepsala jen jednu závěť pro svůj veškerý majetek. Zároveň by chtěla v závěti ošetřit, aby pozůstalost projednávaly české soudy dle českého práva.

Jedná se o případ s mezinárodním prvkem?

Ano, v tomto případě se jedná o plánování pozůstalosti s přeshraničními dopady. Relevantní pro tento závěr je zejména majetek pořizovatelky, který se nachází i v zahraničí, určitou roli hraje rovněž dvojí státní příslušnost Emy. Kdy se jedná o dědění s přeshraničním dopadem, a je tak obligatorně třeba použít norem mezinárodního práva soukromého, v tomto případě konkrétně nařízení o dědictví, naznačil SDEU. Nařízení o dědictví sice v čl. 1 odst. 1 nezakotvuje přímo aplikační podmínku mezinárodního prvku, ale skutečnost, že se vztahuje na dědění s přeshraničním dopadem, plyne jednak z bodů 7 a 67 preambule¹¹⁵ a jednak z čl. 81 odst. 2 SFEU, na jehož základě bylo nařízení o dědictví přijato a který se týká pouze občanskoprávních věcí s přeshraničním dopadem.¹¹⁶ V rozhodnutí ve věci C-20/17 (Oberle) SDEU judikoval, že dědictví má přeshraniční dopady, pokud zahrnuje majetek nacházející se na území několika členských států, zejména v jiném státě, než ve kterém se nachází poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele.¹¹⁷ Nadnárodní charakter dědictví mohou indikovat i další skutečnosti, typic-

¹¹⁵ Rozsudek ve věci C-20/17, Oberle, bod 32.

¹¹⁶ Rozsudek ve věci C-80/19, E. E., bod 34.

¹¹⁷ Rozsudek ve věci C-20/17, Oberle, bod 32.

ky situace kolem majetku, dědiců, závětních dědiců nebo jiných blízkých příbuzných zůstavitele, jakož i jeho státní příslušnost.¹¹⁸

Může Ema sepsat u českého notáře závěť dle českého práva? Může v závěti provést volbu soudu a volbu rozhodného práva tak, jak si přeje?

V tomto případě se jedná o česko-švýcarsko-chorvatské přeshraniční dědictví. Z pohledu českého notáře přichází v úvahu následující právní předpisy: nařízení o dědictví, dvoustranná smlouva o právní pomoci s bývalou Jugoslávií¹¹⁹ a dvoustranná dohoda o vzájemné pomoci se Švýcarskem. ČR a Chorvatsko jsou jako členské státy EU vázány nařízením o dědictví, smlouva o právní pomoci uzavřená mezi ČR a bývalou Jugoslávií, která se použije ve vztazích s Chorvatskem, se v rozsahu věcné působnosti nařízení o dědictví v souladu s čl. 75 odst. 2 neaplikuje. Dohoda o vzájemné pomoci mezi ČR a Švýcarskem, která by se ve vzájemných vztazích v souladu čl. 75 odst. 1 použila přednostně před nařízením o dědictví, neupravuje ani pravomoc soudů v dědických věcech, ani určení rozhodného práva pro dědění.¹²⁰ I když Švýcarsko není nařízením o dědictví vázáno, český notář i ve vztahu ke Švýcarsku vychází z nařízení o dědictví (nikoliv ze ZMPS).

V souladu s čl. 22 odst. 1 nařízení o dědictví může Ema zvolit jako právo rozhodné pro dědění právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění volby. Osoba s vícenásobnou státní příslušností si může zvolit právo kteréhokoliv státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby. Volbu lze učinit výslovně ve formě pořízení pro případ smrti (čl. 22 odst. 2 nařízení o dědictví) a pořízením pro případ smrti se pro účely nařízení o dědictví rozumí mj. i závěť [čl. 3 odst. 1 písm. d)]. Ema může u českého notáře sepsat závěť s doložkou o volbě českého práva jako práva rozhodného pro dědictví jako celek, tedy pro veškerý majetek. Nelze provést dílčí volbu a zvolit české právo jako rozhodné např. pouze pro majetek, který se nachází na území ČR.¹²¹ Věcná platnost úkonu, jímž byla

¹¹⁸ Stanovisko generálního advokáta M. Campose Sáncheze-Bodonyho ze dne 26. 3. 2020 ve věci C-80/19, E. E., bod 35.

¹¹⁹ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.).

¹²⁰ Dohoda mezi republikou Československou a Švýcarskem o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských a obchodních (č. 9/1928 Sb.), Úmluva mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí (č. 23/1929 Sb.).

¹²¹ Čl. 22 odst. 1 nařízení o dědictví *a contrario*.

volba práva učiněna, se řídí zvoleným právem (čl. 22 odst. 3 nařízení o dědictví).

S ohledem na úmysl Emy žít i po zbytek života v Dobrušce by se volba rozhodného práva v závěti mohla jevit jako redundantní, protože dědicským statutem v případě absence volby rozhodného práva je právo státu obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti (čl. 21 odst. 1 nařízení o dědictví). Je ale třeba si uvědomit, že v případě, že Ema změní názor a přestěhuje se, bez volby rozhodného práva se dědicový statut změní se změnou obvyklého pobytu.

Ema ale nemůže v závěti provést volbu českého soudu. Nařízení o dědictví neumožňuje zůstaviteli zvolit si soud, který bude po jeho smrti mezinárodně příslušný k projednání pozůstalosti. Tato možnost je v omezené míře otevřena pouze „dotčeným stranám“, tedy zejména dědicům, kteří se v souladu s čl. 5 nařízení o dědictví mohou dohodnout na výlučné příslušnosti soudů toho členského státu, jehož právo si zůstavitel zvolil jako rozhodné pro dědictví.

Notář by měl Emu ale v každém případě upozornit, že výše uvedené posouzení je činěno na základě právních předpisů platných v ČR. Jestliže by se Ema za několik let přestěhovala zpět do Švýcarska, kde by zemřela, a pozůstalost se projednávala ve Švýcarsku, mohl by závěr ohledně rozhodného práva být jiný, protože na území Švýcarska nařízení o dědictví neplatí. Švýcarské úřady by postupovaly dle kolizních pravidel zakotvených ve vnitrostátním zákoně o mezinárodním právu soukromém.¹²²

Je české právo rozhodné rovněž pro přípustnost a platnost závěti?

Nařízení o dědictví obsahuje zvláštní kolizní normy pro přípustnost a platnost (věcnou a formální) pořízení pro případ smrti. Přípustnost a věcná platnost závěti se řídí hypotetickým dědicským statutem, tedy právem, které by bylo pro dědictví rozhodné, kdyby Ema zemřela v den, kdy byla závěť sepsána (čl. 24 odst. 1 nařízení o dědictví). Podle tohoto práva se posuzuje např. i testovací způsobilost či přípustnost zastoupení (čl. 26 odst. 1 nařízení o dědictví). Co se formální platnosti týče, stačí, aby byly splněny požadavky kladené na formu závěti právním řádem státu pořízení. Pro přípustnost a platnost závěti je tedy rozhodné české právo.

---

¹²² Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (IPRG).

Může v této závěti Ema pořídít i ohledně nemovitosti na území Chorvatska a ohledně movitého majetku ve Švýcarsku? Nebo je nutné, aby sepsala dílčí závěti paralelně i v Chorvatsku a ve Švýcarsku?

Na základě nařízení o dědictví se právo rozhodné pro dědění (ať již určené na základě čl. 21 nebo zvolené v souladu s čl. 22) týká dědictví jako celku. Tomuto právu je podřízena celá pozůstalost bez ohledu na to, zda se jedná o movité či nemovité věci, a bez ohledu na to, kde se věc nachází. Jestliže by pozůstalost byla projednávána v ČR, české soudy, resp. notáři jako soudní komisaři, by rozhodovaly o dědictví jako celku (čl. 4 nařízení o dědictví), tedy i o pozůstalostním majetku, který se nachází v zahraničí.

Ve vztahu k majetku na území Chorvatska, které je vázáno nařízením o dědictví, není nutné, aby Ema zvažovala sepsání dílčí závěti v Chorvatsku. Bude-li pozůstalost projednávána v ČR, musí být v rámci pozůstalostního řízení projednán i majetek v jiných členských státech EU. Vzhledem ke skutečnosti, že nařízení o dědictví zakotvuje vzájemné uznávání rozhodnutí o dědictví vydaných v členských státech EU bez zvláštního řízení, rozhodnutí vydané českými soudy by mělo být v Chorvatsku bez problémů uznáno. Pro vklad vlastnického práva k nemovitosti do chorvatského veřejného rejstříku by dědicové mohli požádat o vydání Evropského dědického osvědčení, které nařízení o dědictví zavádí a které je platným dokumentem pro takový zápis (čl. 69 odst. 5).

Ve vztahu ke vkladům na bankovních účtech ve Švýcarsku je posouzení složitější. Bude-li pozůstalost projednána v ČR, nařízení o dědictví nebrání tomu, aby byl projednán veškerý majetek, tedy i majetek ve Švýcarsku. Dědicové mohou ale v rámci pozůstalostního řízení navrhnout zúžení rozsahu projednávané pozůstalosti ve vztahu k majetku na území „třetího státu“, a to zejména v případě, kdy by hrozilo, že rozhodnutí o dědictví vydané českým soudem nebude na území „třetího státu“, v tomto případě ve Švýcarsku, uznáno. Majetek, který se nachází na území Švýcarska, by pak bylo třeba projednat samostatně ve Švýcarsku. Otázka, zda by Ema měla sepsat dílčí závěť ohledně majetku ve Švýcarsku, se tedy odvíjí primárně od posouzení švýcarské právní úpravy. V případě, že Švýcarsko uzná rozhodnutí o dědictví vydané českým soudem, není třeba pořizovat dílčí závěť ve Švýcarsku. V případě, že bylo by třeba švýcarský majetek projednat samostatně v pozůstalostním řízení na území Švýcarska, je třeba posoudit, zda by švýcarské orgány považovaly závěť sepsanou českým notářem s doložkou o volbě českého práva za platnou. Jestliže nikoliv, bylo by namísto Emě z opatrnosti doporučit sepsat paralelní závěti ve Švýcarsku.

Příklad č. 2 – vypořádání majetkových poměrů manželů, obvyklý pobyt zůstavitele, schválení úkonu za nezletilého

Dne 15. 8. 2020 Jan tragicky zahynul při dopravní nehodě u Náchoda na cestě do polského Kladska. Ke dni smrti byl polským státním občanem. Od roku 2013, kdy se oženil, žil v Náchodě v rodinném domě s manželkou Janou a nezletilou dcerou Monikou, obě české státní příslušnice. Do Kladska, kde dříve žil, však stále dojížděl za prací a od pondělí do pátku zde přespával v pronajatém bytě. Dále Jan vlastnil byt v Náchodě, který zdědil. Jan zanechal kromě manželky Jany a dcery Moniky ještě nezletilou dceru Agnieszku z prvního manželství, která žije se svou matkou v Kladsku. V roce 2014 sepsal Jan u polského notáře závěť, jejímž obsahem bylo zřízení odkazu s přímými věcněprávními účinky dle § 981 odst. 1 polského občanského zákoníku, podle něhož byla odkazovnicem bytu v Náchodě určena jeho dcera Monika.¹²³ Dále v závěti uvedl, že ohledně veškerého dalšího majetku si přeje zachovat zákonnou dědickou posloupnost.

Jsou české soudy mezinárodně příslušné k vypořádání majetkových poměrů manželů po zániku manželství v důsledku smrti jednoho z manželů a k projednání pozůstalosti?

Právními předpisy, které přicházejí v úvahu pro posouzení mezinárodní příslušnosti českých soudů k řízení o vypořádání majetkových poměrů manželů v souvislosti se zánikem manželství v důsledku smrti jednoho z manželů, jsou jednak nařízení o majetkových režimech manželů a jednak dvoustranná smlouva o právní pomoci mezi ČR a Polskem, která rovněž obsahuje relevantní jurisdikční pravidla.¹²⁴ Nařízení o majetkových režimech manželů bylo přijato v rámci tzv. posílené spolupráce. ČR se této

¹²³ Čl. 981 odst. 1 Kodeks Cywilny: „Zůstavitel může v závěti sepsané formou notářského zápisu rozhodnout, že označená osoba nabývá předmět odkazu k okamžiku zahájení dědického řízení (odkaz ‚per vindicationem‘).“ Pozn.: překlad autora.

¹²⁴ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních (vyhláška č. 42/1989 Sb.), dále jen „Smlouva o právní pomoci č. 42/1989 Sb.“.

posílené spolupráce účastní, Polsko nikoliv.¹²⁵ Nařízením jsou vázány české soudy, v Polsku ale nařízení o majetkových poměrech manželů závazné není. Případnou kolizi nařízení o majetkových režimech manželů a mezinárodní smlouvy řeší čl. 62 nařízení. Nařízením není dotčeno uplatňování mezinárodních smluv, jejichž smluvními stranami jsou členské státy k okamžiku přijetí nařízení. Ve vzájemných vztazích členských států má ale nařízení přednost před smlouvami, které jsou uzavřené výlučně mezi členskými státy. Ze systematiky nařízení vyplývá, že Polsko vzhledem ke skutečnosti, že nařízením není vázáno, je třeba pro účely nařízení považovat za „třetí“ stát.¹²⁶ Český soud proto pro určení mezinárodní příslušnosti nemůže využít pravidla akcesorické příslušnosti pozůstalostního soudu rozhodovat ve věcech majetkových poměrů v případě úmrtí jednoho z manželů zakotvené v čl. 4 nařízení o majetkových režimech manželů, a bude aplikovat přednostně pravidla obsažená ve dvoustranné smlouvě o právní pomoci. V souladu s čl. 26 odst. 3 této smlouvy lze pravomoc českých soudů založit na základě společného bydliště manželů.

I pro určení mezinárodní příslušnosti soudů k projednání pozůstalosti přicházejí v úvahu jak nařízení o dědictví, tak výše uvedená dvoustranná smlouva o právní pomoci. Vztah nařízení o dědictví a mezinárodních smluv je v čl. 75 nařízení o dědictví upraven obdobným způsobem jako v nařízení o majetkových režimech manželů. Nařízení o dědictví se v rozsahu své věcné působnosti použije přednostně před dvoustrannými smlouvami uzavřenými mezi členskými státy. Nařízením o dědictví je vázána jak ČR, tak i Polsko, relevantní jsou v tomto případě pravidla v nařízení o dědictví. Časová (čl. 83 odst. 1) i věcná působnost (čl. 1 odst. 1) je dána. V souladu s čl. 4 jsou pro projednání pozůstalosti mezinárodně příslušné soudy státu, na jehož území měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti.

Jan trávil víkendy v Náchodě (ČR), pracovní dny v Kladsku (Polsko). Místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti nemusí být v tomto případě zcela jednoznačné. Nabízí se rovněž úvaha, zda Jan díky způsobu svého života neměl paralelně založen obvyklý pobyt jak v ČR, tak v Polsku. Obvyklý pobyt není v nařízení o dědictví definován, jedná se o faktický pojem, jehož existenci na území určitého státu je třeba zjišťovat s ohledem na skutkové okolnosti každého jednotlivého případu, a nelze bez dalšího vycházet z existence obvyklého pobytu zůstavitele ve státě, kde zemřel. Určitá vodít-

¹²⁵ Body 11–13 preambule nařízení o majetkových režimech manželů.

¹²⁶ Definici pojmu „členský stát“ pro účely nařízení o majetkových poměrech v manželství předpis bohužel neobsahuje.

ka pro určování místa obvyklého pobytu zůstavitele jsou obsažena v bodech 23 a 24 preambule nařízení o dědictví. K pojmu obvyklého pobytu zůstavitele se vyjádřil i SDEU, a to v nedávném rozhodnutí C-80/19. SDEU uvedl, že výklad ustanovení nařízení o dědictví, podle kterého by místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti mohlo být stanoveno v několika členských státech, by vedl ke štěpení dědictví, jelikož uvedené místo pobytu je kritériem pro účely použití obecných kolizních i jurisdikčních pravidel, a byl by neslučitelný s cíli uvedeného nařízení. Poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele ve smyslu nařízení o dědictví musí orgán, který vede řízení o dědictví, stanovit v jediném členském státě.¹²⁷ Jan tedy může mít poslední obvyklý pobyt buď v ČR, nebo v Polsku. Dle výše uvedených bodů preambule je třeba vzít v úvahu relevantní prvky faktické povahy (délku, podmínky, důvody pobytu) a posuzovat všechny skutkové okolnosti. Místo obvyklého pobytu by mělo vykazovat úzký a trvalý vztah mezi dědictvím a dotčeným státem. Jan měl své rodinné zázemí v Náchodě, kde žil již léta se svou současnou rodinou. Sama skutečnost, že za prací stále dojížděl do Polska, kde zůstával od pondělí do pátku, a že v Polsku žila jeho dcera z prvního manželství, nestačí k závěru, že obvyklý pobyt Jana zůstal i po přestěhování do ČR nadále založen v Polsku. Centrum jeho životních zájmů se v době smrti nacházelo v ČR.¹²⁸ České soudy mohou v souladu s čl. 4 nařízení o dědictví založit svou mezinárodní příslušnost a projednat pozůstalost, a to celou pozůstalost včetně případného majetku Jana v Polsku.

Jaké je rozhodné právo pro vypořádání majetkových poměrů manželů a jaké je rozhodné právo pro projednání pozůstalosti?

Právo rozhodné pro vypořádání majetkových poměrů manželů se na základě výše uvedeného bude rovněž posuzovat dle dvoustranné smlouvy o právní pomoci. Kolizní pravidla pro osobní a majetkové vztahy manželů jsou obsažena v čl. 26. V souladu s čl. 26 odst. 2 smlouvy o právní pomoci je právem rozhodným pro majetkové vztahy manželů právo té smluvní

¹²⁷ Rozsudek ve věci C-80/19, E. E., body 41 a 45.

¹²⁸ K pojmu obvyklý pobyt zůstavitele blíže: PFEIFFER, Magdalena. Určování obvyklého pobytu v dobách mobility (s akcentem na dědické právo). *Ars Notaria*. 3, 2019, s. 11–14. PFEIFFER, Magdalena. Několik úvah nad obvyklým pobytem zůstavitele – klíčovým pojmem nařízení o dědictví. In: Poláček B. (ed.). *Pocita prof. JUDr. Květoslavovi Růžičkovi, CSc. k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer. 2016. ISBN 978-80-7478-976-2. PFEIFFER, Magdalena. *Dědický statut – právo rozhodného pro přeshraniční dědické poměry*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2017. 228 s. ISBN 978-80-7552-798-1. PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges. 2013. 192 s.

strany, na jejímž území mají manželé společné bydliště. Kolizní pravidlo vychází ze stejného kritéria jako jurisdikční norma. Pojem bydliště smlouva nedefinuje. Z okolností případu lze však dovodit, že manželé měli ke dni zániku manželství společné bydliště v ČR. Český soud bude postupovat dle českého práva, dle *lex fori*.

Právo rozhodné pro dědění se stejně tak jako mezinárodní příslušnost v dědických věcech bude posuzovat dle pravidel zakotvených v nařízení o dědictví. V souladu se základním kolizním pravidlem v čl. 21 odst. 1 je rozhodným právem pro dědění jako celek právo státu, ve kterém měl zůstavitel svůj obvyklý pobyt v době smrti, v případě Jana tedy české právo. Pojem obvyklý pobyt pro účely určení rozhodného práva je posuzován obdobně jako pro účely určení mezinárodní příslušnosti. Nicméně nařízení umožňuje rovněž volbu práva státu, jehož je zůstavitel státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti (čl. 22 odst. 1). Jan tedy v souladu s nařízením o dědictví mohl zvolit polské právo jako rozhodné pro dědické poměry. Jan sepsal závěť, která však doložku o volbě práva neobsahuje. Závěť byla pořízena v roce 2014, tedy před účinností nařízení o dědictví. V této souvislosti je velmi důležité přechodné ustanovení čl. 83 odst. 4, které zakotvuje fikci volby rozhodného práva ve vztahu k pořízení pro případ smrti před účinností nařízení o dědictví (17. 8. 2015). Jestliže je takové pořízení pro případ smrti v souladu s právem státu, které by si byl zůstavitel mohl zvolit v souladu s nařízením o dědictví, pak se toto právo považuje za zvolené rozhodné právo pro dědění. Ze závěti jasně vyplývá, že je sepsána v souladu s polským právem. Rozhodným právem pro dědění bude proto polské právo, a to navzdory skutečnosti, že v době pořízení by se rozhodné právo pro dědění určovalo dle dvoustranné smlouvy o právní pomoci, jejíž kolizní normy volbu práva v dědických věcech nepřipouští.¹²⁹

České soudy pozůstalost projednají dle polského hmotného práva, ledaže by se strany řízení dohodly, že příslušnost bude přenesena k polským soudům v souladu s čl. 5 a 6 písm. b) nařízení o dědictví, případně ledaže by dle čl. 6 písm. a) nařízení o dědictví český soud na žádost některé ze stran řízení rozhodl, že vhodnější pro rozhodnutí o dědictví jsou v tomto případě polské soudy.

¹²⁹ Čl. 40 Smlouvy o právní pomoci č. 42/1989 Sb.

Je Janova závěť z roku 2014 přípustná a platná? Je možné, aby součástí závěti byl tzv. vindikační odkaz ve vztahu k nemovitosti na území ČR, jejíž právní řád tento typ odkazu nezná a zakotvuje tzv. damnační odkaz, který zakládá závazek dědiců vůči odkazovníkovi? Je taková dispozice platná, bude mít vindikační odkaz ve vztahu k nemovitosti v ČR věcněprávní účinky, nebo je třeba tento odkaz chápat na základě adaptace v souladu s čl. 31 nařízení o dědictví jako damnační odkaz ve smyslu českého právního řádu?

Nařízení o dědictví obsahuje samostatné kolizní normy pro určení práva rozhodného pro přípustnost a platnost pořízení pro případ smrti. Pořízením pro případ smrti pro účely nařízení o dědictví se rozumí mj. i závěť (čl. 3 odst. 1 písm. d). Jan ale pořídil závěť v roce 2014, tedy před účinností nařízení o dědictví. V souladu s přechodným ustanovením v čl. 83 odst. 3 je pořízení pro případ smrti učiněné před 17. 8. 2015 přípustné a platné co do obsahu a formy, vyhovuje-li podmínkám stanoveným v kapitole III (Rozhodné právo) nebo je-li přípustné a platné co do obsahu a formy podle pravidel mezinárodního práva soukromého, jež byla v době vyhotovení pořízení v platnosti ve státě, kde měl zůstavitel obvyklý pobyt, nebo v kterémkoliv ze států, jichž byl státním příslušníkem, nebo v členském státě, v němž sídlí orgán, který se dědictvím zabývá. Závěť tedy musí splňovat podmínky přípustnosti a platnosti stanovené právním řádem určeným na základě kolizních norem v nařízení o dědictví nebo ve dvoustranné smlouvě o právní pomoci. Zvláštní kolizní normy v nařízení o dědictví jsou zakotveny v čl. 24 a 27, dvoustranná smlouva o právní pomoci obsahuje kolizní normu pro platnost závěti v čl. 42. Jestliže závěť splňuje věcné a formální požadavky na její platnost stanovené polským právem, je platná.

V souladu s polským právem může zůstavitel v závěti stanovit, že odkazovník nabývá odkaz okamžikem zahájení pozůstalostního řízení. České právo tento typ odkazu s přímými věcněprávními účinky nezná, odkazovník smrtí zůstavitele nabývá právo na odkaz.¹³⁰ Čl. 31 nařízení o dědictví připouští tzv. adaptaci (přizpůsobení věcných práv) v případě, kdy se osoba dovolává věcného práva, které jí náleží na základě práva rozhodného pro dědění, a dané věcné právo neexistuje v právním řádu členského státu, v němž se tohoto práva dovolává. Pak může toto věcné právo být přizpůsobeno nejbližšímu rovnocennému věcnému právu v rámci právního řádu daného státu. Měl by tedy odkaz „*per vindicationem*“ být v rámci projedná-

¹³⁰ § 1477 odst. 1 OZ.

ní pozůstalosti českými orgány předmětem adaptace dle čl. 31 a měl by být považován za odkaz s obligačními účinky v souladu s českou právní úpravou? K této otázce se vyjádřil SDEU ve věci C-218/16 (Kubicka) a konstatoval, že věcné právo, které je pomocí vindikačního odkazu převáděno, je vlastnické právo. Jestliže český právní řád zná vlastnické právo jako jedno z věcných práv, potom není důvod pro adaptaci dle čl. 31 nařízení o dědictví. Článek 31 se dle SDEU netýká způsobů přechodu věcných práv, tj. způsobů, které se uplatní na odkazy „*per vindicationem*“ či „*per condemnationem*“, ale pouze respektování obsahu věcných práv, jenž je vymezen právem rozhodným pro dědění (*lex causae*), a prosazení účinků těchto věcných práv právním řádem členského státu, v němž jsou uplatňována (*lex rei sitae*).¹³¹ SDEU uzavřel, že přímé věcněprávní účinky odkazu k okamžiku zahájení dědického řízení v souladu s rozhodným právem nelze neuznat, pokud je důvodem tohoto odmítnutí skutečnost, že tento odkaz se týká vlastnického práva k nemovitosti nacházející se v členském státě, jehož právní řád nezná institut odkazu s takovými účinky.

Dědici ze zákona jsou dle polské intestátní posloupnosti kromě pozůstalé manželky rovněž dvě nezletilé dcery.¹³² V rámci pozůstalostního řízení uzavřela pozůstalá manželka a kolizní opatrovníci nezletilých dcer dědickou dohodu. Mohou české soudy schválit právní úkon – uzavření dědické dohody kolizními opatrovníky za nezletilé pozůstalé dcery?

Odpověď na tuto otázku závisí na kvalifikaci daného řízení ve vztahu k věcné působnosti nařízení Brusel II bis a nařízení o dědictví. Lze soudní schválení dědické dohody uzavřené za nezletilého opatrovníkem subsumovat pod opatření ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel II bis týkající se přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti [konkrétně opatření k ochraně dítěte spojená se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. e)], která spadají do věcné působnosti nařízení Brusel II bis, nebo se jedná o opatření týkající se dědictví ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. f), která jsou z rozsahu věcné působnosti nařízení Brusel II bis vyloučena? Touto kvalifikační otázkou se zabýval SDEU ve věci C-404/14 (Matoušková) a dospěl k závěru, že soudní schválení dohody o vypořádání dědictví, která byla za nezletilého uzavřena opatrovníkem, spadá do věcné působnosti naříze-

¹³¹ Rozsudek ve věci C-218/16, Kubicka, body 63 a 64.

¹³² Informace o dědickém právu v jednotlivých členských státech EU lze nalézt na portálu evropské e-justice v sekci Evropský soudní atlas ve věcech občanských – Dědická řízení.

ní Brusel II bis [čl. 1 odst. 1 písm. b)], a pro založení mezinárodní příslušnosti soudu je proto třeba vycházet z pravidel v nařízení Brusel II bis. Dle SDEU skutečnost, že o schválení dědické dohody bylo požádáno v rámci dědického řízení, nemůže být považována za určující k tomu, aby toto opatření spadalo do dědického práva. „*Nutnost získat schválení opatrovníckého soudu je přímým důsledkem osobního stavu a způsobilosti nezletilých dětí a představuje opatření k ochraně dítěte spojené se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte v rámci výkonu rodičovské zodpovědnosti ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. e)*“¹³³ nařízení Brusel II bis. Základní jurisdikční pravidlo v čl. 8 nařízení Brusel II bis vychází z obvyklého pobytu dítěte v době zahájení řízení, české soudy jsou tedy mezinárodně příslušné pouze ke schválení dohody uzavřené za pozůstalou dceru Moniku, která má obvyklý pobyt v Náchodě. O schválení dohody uzavřené opatrovníkem za pozůstalou dceru Agnieszku by s ohledem na její obvyklý pobyt v Kladsku měly rozhodovat polské soudy, ledaže by byly splněny podmínky v čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis.¹³⁴

---

¹³³ Rozsudek ve věci C-404/14, Matoušková, bod 31.

¹³⁴ Tamtéž, body 36 a 37.

DORUČOVÁNÍ, DOKAZOVÁNÍ

Příklad č. 1 – doručování

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-226/13, C245/13, C-247/13 a C-578/13, Stefan Fahrenbrock a další proti Hellenische Republik	čl. 1 nařízení o doručování	<i>acta iure imperii</i>
C-325/11 Krystyna Alder, Ewald Alder proti Sabina Orlow, Czelaw Orlow	čl. 7 odst. 1 nařízení o doručování	strana s bydlištěm na území jiného státu, fikce doručení
C-14/07 Ingenieurbüro Michael Weis und Partner GbR proti Industrie- und Handelskammer Berlin	čl. 8 nařízení o doručování č. 1348/2000	nepřeložené přílohy písemnosti, důsledky
C-384/14 Alta Realitat SL proti Erlock Film ApS a Ulrich Thomsen	čl. 8 nařízení o doručování	nepřiložení překladu, odmítnutí přijetí, jazykové znalosti
C-443/03 Götz Leffler proti Berlin Chemie AG	čl. 8 nařízení o doručování č. 1348/2000	překlad písemnosti, odmítnutí přijetí
C-21/17 Catlin Europe SE proti O.K. Trans Praha spol. s r.o.	čl. 8 a příloha II nařízení o doručování	vyrozumění o právu odmítnout písemnost
C-519/13 Alpha Bank Cyprus Ltd proti Dau Si Sehn a další	čl. 8 a příloha II nařízení o doručování	nepřipojení překladu a jednotného formuláře, následky

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-354/15 Andrew Marcus Henderson proti Novo Banco SA	čl. 14, čl. 19 nařízení o doručování	doručování poštou, přijetí písemnosti 3. osobou
C-14/08 Roda Golf & Beach Resort SL	čl. 16 nařízení o doručování	mimosoudní písemnosti
C-223/14 Tecom Mican SL proti José Arias Domínguez	čl. 16 nařízení o doručování	mimosoudní písemnosti
C-70/15 Emmanuel Lebek proti Janusz Domino	čl. 19 nařízení o doručování	žádost o prominutí zmeškání lhůty

Krasimirovi, bulharskému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Sofii v Bulharsku, byla českou společností nabídnuta možnost spolupracovat na vědeckém projektu v Praze. Z důvodu možného budoucího dlouholetého pracovního závazku v České republice se Krasimir rozhodl, že se přestěhuje do Čech a pronajme si byt v Praze. Krasimir se tedy obrátil na společnost Ráj bydlení, a. s., která zajišťuje dlouhodobé pronájmy, a uzavřel s předmětnou společností nájemní smlouvu. Vzhledem k jazykové bariéře probíhala komunikace mezi Krasimirem a společností Ráj bydlení, a. s., v angličtině zpravidla formou e-mailu. Po uzavření nájemní smlouvy mezi Krasimirem a společností Ráj bydlení, a. s., však došlo ke změně charakteru celého vědeckého projektu a Krasimirovi byla nabídnuta možnost pracovat na projektu distančně. Krasimir se tedy do Prahy nepřestěhoval. Tuto skutečnost však Krasimir společnosti Ráj bydlení, a. s., nesdělil, od smlouvy neodstoupil a v mezidobí neuhradil společnosti Ráj, a. s., ani smluvenou výši nájemného za pronajatou nemovitost. Vzhledem k tomu, že Krasimir byl v prodlení i s následujícími platbami a přestal s realitní kanceláří v celé věci komunikovat, podala realitní kancelář Ráj bydlení, a. s., žalobu na zaplacení pohledávky k českému soudu.

Jak má český soud postupovat v případě, že má žalobu doručit žalovanému do Bulharska, a to i za situace, že žalobkyně nebyla schopna soudu doložit přesnou adresu žalovaného?

V případě, že má dojít k doručení soudních, případně mimosoudních písemností ve věcech občanských či obchodních z jednoho členského státu do druhého,¹³⁵ postupují odesílající subjekty v souladu s nařízením o doručování. Článek 1 odst. 2 nařízení o doručování pak stanoví, že nařízení se nepoužije, pokud není známa adresa osoby, jíž má být písemnost doručena. Nicméně přijímací subjekty v daném členském státě mohou dle nařízení, je-li to možné, poskytnout součinnost v případě, že je adresa neúplná či nepřesná.

V případě, že by soud v tomto konkrétním případě adresu neznal, může aplikovat čl. 26 dvoustranné smlouvy o právní pomoci.^{136, 137} Vůči Bulharsku není vyloučena ani možnost postupovat na základě dožádání dle nařízení o dokazování.

Mohl by soud zvážit i možnost doručení žalovanému na adresu v Praze, která je mu známa ze smlouvy o pronájmu a kde se nachází žalobcem pronajatý byt?

Na otázku je nutné odpovědět záporně, a to ve světle judikatury SDEU, kdy soud rozhodl, že má-li adresát písemností bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, musí k doručení soudních písemností nezbytně dojít v souladu s nařízením o doručování písemností, tj. prostředky taxativně upravenými za tímto účelem samotným nařízením. V takovém případě nesmějí soudy členského státu používat vnitrostátní úpravu fiktivního doručování (tj. obcházet aplikaci nařízení), která v zásadě zbavuje adresáta písemnosti všech praktických účinků plynoucích z práva na skutečné a účinné obdržení písemnosti. Fikce doručení zejména nezaručuje adresátovi, že se bude moci seznámit s písemností s dostatečným předstihem pro přípravu své obhajoby.¹³⁸

¹³⁵ Nařízení platí ve všech členských státech Evropské unie včetně Dánska, které prohlášením potvrdilo svůj záměr provádět obsah uvedeného nařízení na základě paralelní dohody uzavřené s Evropským společenstvím.

¹³⁶ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (Sofie, 25. 11. 1976; č. 3/1978 Sb.)

¹³⁷ Justiční orgány smluvních stran si na žádost poskytnou pomoc při zjišťování adres osob zdržujících se na jejich území, je-li toho zapotřebí k uplatnění práv jejich státních občanů.

¹³⁸ Blíže rozsudek ve věci C-325/11, Alder, bod 25, 31, 32, 35, 42.

SDEU ve svém rozsudku Alder rovněž upřesnil, v jakých případech je doručování písemnosti vyňato z působnosti nařízení, a uvedl, že na základě systematického výkladu se nařízení neaplikuje, „[...] *pokud bydliště nebo obvyklý pobyt osoby, které je písemnost určena, nejsou známy, nebo pokud tato osoba označila zplnomocněného zástupce ve státě, kde soudní řízení probíhá*“.¹³⁹

V žalobě, kterou společnost Ráj bydlení, a. s., předložila soudu, jsou označeny různé důkazy na podporu žalobních důvodů, tj. e-mailová komunikace v anglickém jazyce mezi společnostmi a Krasimirem a rovněž nájemní smlouva v anglickém jazyce. Obsah těchto písemností byl částečně převzat do žaloby, která byla podána v českém jazyce. Z důvodu zásady hospodárnosti soud přistoupil pouze k překladu žalobního návrhu do bulharského jazyka, ostatní přílohy ponechal v anglickém jazyce, neboť ze spisu vyplývá, že Krasimir rozumí anglickému jazyku. Krasimir nicméně využil práva, které mu přiznává čl. 8 odst. 1 nařízení o doručování, a odmítl žalobu i s přílohami převzít, z důvodu, že nerozumí anglickému jazyku, ve kterém jsou přílohy vyhotoveny.

Má adresát právo odmítnout přijetí písemností, jestliže pouze přílohy písemnosti určené k doručení nejsou vyhotoveny v jazyce, kterému dotyčný rozumí, nebo v úředním jazyce přijímacího členského státu?

Adresát návrhu na zahájení řízení nemá právo odmítnout přijetí písemnosti pouze z toho důvodu, že přílohy písemností, které mají být doručeny společně s návrhem na zahájení řízení, nejsou přeloženy do úředního jazyka členského státu doručení. A to zejména pokud dané přílohy plní pouze důkazní funkci a nejsou nepostradatelné k tomu, aby bylo možné porozumět předmětu a důvodu návrhu tak, aby mohl adresát účelně uplatnit svá práva ve státě, kde se řízení vede.¹⁴⁰ V tomto ohledu je tedy adresátovi zachováno právo na obhajobu v souladu s požadavky na spravedlivý proces zakotvenými v čl. 47 druhém pododstavci Listiny základních práv Evropské unie a v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

¹³⁹ Rozsudek ve věci C-325/11, Alder, bod 24.

¹⁴⁰ Blíže rozsudek ve věci C-14/07, Weiss und Partner, bod 73, 78.

Z judikatury SDEU rovněž vyplývá, že je věcí vnitrostátního soudu, aby se zabýval otázkou, zda je z obsahu návrhu dostatečně zřejmý předmět a důvod návrhu tak, aby žalovanému umožnil uplatnit jeho práva, nebo zda je třeba vypracovat překlad nepostradatelné přílohy. Zároveň je na vnitrostátním soudu, aby zohlednil všechny důkazy a relevantní poznatky ve spise, posoudil jazykové schopnosti adresáta, a následně konstatoval odůvodněnost odmítnutí přijetí písemnosti.¹⁴¹

Varianta I

Český soud se rozhodl doručovat žalovanému písemnosti v souladu s oddílem 1 nařízení o doručování. Příjímací subjekt, příslušný bulharský soud, vyvodil, že není třeba k písemnostem přikládat jednotný formulář „Informování adresáta o právu odmítnout přijetí písemnosti“ uvedený v příloze II nařízení o doručování, jelikož návrh na zahájení řízení byl vyhotoven v bulharštině.

Je povinností příjímacího subjektu přiložit jednotný formulář dle nařízení o doručování v každém případě, nebo se připouští výjimky?

Pokud je doručení formuláře považováno za nezbytné, vede jeho nedoručení k neplatnosti doručení jako takového?

V souladu s čl. 7 nařízení o doručování má příjímací subjekt povinnost efektivně doručit písemnost adresátovi a zároveň ho dle čl. 8 odst. 1 nařízení o doručování musí bez výjimky pomocí jednotného formuláře uvedeného v příloze II náležitě informovat o tom, že může odmítnout přijetí doručované písemnosti, pokud není vyhotovena nebo přeložena do jazyka, kterému dotyčný rozumí, nebo do úředního jazyka příjímacího členského státu nebo případně do jednoho z úředních jazyků místa, kde je třeba doručení provést, což jsou jazyky, o nichž se má za to, že je adresát ovládá. Pokud adresát písemnost skutečně odmítne přijmout, je povinností příjímacího subjektu, aby na základě čl. 8 odst. 2 nařízení o doručování neprodleně informoval o této skutečnosti odesílající subjekt a vrátil mu žádost a písemnosti, jejichž překlad se vyžaduje.¹⁴²

¹⁴¹ Srov. rozsudek ve věci C-14/07, Weiss und Partner, rozsudek ve věci C-384/14, AltaRealitat SL, rozsudek ve věci C-519/13, Alpha Bank Cyprus Ltd.

¹⁴² Blíže rozsudek ve věci C-384/14, AltaRealitat SL, bod 54, rozsudek ve věci C-519/13, Alpha Bank Cyprus Ltd, bod 36.

Z výše uvedeného vyplývá, že nařízení o doručování nepřiznává přijímacímu subjektu žádnou pravomoc posoudit, zda podmínky stanovené pro odmítnutí písemnosti uvedené v čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení byly splněny. Naopak takové posouzení přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, jemuž byla věc předložena v odesílajícím členském státě. SDEU tak ve svém rozhodnutí ve věci *Alpha Bank Cyprus Ltd* uvedl, že „[...] *přijímací subjekt musí za všech okolností, aniž by měl v tomto ohledu prostor pro uvážení, informovat adresáta písemnosti o jeho právu na odmítnutí přijetí písemnosti, a za tímto účelem systematicky používat jednotný formulář uvedený v příloze II tohoto nařízení [...]*“.¹⁴³

Ve světle předložených argumentů je třeba v souladu s judikaturou SDEU ve věci *Alpha Bank Cyprus* na druhou otázku odpovědět tak, že absence poučení v důsledků nepřiložení daného formuláře ze strany přijímacího subjektu je pouhým opomenutím, které je možné zhojit v souladu s nařízením, a tedy nevede k neplatnosti celého řízení.¹⁴⁴

Varianta II

Český soud doručil žalobní návrh Krasimirovi doporučeným dopisem s potvrzením o přijetí prostřednictvím poštovních služeb na jemu známou adresu v Bulharsku. Vzhledem k tomu, že se soudu nevrátilo potvrzení o přijetí doručované písemnosti, soud požádal poštovní služby o sdělení informace. Z elektronického záznamu bulharských poštovních služeb vyplynulo, že k doručení došlo, nicméně příslušnou písemnost nepřevzal Krasimir, ale jeho manželka.

Je přímé doručení návrhu na zahájení řízení prostřednictvím poštovních služeb platné, ačkoliv se soudu nevrátilo potvrzení o přijetí doporučeného dopisu a dále bylo zjištěno, že dopis nebyl převzat adresátem, ale třetí osobou?

Cílem předmětného nařízení je zajistit, aby předávání procesních písemností probíhalo přímo a rychle. Nicméně v souladu s tímto požadavkem musí být rovněž zajištěno právo adresáta být informován o existenci soudního řízení, které je proti němu zahájeno v jiném členském státě, a zároveň je nutné dostat požadavku, že adresát plně rozumí procesním podmínkám

¹⁴³ Rozsudek ve věci C-519/13, *Alpha Bank Cyprus Ltd.*, výrok.

¹⁴⁴ Tamtéž.

daného řízení, a to za účelem jeho účinné obrany. Z uvedených důvodů stanoví čl. 14 nařízení o doručování pravidlo, že doručení soudní písemnosti osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo prostřednictvím poštovních služeb probíhá v zásadě doporučeným dopisem s potvrzením o přijetí. Dané potvrzení pak dává žalovanému záruku, že skutečně obdrží doručovanou písemnost, a zároveň je i důkazem o přijetí soudní písemnosti včetně ně podrobností jejího přijetí.¹⁴⁵

Nicméně samotné ustanovení čl. 14 říká, že alternativou k potvrzení o přijetí může být i rovnocenný doklad. K povaze rovnocenného dokladu se SDEU v rozhodnutí Henderson vyslovil následovně „[...] jako ‚rovnocenný doklad‘ může být kvalifikován jakýkoli způsob doručení soudní písemnosti a důkaz o něm, který poskytuje záruky, které jsou srovnatelné se zárukami doručení doporučeným dopisem poštou s potvrzením o přijetí“.¹⁴⁶ Je pak věcí odesílajícího soudu, aby posoudil relevantnost řádného postupu doručování a zároveň se ujistil, že způsob, kterým adresát písemnost obdržel, zaručuje právo na obhajobu.¹⁴⁷

K otázce převzetí písemnosti třetí osobou je třeba uvést, že v praxi není vždy možné naplnit premisu nařízení a doručit písemnosti adresátovi do vlastních rukou. Z tohoto důvodu samotné nařízení ve svém čl. 19 odst. 1 písm. b) připouští možnost, že doručovaná písemnost může být, v případě nepřítomnosti adresáta, předána i třetí dospělé osobě, která se v době doručení písemnosti nacházela v místě jeho bydliště, neboť lze důvodně předpokládat, že taková osoba předá písemnost adresátovi, srov. čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení o evropském exekučním titulu.¹⁴⁸ Tato podmínka však nemusí být splněna v případě, že by takovou písemnost převzala např. osoba žijící v sousedním bytě či nemovitosti.¹⁴⁹

S ohledem na výše uvedené je třeba konstatovat, že takové doručení je platné, srov. rozhodnutí SDEU ve věci Henderson: „[...] doručení návrhu na zahájení řízení prostřednictvím poštovních služeb je platné, i když:

- potvrzení o přijetí doporučeného dopisu [...] bylo nahrazeno jiným dokumentem [...]
- doručovaná písemnost nebyla předána jejímu adresátovi osobně, ale byla předána dospělé osobě nacházející se v místě obvyklého bydliště

¹⁴⁵ Srov. rozsudek ve věci C-354/15, Henderson, bod 73 a 77.

¹⁴⁶ Tamtéž, bod 80.

¹⁴⁷ Tamtéž, bod 81 až 85.

¹⁴⁸ Čl. 14 odst. 1 písm. a) EET: „osobní doručení na osobní adresu dlužníka osobám, které žijí ve stejné domácnosti jako dlužník nebo jsou tam zaměstnány“.

¹⁴⁹ Blíže rozsudek ve věci C-354/15, Henderson, bod 88 až 98.

*tohoto adresáta, která je buď rodinným příslušníkem adresáta, nebo je u něj zaměstnána. Uvedený adresát musí [...] případně všemi přípustnými důkazy prokázat, že se nemohl účinně dovědět o tom, že proti němu bylo zahájeno soudní řízení [...] nebo mít dostatek času na přípravu své obhajoby.*¹⁵⁰

Předtím, než se společnost Ráj bydlení, a. s., rozhodla podat žalobu k soudu, snažila se celou záležitost s Krasimirem vyřešit dohodou. Z uvedeného důvodu sepsala výzvu k zaplacení dlužné částky za smlouvené nájemné a administrativní poplatky. Následně tato společnost požádala soud, aby doručil předmětnou výzvu Krasimirovi. Soud odmítl vyhovět návrhu společnosti Ráj bydlení, a. s., neboť měl za to, že tu neexistuje žádné řízení, které by vyžadovalo procesní úkon ze strany soudu, a tudíž aplikaci nařízení o doručování.

Je možné shora uvedenou soukromou listinu, která nebyla vyhotovena veřejným orgánem, považovat za „mimosoudní písemnost“ ve smyslu čl. 16 nařízení o doručování, nebo by tato listina musela nejprve splňovat určité konkrétní vlastnosti?

Zasílání mimosoudních písemností je upraveno v čl. 16 nařízení o doručování, nicméně daný článek ani nařízení samotné neobsahují definici mimosoudní písemnosti. Můžeme pouze vycházet z rozhodnutí SDEU Roda Golf & Beach Resort, které stanovilo, že tento pojem je autonomním pojmem unijního práva¹⁵¹ a musí být chápán široce, tedy tak, že nemůže být omezen pouze na písemnosti v rámci soudního řízení, ale musí rovněž zahrnovat i dokumenty vyhotovené např. notáři.¹⁵²

Jako vodítko k zodpovězení výše uvedené otázky může sloužit rovněž důvodová zpráva k neratifikované Úmluvě o doručování,¹⁵³ která v komentáři k článku 1 uváděla, že pojem mimosoudní písemnost může zahrnovat nejen písemnosti vyhotovené úřední osobou, jako jsou notářský zápis nebo akt soudního vykonavatele či písemnosti vyhotovené orgánem členského

¹⁵⁰ Rozsudek ve věci C-354/15, Henderson, bod 99.

¹⁵¹ Rozsudek ve věci C-14/08, Roda Golf & Beach Resort, body 49, 50.

¹⁵² Tamtéž, body 56 až 59.

¹⁵³ Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (uzavřena dne 15. listopadu 1965).

státu, ale i soukromé písemnosti, jejichž povaha nebo jejich význam opodstatňují jejich zaslání adresátům úředním postupem.¹⁵⁴

Na základě výše uvedeného a v souladu s obecnými zásadami vyplývajícími již z rozhodnutí Roda Golf & Beach Resort bylo SDEU v rozhodnutí Tecom judikováno, že „[...] pojem ‚mimosoudní písemnost‘ [ve smyslu článku 16] zahrnuje nejen písemnosti vyhotovené nebo ověřené veřejným orgánem nebo úřední osobou, ale i soukromé písemnosti, jejichž formální zaslání jejich příjemci se sídlem v zahraničí je nezbytné k uplatnění, prokázání nebo ochraně práva nebo právního nároku v občanské nebo obchodní věci“.¹⁵⁵

---

¹⁵⁴ Blíže rozsudek ve věci C-223/14, Tecom Mican SL, José Arias Domínguez, body 6, 39 až 43.

¹⁵⁵ Rozsudek ve věci C-223/14, Tecom Mican SL, José Arias Domínguez.

Příklad č. 2 – dokazování

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-170/11 Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens a další v. Hendrikus Cornelis Kortekaas a další	čl. 1 nařízení o dokazování	výslech svědka, předvolání účastníka řízení jako svědka
C-332/11 Pro Rail BV v. Xpedys NV a další	čl. 1 a čl. 17 nařízení o dokazování	přímé dokazování, ustanovení znalce
C-283/09 Artur Weryński v. Mediatel 4B spółka z o. o.	čl. 14 a 18 nařízení o dokazování	výslech svědka a náhrady svědkům

Český státní příslušník František se vracel se svojí rodinou z letní dovolené v Chorvatsku. Při průjezdu Rakouskem narazilo do zadní části jeho vozidla vozidlo registrované v Rakousku. Františkovo vozidlo v důsledku vzniklé škody přestalo být provozuschopné, a František musel tedy společně s rodinou cestovat po zbytek cesty autobusem. Náklady spojené s opravou vozidla uhradila pojišťovna viníka, nicméně ne v plné výši. Odmítla poškozeného odškodnit za znehodnocení vozidla vzniklé nezaviněnou nehodou a uhradit další majetkovou škodu za zničené věci v kufru vozidla. Z uvedených důvodů se František obrátil na příslušný český soud a podal žalobu na pojišťovnu viníka.

Varianta I

Vozidlo poškozeného a rovněž poškozené věci se stále nachází v rakouské opravně automobilů. Český soud chce provést dokazování a potřebuje ustanovit znalce v zahraničí. Jak má v této věci postupovat?

Český soud v projednávané věci potřebuje opatřit důkazy v jiném členském státě, v tomto případě v Rakousku. Jelikož se jedná o tzv. přeshraniční řízení, bude soud při dokazování postupovat způsobem stanoveným v nařízení

o dokazování.¹⁵⁶ Cílem nařízení o dokazování je dle bodů 2, 7, 8, 10, 11 preambule zajistit snadné, efektivní a rychlé dokazování v přeshraničním kontextu, tak aby bylo zajištěno, že získávání důkazů soudem v jiném členském státě nepovede k prodloužení vnitrostátního řízení.¹⁵⁷

Článek 1 nařízení o dokazování vymezuje věcnou oblast působnosti nařízení a stanoví, že nařízení se vztahuje na občanské a obchodní věci, a jak ze struktury nařízení vyplývá, ta je omezena na dva způsoby dokazování. Soud, u něž je věc projednávána, si tak může vybrat: buď může požádat příslušný soud jiného členského státu o provedení dokazování v souladu s čl. 10 až 16, nebo může dokazování provést sám přímo v jiném členském státě, a to za podmínek stanovených v čl. 17 nařízení o dokazování.

Ve výše uvedeném případě se český soud rozhodl pro opatření důkazů za asistence dožádaného soudu a při vypracování dožádání bude postupovat v souladu s čl. 4 až 6 nařízení o dokazování. Nařízení o dokazování je založeno na zásadě přímého zasílání mezi soudy a na komunikaci prostřednictvím formulářů, proto český soud jako dožadující soud předá svoji žádost přímo dožádanému rakouskému soudu,¹⁵⁸ a to na formuláři A, který je přílohou předmětného nařízení.

Varianty II

Vozidlo poškozeného a rovněž poškozené věci se stále nachází v rakouské opravě automobilů. Český soud potřebuje provést dokazování, ale přeje si, aby jej provedl český znalec, neboť se specializuje na vozy značky Škoda. Této značky je i poškozené vozidlo. Jak má český soud v předmětné věci postupovat? Je český soud povinen při dokazování postupovat v souladu s nařízením o dokazování, v případě, že má být dokazování provedeno na území jiného členského státu českým znalcem?

Jak už bylo konstatováno, nařízení o dokazování stanoví dva způsoby dokazování. V daném případě by mohl soud postupovat v souladu s čl. 17 nařízení o dokazování. Na základě tohoto ustanovení, konkrétně odst. 1–4, může soud, pokud si to přeje, provést dokazování přímo v dožádaném členském státě, a to se souhlasem ústředního nebo příslušného orgánu do-

¹⁵⁶ Nařízení se vztahuje na všechny členské státy kromě Dánska. Pokud jde o Dánsko, aplikuje se Haagská úmluva ze dne 18. března 1970 o provádění důkazů v cizině.

¹⁵⁷ Blíže rozsudek ve věci C-283/09, Weryňsky, bod 62, 63.

¹⁵⁸ Každý členský stát vypracoval seznam soudů příslušných k dokazování včetně jejich územní příslušnosti. Příslušný soud je možné vyhledat v Evropském soudním atlasu, který je k nalezení na internetové adrese e-justice.europa.eu.

žádaného státu. Na základě odst. 3 čl. 17 provádí dokazování soudní úředník nebo jiná osoba, například znalec, která je určena v souladu s právem členského státu dožadujícího soudu.

Nicméně z výkladu článku 21 odst. 2 nařízení o dokazování, který výslovně umožňuje, aby členské státy mezi sebou uzavíraly dohody nebo ujednání slučitelné s tímto nařízením, které by usnadňovaly dokazování v jiném členském státě, vyplývá, že nařízení neupravuje přeshraniční dokazování vyčerpávajícím způsobem.¹⁵⁹

Za určitých okolností se tak může zdát snadnější, efektivnější a rychlejší, aby soud postupoval bez využití uvedeného nařízení. K tomu se blíže vyjádřil SDEU ve svém rozhodnutí ProRail BV¹⁶⁰ a upozornil, že pokud je znalec ustanovený soudem jednoho členského státu pověřen provést dokazování na území jiného členského státu, může v některých případech zasáhnout do veřejné moci daného členského státu. Příkladem může být situace, kdy by znalec prováděl znalecké dokazování v místě spjatém s výkonem veřejné moci nebo v místě, kam mají přístup pouze oprávněné osoby. V takovém případě, pokud neexistuje dohoda či ujednání mezi členskými státy v souladu s čl. 21 odst. 2 nařízením o dokazování, je jediným možným způsobem dokazování postup na základě čl. 17 nařízení o dokazování.¹⁶¹

Na výše uvedenou otázku, v souladu s judikaturou SDEU ve věci ProRail VB, můžeme odpovědět následovně: „[...] vnitrostátní soud, který si přeje, aby bylo dokazování znalcem provedeno na území jiného členského státu, může toto dokazování nařídit, aniž by byl nutně povinen postupovat při dokazování způsobem stanoveným [v čl. 1 odst. 1 písm. b) a v článku 17 nařízení o dokazování].“¹⁶²

Český soud si chce dále opatřit důkazy výslechem mechanika, který prováděl opravu poškozeného vozidla. Musí český soud, který si přeje vyslechnout svědka s bydlištěm v jiném členském státě, postupovat v souladu s nařízením o dokazování, nebo může svědka předvolat v souladu s vnitrostátním právem?

Jak již bylo výše uvedeno, struktura nařízení o dokazování je omezena na dva postupy.¹⁶³ Nicméně předmětné nařízení neupravuje přeshraniční do-

¹⁵⁹ Srov. rozsudek ve věci C-170/11, Lippens a další, bod 33.

¹⁶⁰ Rozsudek ve věci C-332/11, ProRail BV.

¹⁶¹ Tamtéž, bod 47, 48.

¹⁶² Tamtéž, bod 54.

¹⁶³ Provedení dokazování dožadáným soudem a přímé dokazování dožadujícím soudem v jiném členském státě.

kazování vyčerpávajícím způsobem a ani nevyklučuje možnost členského státu předvolat svědka s bydlištěm v jiném členském státě, aby se dostavil přímo k příslušnému soudu.

Pokud je předvolaný svědek ochoten zúčastnit se jednání dobrovolně, může být pro příslušný soud někdy vhodnější, jednodušší a účinnější vyslechnout svědka v souladu s ustanoveními vnitrostátního práva. Soud navíc může svědka konfrontovat s prohlášením ostatních přítomných účastníků na jednání a může případně doplňujícími otázkami prověřit věrohodnost jeho výpovědi.¹⁶⁴

Na základě výše uvedeného můžeme konstatovat, že příslušný soud členského státu je oprávněn předvolat svědka a vyslechnout jej v souladu s vnitrostátním právem.¹⁶⁵

Český soud chtěl rovněž vyslechnout viníka nehody. Za tímto účelem vypracoval dožádání a zaslal jej dožádanému soudu. Nicméně rakouský soud požadoval, aby mu český soud zaplatil zálohu na úhradu náhrady vyplacené svědkovi. Je rakouský soud oprávněn požadovat takovou zálohu v souladu s nařízením o dokazování a může odmítnout provést výslech svědka, než bude záloha uhrazena českým soudem?

Důvody pro odmítnutí žádosti jsou upraveny v čl. 14 nařízení o dokazování. Na základě logického výkladu předmětného ustanovení je nutné považovat daný výčet důvodů za taxativní. Odmítnutí výsledku svědka z důvodu nezaplacené zálohy nespadá pod důvody uvedené v čl. 14 nařízení o dokazování, rakouský soud tak nemohl podmínit výslech svědka zaplacením zálohy ze strany českého soudu, a český soud tak není povinen zálohu uhradit.¹⁶⁶

Náklady spojené s dokazováním jsou řešeny v čl. 18 nařízení o dokazování. Odst. 1 čl. 18 jasně stanoví, že nelze požadovat náhradu poplatků nebo nákladů. SDEU ve svém rozhodnutí Weryňsky tyto autonomní pojmy kvalifikoval následovně: „[...] ,poplatky' je třeba rozumět částky vybrané soudem za jeho činnost, zatímco ,náklady' je třeba rozumět částky vyplacené soudem třetím osobám v průběhu řízení, zejména znalcům a svědkům.“¹⁶⁷ Nicméně pro znalce je v odst. 2 stanovena výjimka ze zákazu uvedeného v odst. 1. Ze systematického výkladu předmětného ustanovení lze tedy usu-

¹⁶⁴ Blíže rozsudek ve věci C-170/11, Lippens a další, bod 31–33.

¹⁶⁵ Tamtéž, bod 37–39.

¹⁶⁶ Blíže rozsudek ve věci C-283/09, Weryňsky, bod 51–54.

¹⁶⁷ Tamtéž, bod 58.

zovat, že „[...] náhrady vyplácené svědkům vyslechnutým dožádaným soudem spadají pod pojem nákladů ve smyslu čl. 18 odst. 1 [...]“,¹⁶⁸ a tedy že „[...] dožadující soud není povinen dožádanému soudu [...] uhradit náhradu náležející vyslechnutému svědkovi“.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ Rozsudek ve věci C-283/09, Weryński, bod 61.

¹⁶⁹ Tamtéž, bod 69.

EVROPSKÝ EXEKUČNÍ TITUL (EET) A EVROPSKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ (EPR)

Příklad č. 1 – EET

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-508/12 Walter Vapenik proti Josef Thurner	čl. 6 odst. 1 písm. d) EET	spotřebitel
C-300/14 Impech Marine Belgium NV proti Radio Hellenic SA	čl. 19 odst. 1 EET	podmínky pro přezkum
C-511/14 Pebros Servizi Srl proti Aston Martin Lagonda Ltd	čl. 3 odst. 1 písm. b) EET	rozsudek pro zmeškání
C-484/15 Ibrica Zulfikarpašović proti Slaven Gajer	čl. 3 odst. 1 EET	veřejná listina, notář
C-66/17 Chudaš a další proti DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft	čl. 4 bod 1, čl. 7 EET	žaloba na určení vlastnického práva
C-289/17 Collect Inkasso a další proti Rain Aint a další	čl. 17 písm. a), čl. 18 odst. 1 písm. b) EET	chybějící údaj o adrese soudu
C-518/18 RD proti SC	čl. 3 EET	neznámá adresa žalovaného, opatrovník

Pavel vlastní v Roudnici nad Labem vícero nemovitostí. Jednou z těchto nemovitostí je byt 2+kk, který Pavel pronajímá. Na začátku roku 2019 podepsal Pavel nájemní smlouvu s německým občanem Hansem. Nájemní smlouva byla sjednána na dobu určitou. Hans byl kuchař a do Roudnice nad Labem se přestěhoval proto, aby získal praxi v jedné z místních restaurací. První dva měsíce po podepsání nájemní smlouvy vše probíhalo bez problémů, Hans pracoval v restauraci a nájemné Pavlovi platil řádně a včas. Hans se však dostal do prodlení s placením nájemného hned následující měsíc, neboť se

mu v restauraci nedařilo a dostával pouze minimální mzdu. Po šesti měsících s ním vedení restaurace ztratilo trpělivost a byl propuštěn. Hans ČR okamžitě opustil. Když Pavel zjistil, v jakém prodlení s placením nájemného Hans byl, nájemní smlouvu vypověděl, a to okamžitě bez výpovědní doby. Ohledně dlužného nájemného za šest měsíců se snažil Hanse několikrát kontaktovat, a to nejprve na adrese dotčené nemovitosti a následně i na adrese v Německu. Hansova reakce ale nepřišla, a proto se Pavel rozhodl kontaktovat svého advokáta.

Může být předmětný nárok žalován u soudů v České republice?

Ano, české soudy jsou příslušné, a to na základě čl. 24 odst. 1 nařízení Brusel I bis, který upravuje výlučnou příslušnost pro soudy členského státu, na jehož území se nachází nemovitost pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitosti a nájem nemovitostí. Nejvyšší soud České republiky k tomuto uvádí:

„Pod uvedený článek spadají i řízení, jejichž předmětem je neuhrazené nájemné a další platby s nájmem spojené (srov. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. 1. 1985, C-241/83, Erich Rösler proti Horstu Rottwinkelovi). V řízení se jedná o zaplacení neuhrazeného nájemného z nájmu nemovitosti, která se nachází na území České republiky, mezinárodní příslušnost soudů České republiky je tedy dána.“¹⁷⁰

Návrh na zahájení řízení byl podán u českého soudu. Hans byl v řízení nečinný a soudní spor skončil vydáním rozsudkem pro zmeškání. Pavel s ohledem na to, že pan Hans se přestěhoval zpět do Německa, podal k soudu návrh na vydání potvrzení rozhodnutí jako evropský exekuční titul. Může být rozsudek pro zmeškání potvrzen jako evropský exekuční titul?

Podmínky, za kterých lze exekuční tituly vydané soudem některého členského státu potvrdit jako evropský exekuční titul, upravuje nařízení EET. Na jaká rozhodnutí se nařízení EET vztahuje, je zakotveno v čl. 3 nařízení EET. Jednou z podmínek je nespornost nároku v nalézacím řízení. Samotné řízení však musí také splňovat minimální normy pro řízení o nespornosti.

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2016 ve věci sp. zn. 30 Nd 369/2016.

ných nárocích dle kapitoly III nařízení EET. SDEU se k tomuto vyjádřil následovně:

„Minimální procesní normy uvedené v kapitole III tohoto nařízení [...], jejichž dodržení je podle čl. 6 odst. 1 písm. c) uvedeného nařízení nezbytné proto, aby rozhodnutí o nesporném nároku vydané v členském státě mohlo být potvrzeno jako evropský exekuční titul, mají za cíl v souladu s bodem 12 odůvodnění téhož nařízení zaručit, aby byl dlužník o soudním řízení, které je proti němu vedeno, o nutnosti své aktivní účasti v řízení, pokud chce popřít nárok, a o důsledcích své neúčasti v řízení informován včas a takovým způsobem, aby si mohl zajistit obhajobu. V konkrétním případě rozhodnutí vydaného pro zmeškání ve smyslu čl. 3 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) nařízení č. 805/2004 mají uvedené minimální procesní normy za cíl zajistit existenci dostatečných záruk dodržení práva na účinnou procesní obranu.“¹⁷¹

Jsou-li v nalézacím řízení vedeném u soudu členského státu dodržena procesní pravidla zakotvená v čl. 12–19 nařízení EET, lze rozsudek pro zmeškání považovat za rozhodnutí o nesporném nároku v souladu s čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení EET.

Kdyby předmětem řízení nebyl spor o dlužné nájemné, ale o určení vlastnického práva k movité věci, mohl by být výrok o nákladech řízení, kdyby soud rozhodl ve prospěch Pavla, potvrzen jako evropský exekuční titul?

Náklady řízení jsou upraveny v čl. 7 nařízení EET. Dle tohoto ustanovení musí být rozhodnutí, které obsahuje výrok o nákladech, potvrzeno jako evropský exekuční titul rovněž s ohledem na náklady. K tomuto ustanovení SDEU uvádí:

„[...] rozhodnutí o nákladech spojených se soudním řízením není v rámci nařízení č. 805/2004 považováno za samostatné rozhodnutí, neboť se toto nařízení na takové náklady vztahuje pouze tehdy, jsou-li akcesoricky zahrnuty do hlavního rozhodnutí. Použití výrazu ‚rovněž‘ v článku 7 tohoto nařízení totiž nasvědčuje tomu, že ‚vykonatelné rozhodnutí o výši nákladů spojených se soudním řízením‘ musí být potvrzeno jako evropský exekuční titul, pouze pokud se hlavní rozhodnutí v souladu s předmětem tohoto nařízení týká nesporného nároku.“¹⁷²

„V daném případě z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že hlavní žaloba, která stála na počátku původního řízení, se týkala návrhu na určení existen-

¹⁷¹ Rozsudek ve věci C-511/14, Pebros Servizi, bod 44.

¹⁷² Rozsudek ve věci C-66/17, Chudaš, bod 30.

*ce práva k movité věci, a sice k osobnímu vozidlu, a nikoli nesporného nároku. Vzhledem k tomu, že se nařízení č. 805/2004 na takovou žalobu nevztahuje, nemůže být ani rozhodnutí o výši nákladů spojených se soudním řízením o této žalobě potvrzeno na základě tohoto nařízení jako evropský exekuční titul.*¹⁷³

Rozsudek o určení vlastnického práva není rozhodnutím o nesporném nároku ve smyslu čl. 3 nařízení EET, nelze jej tedy potvrdit jako evropský exekuční titul, a proto nelze ani výrok o nákladech řízení, které toto rozhodnutí obsahuje, potvrdit jako evropský exekuční titul.

Soud se v rámci řízení o nároku z nájemní smlouvy pokoušel doručit Hansovi soudní písemnosti, pokaždé však neúspěšně, neboť vyšlo najevo, že se na uvedené adrese v Německu nenachází. Soud se pokusil případnou Hansovu novou adresu zjistit, bohužel však také neúspěšně. Ustanovil tedy Hansovi opatrovníka, který se nařízeného soudního jednání nezúčastnil. Bylo vydáno rozhodnutí, které nabylo právní moci a je vykonatelné. Je možné toto rozhodnutí potvrdit jako evropský exekuční titul?

Nařízení EET upravuje způsoby doručení písemností dle článků 13 až 15. Podstatou této otázky je, zda nařízení EET umožňuje, aby v případě, kdy soud nemá možnost zjistit adresu žalovaného, bylo soudní rozhodnutí o nároku, o němž bylo učiněno rozhodnutí na základě jednání, kterého se neúčastnil ani žalovaný, ani jeho opatrovník ustanovený pro účely řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul. Jak již bylo řečeno výše, možnost potvrzení rozhodnutí jako evropský exekuční titul podléhá splnění dvou kumulativních podmínek. Jednak se musí jednat o nesporný nárok ve smyslu čl. 3 nařízení EET a dále musí soudní řízení splňovat minimální procesní normy uvedené v kapitole III nařízení EET. Doručení zástupcům dlužníka je upraveno v čl. 15 nařízení EET. SDEU rozvádí výklad zástupce dlužníka následovně:

„Článek 15 nařízení č. 805/2004 sice stanoví, že vedle případů doručování podle článku 14 tohoto nařízení lze také doručovat zástupci dlužníka, je však nutno poukázat na to, že takového opatrovníka, jaký byl ustanoven podle vnitrostátních předpisů ve věci v původním řízení, nelze pokládat za „zástupce dlužníka“ ve smyslu uvedeného článku 15. Toto ustanovení, chápané ve světle bodu 16 odůvodnění tohoto nařízení, se totiž týká pouze situací, kdy

¹⁷³ Rozsudek ve věci C-66/17, Chudasá, bod 34.

*je dlužníkovi z právních důvodů objektivně znemožněno zastupovat se u soudu sám nebo kdy z vlastní vůle určil pro tento účel zástupce. [...]*¹⁷⁴

Dále SDEU uvádí k situaci, kdy není najisto známá adresa dlužníka, toto: „[...] nařízení č. 805/2004 musí být vykládáno v tom smyslu, že neumožňuje, aby v případě, kdy soud neměl možnost zjistit adresu žalovaného, bylo soudní rozhodnutí o nároku, které bylo vydáno po jednání, jehož se nezúčastnil ani žalovaný, ani opatrovník ustanovený pro účely řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul.“¹⁷⁵

Vydání evropského exekučního titulu je tedy podmíněno tím, že je s jistotou známa adresa dlužníka či zda se jednání zúčastní ustanovený opatrovník, a proto v tomto případě nelze vydat potvrzení o evropském exekučním titulu.

---

¹⁷⁴ Rozsudek ve věci C-518/18, RD, bod 28.

¹⁷⁵ Tamtéž, bod 30.

Příklad č. 2 – EPR

Relevantní judikatura SDEU	Dotčená ustanovení	Klíčová slova
C-215/11 Iwona Szyrocka proti SiGer Technologie GmbH	čl. 7, čl. 4 EPR	uvedení hodnoty sporu
C-144/12 Goldbet Sportwetten proti Massimo Sperindeo	čl. 6, čl. 17 EPR	nepříslušnost soudu
C-324/12 Novontech-Zala kft. proti Logicdata Electronic & Software Entwicklungs GmbH	čl. 20 EPR	chyba advokáta, odpor
C-119/13 eco cosmetics GmbH&Co. KG a další proti Virginie Laetitia Barbara Dupuy a Tetyana Bonchyk	čl. 16, čl. 20 odst. 3 EPR	neúčinné doručení
C-94/14 Flight Refund Ltd proti Deutsche Lufthansa AG	čl. 17, čl. 20 EPR	příslušnost
C-245/14 Thomas Cook Belgium NV proti Thurner Hotel GmbH	čl. 20 odst. 2 EPR	příslušnost, VOP
C-21/17 Catlin Europe SE proti O. K. Trans Praha spol. s r.o.	čl. 20 odst. 2 EPR	doručení, překlad návrhu

Karel žije v Praze a živí se výrobou kuchyní. V Irsku, kde byl na roční stáži ve známém kuchyňském studiu, se seznámil s Thomasem. Thomas zdědil po své tetě byt v Praze a u Karla si objednal výrobu kuchyňského nábytku na míru do tohoto bytu. Cenová kalkulace vycházela na 6 500 EUR, ale nakonec se dohodli na slevě a celková dohodnutá cena činila 5 500 EUR. Karel dodal objednaný kuchyňský nábytek včetně dohodnuté montáže v bytě a očekával, že mu Thomas okamžitě zaplatí. Ten mu ale sdělil, že má momentální finanční problémy a zaplatí mu, až obdrží výplatu. Vzhledem k tomu, že Karel Thomasovi důvěřoval, vystavil mu fakturu s delší dobou splatnosti. Thomas se nicméně přesto dostal do prodlení. Karel se snažil Thomase kontaktovat, ale zjistil, že se vrátil do Irska, v bytě bydlí nájem-

ci a Thomas nemá v úmyslu svůj závazek splnit. Karel se tedy obrátil na soud s návrhem na vydání evropského platebního rozkazu.

Soud návrhu vyhověl a vydal evropský platební rozkaz, který měl být doručen Thomasovi. Pro doručení soudní písemnosti do zahraničí soud zvolil doručení mezinárodním doporučeným dopisem s potvrzením o převzetí. Evropský platební rozkaz byl doručen. Potvrzení o převzetí obsahovalo neúplné údaje. Vzhledem k tomu, že nebyl podán odpor, evropský platební rozkaz byl prohlášen za vykonatelný.

Bylo doručeno řádně?

Minimální normy, které musí být splněny u doručování evropského platebního rozkazu, jsou stanoveny v čl. 13 až 15 nařízení EPR. Čl. 13 písm. c) nařízení EPR sice připouští doručení poštou, žalovaný při něm musí podepsat a odeslat zpět potvrzení o přijetí s uvedením data přijetí. Dle čl. 14 odst. 1 nařízení EPR je možné doručovat bez dokladu o přijetí žalovaným, v takovém případě se podle čl. 14 odst. 3 nařízení EPR potvrzuje doručení pomocí dokladu podepsaného příslušnou osobou, s uvedením způsobu doručení, data doručení a podpisu osoby, která doručení uskutečnila. V tomto případě potvrzení o přijetí tyto údaje neobsahovalo, nemohlo tedy být doručení listin účinné.

Lze uplatnit čl. 16 až 20 nařízení EPR?

S ohledem na uplynutí lhůt stanovených nařízením EPR je nutné odpovědět na otázku, zda se čl. 16 až 20 nařízení EPR uplatní i v případě, že se ukáže, že evropský platební rozkaz nebyl doručen způsobem, který zmíněné minimální normy splňuje. SDEU se k tomuto vyjádřil následovně:

„[...] řízení upravená v člancích 16 až 20 tohoto nařízení se neuplatní, jestliže se ukáže, že evropský platební rozkaz nebyl doručen způsobem, který splňuje minimální normy stanovené v člancích 13 až 15 uvedeného nařízení. Vyjde-li takováto vada najevo až po prohlášení evropského platebního rozkazu za vykonatelný, žalovaný musí mít možnost namítnout tuto vadu, která v případě, že je náležitě prokázána, musí vést k neplatnosti tohoto prohlášení vykonatelnosti.“¹⁷⁶

¹⁷⁶ Rozsudek ve věci C-119/13, eco cosmetics and Raiffeisenbank St. Georgen, bod 49.

Na závěr je k běhu lhůt stanovených v čl. 16 až 20 nařízení EPR nutno uvést, že: „[...] v případě absence doručení v souladu s minimálními normami stanovenými v člancích 13 až 15 nařízení č. 1896/2006 nezačne lhůta k podání odporu uvedená v čl. 16 odst. 2 tohoto nařízení běžet, takže platnost řízení závislých na uplynutí této lhůty, jako např. prohlášení vykonatelnosti podle článku 18 uvedeného nařízení nebo žádost o přezkum podle článku 20 tohoto nařízení, je i navzdory jejich zahájení zpochybněna.“¹⁷⁷

Pro doručení soudní písemnosti do zahraničí soud tentokrát zvolil postup dle nařízení o doručování. Evropský platební rozkaz vydal v anglickém jazyce tak, aby mu adresát rozuměl. K vydanému evropskému platebnímu rozkazu v angličtině přiložil Karlův návrh na jeho vydání, který však již překladem neopatřil. Bude, převezme-li Thomas písemnost, v tomto případě řádně (účinně) doručeno?

Soud použil k vydání evropského platebního rozkazu formulář E v příloze V nařízení EPR, který za pomoci dynamických formulářů na stránce Evropského portálu e-justice nechal vygenerovat v jazyce, o kterém se má za to, že mu adresát rozumí. V tomto případě se jedná o angličtinu, neboť je to zároveň úřední jazyk v Irské republice.

Dle čl. 12 odst. 2 nařízení EPR se evropský platební rozkaz vydává spolu s kopií formuláře návrhu. Návrh na vydání evropského platebního rozkazu nemusí být bezpodmínečně opatřen překladem, je však nutné vyrozumět adresáta o možnosti odmítnout přijetí doručované písemnosti, pokud není vyhotovena v jazyce, kterému adresát rozumí, nebo úředním jazyce přijímajícího členského státu, a to v souladu s čl. 8 odst. 1 nařízení o doručování.¹⁷⁸ V tomto případě, kdy je do anglického jazyka přeložen pouze evropský platební rozkaz, má právo adresát písemnost odmítnout. Za takových okolností by doručení nebylo považováno za řádné v souladu s nařízením o doručování. Takové procesní pochybení povede k tomu, že se „[...] nestane tento platební rozkaz vykonatelným a lhůta stanovená žalovanému pro podání odporu nemůže začít běžet, takže článek 20 nařízení č. 1896/2006 se nepoužije“.¹⁷⁹ Za předpokladu, že by byl evropský platební rozkaz doručen bez překladu návrhu na vydání evropského platebního rozkazu nebo bez poučení o možnosti odmítnout písemnost, byla by založena vada řízení, která: „[...] musí být zhojena v souladu s ustanoveními [nařízení EPR] tím,

¹⁷⁷ Rozsudek ve věci C-119/13, *eco cosmetics and Raiffeisenbank St. Georgen*, bod 43.

¹⁷⁸ Rozsudek ve věci C-21/17, *Catlin Europe*, bod 30.

¹⁷⁹ Tamtéž, bod 57.

že dotyčné osobě bude předán jednotný formulář uvedený v příloze II tohoto nařízení.¹⁸⁰

Soud obdržel od irského doručujícího orgánu potvrzení o doručení listin a na základě čl. 18 nařízení EPR prohlásil evropský platební rozkaz za vykonatelný. V následujících dnech však Thomas podal žádost o přezkum ve výjimečných případech na základě čl. 20 odst. 2 nařízení EPR s odůvodněním nepřislušnosti českých soudů a zmeškáním lhůty pro podání odporu z důvodu výlučně na straně svého tehdejšího právního zástupce, protože si špatně vyznačil poslední den lhůty do kalendáře a tuto chybu nelze přičítat Thomasovi.

Thomas dále tvrdil, že si s Karlem ujednali, že v případě soudního sporu budou příslušné irské soudy.

Lze tyto důvody považovat za výjimečné důvody dle čl. 20 odst. 2 nařízení EPR?

Ohledně tvrzené mezinárodní nepřislušnosti českého soudu jako výjimečného důvodu ve smyslu čl. 20 odst. 2 EPR se SDEU vyjádřil takto:

„[V] čl. 12 odst. 4 písm. a) nařízení č. 1896/2006 se upřesňuje, že žalovaný bude v evropském platebním rozkazu informován zejména o tom, že platební rozkaz byl vydán pouze na základě informací poskytnutých žalobcem, které nebyly soudem ověřovány, a v čl. 12 odst. 4 písm. b) tohoto nařízení se dále stanoví, že se tento platební rozkaz stane vykonatelným, pokud nebude u soudu podán odpor podle článku 16. [...]“¹⁸¹

„Jelikož žalovaný nemohl o existenci takového ujednání o soudní příslušnosti nevědět, mohl za těchto podmínek po doručení evropského platebního rozkazu v souladu s nařízením č. 1896/2006 posoudit údajnou nepravdivost informací poskytnutých žalobcem ve formuláři návrhu, tj. v daném případě jejich nepravdivost ve vztahu k příslušnosti soudu původu. Měl tedy možnost na ni poukázat v rámci odporu upraveného v článku 16 nařízení č. 1896/2006. [...]“¹⁸² Tvrzenou nepřislušnost českých soudů nelze považovat za výjimečnou okolnost.

¹⁸⁰ Rozsudek ve věci C-21/17, Catlin Europe, bod 56.

¹⁸¹ Rozsudek ve věci C-245/14, Thomas Cook Belgium, bod 38.

¹⁸² Tamtéž, bod 47.

Ani zmeškání lhůty pro podání odporu ze strany právního zástupce nemůže obstát jako výjimečná okolnost dle čl. 20 odst. 2 nařízení EPR. Dle SDEU nemůže „[...] *nedodržení lhůty k podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu v důsledku pochybení zástupce žalovaného být důvodem pro přezkum tohoto platebního rozkazu, neboť takové nedodržení lhůty nepředstavuje ani mimořádné okolnosti ve smyslu čl. 20 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1896/2006, ani výjimečné okolnosti ve smyslu druhého odstavce tohoto článku*“.¹⁸³ Jak vyplývá ze znění čl. 20 odst. 1 nařízení EPR, je pro úspěšné podání návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu nezbytné, aby – vyjma případu vyšší moci – byly splněny tři podmínky. První podmínkou je existence mimořádných okolností, v důsledku nichž žalovaný nemohl podat odpor ve lhůtě. Druhou podmínkou je neexistence zavinění na straně žalovaného a třetí podmínkou je, že žalovaný jedná neprodleně. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně.¹⁸⁴

---

¹⁸³ Rozsudek ve věci C-324/12, Novontech-Zala, bod 24.

¹⁸⁴ Tamtéž, bod 25.

SEZNAM JUDIKATURY

Mimosmluvní závazkové vztahy – dopravní nehody

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. prosince 2007, FBTO Schadeverzekeringen NV proti Jack Odenbreit, C-463/06, EU:C:2007:792.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. září 2015, Eleonore Prüller-Frey proti Norbert Brodnig a Axa Versicherung AG, C-240/14, EU:C:2015:5.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. listopadu 1976, Handelskwekerij G. J. Bier proti Mines de Potasse d'Alsace, C-21/76, EU:C:1976:166.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. září 1995, Antonio Marinari proti Lloyds Bank plc a Zubaidi Trading Company, C-364/93, EU:C:1995:289.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. června 2004, Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a další, C-168/02, EU:C:2004:364.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. ledna 1990, Dumez France SA a Tracoba SARL proti Hessische Landesbank a další, C-220/88, EU:C:1990:8.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. prosince 2015, Florin Lazar proti Allianz SpA, C-350/14, EU:C:2015:802.

Spotřebitelské smlouvy

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. prosince 2010, Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller, C-204/08, C-144/09, EU:C:2010:740.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. září 2012, Daniela Mühlleitner proti Ahmad Yusufi a Wadat Yusufi, C-190/11, EU:C:2012:542.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. října 2013, Lokman Embrek proti Vlado Sabranovic, C-218/12, EU:C:2013:666.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. listopadu 2013, Armin Maletic a Marianne Maletic proti lastminute.com GmbH a TUI Österreich GmbH, C-478/12, EU:C:2013:735.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. ledna 2005, Johann Gruber proti Bay Wa AG, C-464/01, EU:C:2005:32.

Přepravní smlouvy

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2009, Peter Rehder proti Air Baltic Corporation, C-204/08, EU:C:2009:439.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. dubna 2019, ZX proti Ryanair DAC, C-464/18, EU:C:2019:311.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. května 2010, Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group proti Michal Bilas, C-111/09, EU:C:2010:290.

Seznam judikatury

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. prosince 2010, Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver HellerAlpenhof, C-585/08 a C-144/09, EU:C:2010:740.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2019, HQ a další proti Aegean Airlines SA, C-163/18, EU:C:2019:585.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. března 2013, Česká spořitelna, a. s., proti Gerald Feichter, C-419/11, EU:C:2013:165.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2018, Maximilian Schrems proti Facebook Ireland Limited, C-498/16, EU:C:2018:37.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. března 2020, Libuše Králová proti Primera Air Scandinavia A/S, C-215/18, EU:C:2020:235.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. ledna 2015, Harald Kolassa proti Barclays Bank plc, C-375/13, EU:C:2015:37.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. března 2018, flightright GmbH proti Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA, Roland Becker proti Hainan Airlines Co. Ltd a Mohamed Barkan a další proti Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA flightright, spojené věci C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2009, Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Gyórfi, C-243/08, EU:C:2009:350.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. července 2016, Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU Sàrl, C-191/15, EU:C:2016:612.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. listopadu 2020, Ryanair DAC proti DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933.

Individuální pracovní smlouvy

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 1993, Mulox IBC Ltd proti Hendrick Geels, C-125/92, EU:C:1993:306.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. ledna 1997, Petrus Wilhelmus Rutten proti Cross Medical Ltd., C-383/95, EU:C:1997:7.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. února 2002, Herbert Weber proti Universal Ogden Services Ltd., C-37/00, EU:C:2002:122.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. března 2011, Heiko Koelzsch proti Lucemburské velkovévodství, C-29/10, EU:C:2011:151.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. prosince 2011, Jan Voogsgeerd proti Navimer SA, C-384/10, EU:C:2011:842.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. září 2017, Sandra Nogueira a další proti Crewlink Ireland Ltd a Miguel José Moreno Osacar proti Ryanair Designated Activity Company, C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. září 2013, Anton Schleckner proti Melitta Josefa Boedeker, C-64/12, EU:C:2013:551.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. července 2012, Ahmed Mahamdia proti Alžírská demokratická a lidová republika, C-154/11, EU:C:2012:491.

Rodinné právo

Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 2009, A., C-523/07, EU:C:2009:225.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010, Barbara Mercredi proti Richard Chaffe, C-497/10, EU:C:2010:829.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. října 2014, C proti M, C-376/14, EU:C:2014:2268.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. prosinec 2009, Jasna Detiček proti Maurizio Sgueglia, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. července 2010, Doris Povse proti Mauro Alpago, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400.

Usnesení Soudního dvora ze dne 10. dubna 2018, CV proti DU, C-85/18 PPU, EU:C:2018:220.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. června 2017, OL proti PQ, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. června 2016, M.H. proti M.H., C-173/16, EU:C:2016:542.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. listopadu 2007, Kerstin Sundelind Lopez proti Miguel Enrique Lopez Lizazo, C-68/07, EU:C:2007:740.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. září 1994, Pedro Magdalena Fernández proti Komisi Evropských společenství, C-452/93, EU:C:1994:332.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2004, Roberto Adanez-Vega proti Bundesanstalt für Arbeit, C-372/02, EU:C:2004:705.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 2009, Korkein hallinto-oikeus proti Finsku, C-523/07, EU:C:2009:225.

Dědictví a majetkové poměry manželů

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. června 2018, Vincent Pierre Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2020, E. E., C-80/19, EU:C:2020:569.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. října 2017, Aleksandra Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 2015, Marie Matoušková, C-404/14, EU:C:2015:653.

Doručování, dokazování

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. prosince 2012, Krystyna Alder, Ewald Alder proti Sabina Orlow, Czelaw Orlow, C-325/11, EU:C:2012:824.

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. května 2008, Ingenieurbüro Michael Weis und Partner GbR proti Industire-und Handelskammer Berlin, C-14/07, EU:C:2008:264.
- Usnesení Soudního dvora ze dne 28. dubna 2016, Alta Realitat SL proti Erlock Film ApS, Ulrich Thomsen, C-384/14, EU:C:2016:316.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. září 2015, Alpha Bank Cyprus Ltd proti Dau Si Sehn a další, C-519/13, EU:C:2015:603.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. března 2017, Andrew Marcus Henderson proti Novo Banco SA, C-354/15, EU:C:2017:157.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. června 2009, Roda Golf & Beach Resort, SL, C-14/08, EU:C:2009:395.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 2015, Tecom Mican SL proti José Arias Domínguez, C-223/14, EU:C:2015:744.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. dubna 2011, Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens a další proti Hendrikus Cornelis Kortekaas a další, C-170/11, EU:C:2012:540.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. června 2011, Pro Rail BV proti Xpedys NV a další, C-332/11, EU:C:2013:87.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 2009, Artur Weryński proti Mediatel 4B spółka z.o.o, C-283/09, EU:C:2011:85.

Evropský exekuční titul (EET) a evropský platební rozkaz (EPR)

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. prosince 2016 ve věci sp. zn. 30 Nd 369/2016.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. června 2016, Pebros Servizi Srl proti Aston Martin Lagonda Ltd, C-511/14, EU:C:2016:448.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. prosince 2017, Grzegorz Chudaś and Irena Chudaś proti DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft AG, C-66/17, EU:C:2017:972.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. června 2019, RD proti SC, C-518/18, EU:C:2019:546.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. září 2014, eco cosmetics GmbH & Co. KG and Raiffeisenbank St. Georgen reg. Gen. mbH proti Virginie Laetitia Barbara Dupuy and Tetyana Bonchyk, C-120/13, C-119/13, EU:C:2014:2144.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. září 2018, Catlin Europe SE proti O. K. Trans Praha spol. s r. o., C-21/17, EU:C:2018:675.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. října 2015, Thomas Cook Belgium NV proti Thurner Hotel GmbH, C-245/14, EU:C:2015:715.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. března 2013, Novontech-Zala kft. proti Logicdata Electronic & Software Entwicklungs GmbH, C-324/12, EU:C:2013:205.

Nakladatelství Leges, s. r. o.
Lublaňská 4/61, Praha 2
www.knihyleges.cz

ISBN 978-80-7502-473-2

9 788075 024732